

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 20. lipnja 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 21

Srbija i Hrvatska
Tko kontrolira
primitivizam?

Intervju:
Arijana Čulina

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Neredi nakon vaterpolske utakmice
Vandali izljevali mržnju.....6,7

Intervju
Arijana Čulina.....12-14

Mirko Sebić
Na centralizam knjigom.....15

Sonta
Ugasla nada obitelji Đurkov.....16,17

Bitka za medije
Tko će koga kontrolirati.....18,19

Ugroženost
Tolerancija u povelju.....20,21

Košarka
»Mamuze« ulovele prsten.....45

► FOTOGRAFIJE NA NASLOVNOJ STRANI:
B92, novisad.com, photonino.com

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Malo sutra

Taman smo se počeli privikavati na normalnu i gotovo prijateljsku komunikaciju između službenog Beograda i Zagreba, kad ono – malo sutra. Dovoljna je bila jedna jedina inicijalna kapisla, ta nesretna finalna vaterpolska utakmica u Kranju, pa da ponovo postanemo svjedoci rušilaštva, šovinističke retorike i izljeva najnižih strasti.

Ono što se dogodilo na plivalištu nakon okončanja utakmice, a što se s drugim nacionalnim predznakom nastavilo na ulicama Beograda, Novog Sada, pa i Subotice, zaprijetilo je posljedicama koje teže anuliranju višegodišnjih napora diplomacija dviju država. I pored toga što su se zvaničnici i hrvatske i srbijanske strane sablaznili nad primitivizmom ispoljenim na tribinama i na ulicama, ostaje opor dojam da se stvari baš neće razvijati onako kako se to dalo naslutiti iz učestalih kontakata i međusobnih posjeta političara dvije zemlje u posljednje vrijeme.

Ali, nema svrhe lamentirati nad primitivizmom. Ključno bi bilo odgovoriti na pitanje – tko kontrolira primitivizam. Ako je riječ o grupicama vandala kojima nitko ne upravlja, onda je to znak da država (i jedna i druga) ne funkcionira do kraja, nema evidenciju potencijalnih izgređenika i ne vodi preventivnu politiku protiv uličnih huligana. Ako je, pak, »stvar pod kontrolom«, onda se pokazuje da još uvijek postoje neformalni centri koji doziraju divljanje i u stanju su usmjeravati ga po potrebi. Prva pretpostavka je loša po državu, a druga je za nju pogubna.

Nema sumnje da je izgređenima na plivalištu u Kranju kumovala i slovenska policija, koja je slično (ne)reagirala i proljetos kada su u Lubljani igrali košarkaši Zadra i Crvene zvezde i kada je utakmica bila više od sat vremena u prekidu zbog kaosa koji su načinili navijači. Takvim pristupom organizaciji sportskih događaja između srbijanskih i hrvatskih ekipa, a na vlastitom tlu, slovenska država kao da dodatno ocrtava granice »zapadnog Balkana« na svojoj istočnoj granici.

U danima koji slijede vidjeti ćemo koji će se pravcem nastaviti normalizacija odnosa Srbije i Hrvatske. Jer, osim što je finale Europskog prvenstva u vaterpolu završeno bez sviranja himne i službene dodjele medalja, što je sramota koju će Hrvatska godinama spirati, u Beogradu se dogodio najgrublji incident od kada su odnosi između dvije zemlje uspostavljeni nakon rata. Upad huligana u zgradu Veleposlanstva, razbijanje prozora, skidanje hrvatskog grba i zastave i postavljanje srpske zastave, diplomatski je skandal velikih razmjera. U državi koja funkcionira, ovakav incident sprječava policija. A tamo gdje veleposlanstva u visokorizičnim situacijama »brani« dvadesetak policajaca koji ne rade svoj posao, funkcioniranje države je pod upitnikom.

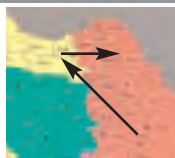
Na Hrvatskoj je da identificira izgređenike, privede ih pravdi i kazni maksimalnim kaznama iz zakona, a na Srbiji je, osim toga istog, da ustvrdi i raščisti funkcionira li kao država baš uvijek i baš na svakom dijelu svoje teritorije.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 12. 6.

Stalni savjet OEBS-a
pozdravio međusobno
ukidanje viza SCG i RH

NEDJELJA, 15. 6.

Vaterpolo:
SCG – HR 9:8, neredi na
tribinama,
kamenovano Veleposlanstvo RH
u Beogradu

PETAK, 13. 6.

U Zagrebu počela
konferencija o komandnoj
odgovornosti

PONEDJELJAK, 16. 6.

Hrvatski i srbijanski političari
izražavaju žaljenje
zbog incidenata

UTORAK, 17. 6.

Hrvatska Vlada utvrdila
Prijedlog zakona
o navijačima

SUBOTA, 14. 6.

Dragan Veselinov:
Održati sjednicu
Predsjedništva DOS
o mjestu Vojvodine u
Ustavu

SRIJEDA, 18. 6.

Ustav Srbije do kraja godine,
referendum u veljači 2004.

OKANIMO SE LIDERSTVA

Sugerisem sledeće: da se ovog trenutka odrekemo svih snova o liderstvu na Balkanu. Uopšte ne kažem da Srbija i Crna Gora možda jednom opet neće biti lideri bezbednosti na Balkanu, ali pretpostavka za to jeste da se uđe u jedan normalan proces i zajedničke bezbednosne strukture, i da rešimo neka osnovna pitanja reforme... Predložio sam da se napravi sastanak ministara Bugarske, Makedonije, Rumunije i SCG. Smatram da je važno da se na Balkanu ovog trenutka pravi više akcija koje liče na Jadransku inicijativu, u koju su uključene Hrvatska, Albanija i Makedonija. Protiv Jadranske inicijative nemamo apsolutno ništa, ali smatramo da je potrebno više takvih inicijativa i više zajedničkih vojnih projekata. Zašto ne vojna vežba u kojoj bi, na primer, učestvovali Makedonija, Albanija i SCG? Zašto ne vojna vežba u kojoj bi učestvovali Rumunija, Bugarska, Makedonija i Srbija? Veoma su nam značajni bilateralni vojni odnosi sa Turskom. I na kraju, jedno od ključnih rešenja jeste razvoj bilateralnih odnosa sa Hrvatskom. Želim da do susreta sa mojom hrvatskom koleginicom dođe sto pre. Moramo otvoriti sva sporna pitanja, pogledati u oči tim problemima i tražiti hitna rešenja. To važi i za BiH. **Boris Tadić**, ministar obrane SCG, «Nedeljni telegraf», 11. lipnja 2003.

KAD BI PAPA DOŠAO

Moram priznati, govor koji je imao predsjednik Me-

sić u Jasenovcu, ove godine, to je govor koji otvara vrata da se stvore uslovi da se pojedini politički stavovi koji su puni istorije, puni pamćenja, ne izjednačavaju sa crkvama. Nije crkva ni Katolička ni Pravoslavna zaštitnik svih grijehova, niti čuvar svih grijehova koje pojedinci koji pripadaju toj vjeri naprave. Jer, ako je zločin napravljen, a napravljen je u Jasenovcu nesumnjivo zločin, mislim da bi to bio dobar povod da papa zajedno sa našim patrijarhom dođe na to mjesto i da kažu da je to zločin bez obzira ko ga je napravio. Ja bih to intimno volio, to što sada iznosim. Volio bih da papa dođe ovdje, volio bih da papa ode u Jasenovac i da to bude sa našim patrijarhom i da obiđe sva mjesta koja mogu da približe narode i da otklone te zle teme istorije koje nas dotiču. **Svetozar Marović**, predsjednik SCG, «NIN», 12. lipnja 2003.

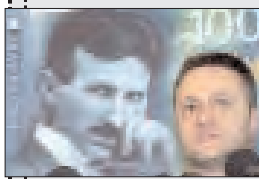
I DALJE IMPERIJALISTI

Susjedna država (SCG) trebala je već sama od sebe riješiti pitanje uklanjanja vojske, ako je točno da se riješila svih težnja prema hrvatskim područjima. I to je ključno pitanje. Oni nisu pokazali, barem prema mojim spoznajama, spremnost odreći se imperijalističkoga pristupa na balkanskome području. Zbog toga ne treba pristajati, bez obzira na sugestije sa strane, na ikakve ustupke. Doista, posljednja događanja na prostoru bivše Jugoslavije dokazuju kako je Hrvatska načinila veliki korak prema Balkanu, a Srbija prema Europskoj uniji. Lako se može dogoditi da u tome regionalnom pristupu, zbog potpuno drugih parametara realizacije, Srbija bude prije nego Hrvatska vrijednava sa statusom kandidata EU. To je pitanje vrlo nedefinirano i bojim se da Vlada pučanstvu uopće nije rekla istinu. Hrvatska vlada govori na kapaljku i iz toga je teško složiti mozaik. **Dr. Vlatko Mileta**, profesor Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, «Fokus», 13. lipnja 2003.

POIGRAVANJE S REPUTACIJOM

Najozloglašeniji od krivaca za pokolj na Ovčari ulovljen je u rižičnoj operaciji, za koje se policija koristila suzavcem i šok-bombama, blindirana vrata stana razvaljena su eksplozivom, a bilo je i ozlijeđenih. Hapšenjem su potvrđene informacije Carle del Ponte da se Šljivančanin, suprotno tvrdnjama vlasti, nalazi u Srbiji. Bez namjere da se vukovarskog krvnika uspoređuje s hrvatskim »herojem a ne zločincem« – mada ih činjenica da su obojica haški optuženici neminovno stavlja u isti koš – mora se konstatirati da se informacije željezne haške lady o kretanju Ante Gotovine u Hrvatskoj ne uspijevaju potvrditi. Ne uspijeva se potvrditi ni proklamirana volja vlasti da će zaista surađivati s Haškim sudom. Dapače, šef države koji je dosad, zbog kooperativnosti s Haagom, u međunarodnoj zajednici stekao veliki ugled, sada se upetljava u aranžmane koji mu tu reputaciju mogu dovesti u pitanje. **Jelena Lovrić**, kolumnistkinja, «Novi list», 14. lipnja 2003.

RECEPT ZA NEEFIKASNOST

Najneefikasnije dve države u Evropi su Bosna i Hercegovina sa tri entiteta i Srbija i Crna Gora sa dva entiteta, pa je suverena funkcionalna država Srbija potrebna kako zbog građana, tako i zbog priključenja Evropskoj uniji, za šta su nužni prevremeni izbori da ne gubimo vreme, novac i pozitivnu političku energiju. **Mladan Dinkić**, potpredsjednik G-17 plus, »Dnevnik«, 15. lipnja 2003.

Dujizmi

- ✓ *Dok na Balkanu bude krvavilo, bratit ćemo se.*
- ✓ *Na našem prostoru neprijatelj gubi vrijeme.*
- ✓ *Diktature su duše dale za buzdovane.*
- ✓ *Sve se mora mijenjati iz korijena, reče stomatolog.*

Dujo Runje

Piše: Boris Maruna

U kulturnoj razmjeni, u kulturnoj suradnji Hrvatske matice iseljenika i hrvatskoga naroda koji živi izvan matične zemlje svaki je korak vrlo važan, ma koliko se u određenom vremenskom razdoblju činio nedostatnim

Suradnja Hrvatske matice iseljenika s Hrvatima izvan matične zemlje

Duhovno susretnište raseljenih

Hrvatska matica iseljenika je pola stoljeća u službi hrvatske dijasporne više ili manje uspjeha. Od utemeljenja 1951. godine djelovala je unutar odrednica komunističkog režima druge Jugoslavije do uspostave hrvatske državne neovisnosti, čije sam rezultate i sam aktivno pratio u egzilu od studenog 1960. do povratka u Republiku Hrvatsku u kolovožu 1990. Od uspostave hrvatske državne neovisnosti Matica dijeli teškoće tranzicije s mladom državom i nastoji modernizirati način rada s našim ljudima u svijetu. Raspadom druge Jugoslavije devedesetih godina 20. stoljeća, dio hrvatskog naroda koji je živio izvan matične republike, našao se u poziciji koja ostavlja Hrvatskoj matici iseljenika mogućnosti višestruke kulturne suradnje – nakon što su u poratnom vremenu uspostavljeni diplomatski odnosi među bivšim jugoslavenskim republikama.

Hrvatska je matica iseljenika među prvim našim kulturnim ustanovama uspostavila mostove suradnje s Hrvatima koji žive u Vojvodini, Srbiji, Crnoj Gori, Makedoniji, Sloveniji kao i s hrvatskim narodom koji živi u Federaciji Bosni i Hercegovini. Najbolji primjer takve suradnje su nedavno održani Dani hrvatskoga filma u Vojvodini, godišnji korizmeni koncerti u Vojvodini i Crnoj Gori koji prikazuju bisere nacionalne pasionske baštine tj. duhovne kulture našega naroda. Ipak, najljepši primjer kulturne razmjene je sveobuhvatno predstavljanje kulture Hrvata iz Vojvodine koje je održano u Zagrebu (1998.) pod nazivom »Tjedan Hrvata iz Vojvodine« u organizaciji Matičinog odjela za hrvatske autohtone manjine u europskim zemljama.

Kako diplomacije obiju država rade svoj posao u skladu s europskim standardima, duboko sam uvjeren kako će suradnja u području kulture, športa i obrazovanja putem Matičinih programa u budućnosti biti sve brojnija i uspješnija.

Inače, Hrvatska matica iseljenika ustanova je koja priređuje kulturne, prosvjetne, športske, nakladničke i informativne programe namijenjene

ukupnom hrvatskom iseljeništvu. Hrvatska matica iseljenika kao duhovno susretnište hrvatskog raseljenog bića u svim svojim programima za temeljni cilj ističe razvitak hrvatskog kulturnog identiteta naših ljudi u domicilnim zemljama po uzoru na druge iseljeničke narode. Očuvanje hrvatskog kulturnog identiteta naših ljudi u domicilnim zemljama vrlo je složen zadatak budući da Hrvata i građana hrvatskog podrijetla u svijetu ima oko 3,5 milijuna u četrdesetak država, od kojih dobar dio više ne govori hrvatskim jezikom.

Programi će se odvijati i uz potporu Matičinih medija: mjesečnika »Matica«, ljetopisa »Hrvatski iseljenički zbornik«, te putem Interneta.

Pojedine se djelatnosti Hrvatske matice iseljenika odnose na dvije grupe:

1. Hrvatske autohtone manjine u okolnim zemljama – u Austriji, Mađarskoj, Češkoj, Slovačkoj, Rumunjskoj i Italiji, kao i Republici Srpskoj, Državi Srbiji i Crnoj Gori, te hrvatski narod u BiH;
2. Hrvatsko iseljenništvo koje se nalazi u zapadnoeuropskim zemljama, Sjevernoj i Južnoj Americi, Australiji, Novom Zelandu i Južnoj Africi. Organizacijska shema Matice pokazuje kako je Matica danas uređena u službi hrvatskog iseljenništva, odnosno građana Republike Hrvatske koji žive izvan matične zemlje. Najveći dio posla izvršava Kulturno-prosvjetni odjel.

Kulturno-prosvjetni odjel središnjica je svih obrazovnih i kulturnih programa Hrvatske matice iseljenika na svim razinama obrazovnog, kulturnog pa i znanstvenog rada Hrvatske matice iseljenika namijenjenog hrvatskoj dijaspori. Svoje programe Odjel realizira u suradnji s vodećim hrvatskim, a nerijetko i stranim stručnjacima za pojedina obrazovna područja. Sadržaji pojedinih programa prilagođeni su bilo individualnom bilo grupnom radu, ovisno o predznanjima i interesu korisnika iz hrvatskoga iseljenništva. Voditelj Odjela je profesorica *Silvija Letica*. Ustaljeni su programi Odjela:

1. Zimska i Ljetna Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture
2. Ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Supetru na Braču
3. Mala ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Novom Vinodolskom
4. Ljetovanje s hrvatskim izviđačima
6. Promidžbena brošura »Hrvatska za mlade – mladi za Hrvatsku«
6. Izložbe
7. Prezentacija hrvatskog filma
8. Susret mladih povratnika, te
9. Rad na neposrednoj suradnji između škola u inozemstvu i redovnih škola u Hrvatskoj i F BiH.

Odjel za folklor Hrvatske matice iseljenika središnjica je svih programa u području nacionalne folkloristike na svim razinama od organizacijskog do obrazovnog pa i znanstvenog rada namijenjenog folklornim skupinama i pojedincima u hrvatskoj dijaspori. Svoje programe Odjel za folklor realizira u suradnji s vodećim hrvatskim folkloristima, etnologima, etnomuzikolozima, etnokoreografima i stručnjacima drugih profila. Sadržaji pojedinih programa prilagođeni su bilo individualnom bilo grupnom radu, ovisno o predznanjima i interesu folklornih poslenika iz hrvatskoga iseljenništva. Voditelj Odjela za folklor Hrvatske matice iseljenika je profesorica *Srebrenka Šeravić First*. Ustaljeni su programi Odjela za folklor Hrvatske matice iseljenika:

1. Zimska i Ljetna škola hrvatskog folklor
2. Nakladnička djelatnost u području folkloristike
3. Organizacija turneja hrvatskih folklornih grupa iz iseljenništva po Hrvatskoj
4. Organizacija dobrotvornih koncerata folklornih ansambala u zemlji i inozemstvu
5. Organizacija koncerata izvornih folklornih grupa iz F BiH
6. Redovita stručna pomoć hrvatskim folklornim ansamblima u svijetu, te
7. Etnografske izložbe.

Autor je ravnatelj Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba
(Završetak u sljedećem broju)

Nakon vaterpolo finala između SCG i Hrvatske

Vandalski izljevi mržnje

Huliganski ispadi u Kranju, Beogradu, Novom Sadu, Subotici i Tivtu

Piše: Nikola Perušić

Vaterpolska reprezentacija Srbije i Crne Gore pobijedila je Hrvatsku u finalu Europskoga prvenstva u Kranju nakon produžetaka s 9:8. Tijekom dana, a naročito nakon utakmice, hrvatski su navijači izazvali nered na tribini, te stoga na plivalištu nije održana ni službena ceremonija dodjela medalja.

Uzvratili su srpski izgednici kamenova nje m zgrade Hrvatskog veleposlanstva u Beogradu, razbijajući izloge po Novom Sadu i demonstrirajući šovinizam u Subotici.

BOJIŠNICA: Izvjestitelj zagrebačkog Vjesnika *Andrija Kačić-Karlin* nazvao je završetak europskog vaterpolo finala pravim ratom na tribinama. U članku pod naslovom »Podivljali hrvatski navijači pretvorili sportski teren u krvavu bojišnicu« on navodi kako su odmah po završetku utakmice neredi kulminirali u otvoreni rat – hrvatski navijači htjeli su se dokopati simpatizera reprezentacije Srbije i Crne Gore koji su bili smješteni u press ložama (!).

Kranj

Istodobno se na tribinama zbivala prava bitka, hrvatski navijači nakon utakmice zapodjenuli su borbu s pripadnicima slovenskih specijalnih policijskih snaga. Slovenska policija tek je na kraju utakmice shvatila kakvih su razmjera neredi, na početku je na plivalištu bilo tek desetak policajaca, a što je utakmica više odmicala, bili su brojniji i tek njih stotinjak uspjelo je na pojedinim, a ne svim mjestima, osiguravati živote i imovinu.

Veleposlanik RH u Republici Sloveniji *Celestin Sardelić*, koji je bio nazočan, na licu mjesta je preklinjao hrvatske navijače da se umire, a ovoj sramoti su bili nazočni i hrvatska ministrica obrane *Željka Antunović*, ministar branitelja *Ivica Pančić*, te predsjednik HOO *Zlatko Mateša*.

Velikom finalu prisustvovali su i državni dužnosnici SCG, šef diplomacije *Goran*

Svilanović i ministar obrane *Boris Tadić*.

UHIĆENJA: Glasnogovornik policijske uprave Kranja *Zdenko Guzi* potvrdio je da je uhićeno 14 osoba, od kojih je 13 predano sucu za prekršaje, a protiv jednog će najvjerojatnije biti pokrenut kazneni postupak. Prema podacima slovenačke policije, povrijeđeno je 14 policajaca i 5 navijača.

Iste večeri na beogradskom Trgu Republike je nekoliko tisuća navijača proslavljalo šampionsku titulu. Kako je zabilježila Beta, oko tisuću građana, uglavnom mladih navijača, okupilo se nešto ranije, oko 21 sat, ispred Hrvatskog veleposlanstva u Ulici kneza Miloša. Oni su zaustavili promet u jednoj traci. I pored dvadesetak policajaca koji su stajali ispred Veleposlanstva, oni su gađali zgradu kamenicama. Dvojica navijača uspjela su se popeti na balkon zgrade i skinuti hrvatski grb i zastavu, umjesto koje su stavili srpsku. Nakon sat vremena, okupljeni građani su se razili.

Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske priopćilo je kako se oko dvije tisuće osoba okupilo ispred zgrade Veleposlanstva izvikujući pogrdne parole i nasmrcući na zgradu Veleposlanstva, te da su razbijena sva prozorska stakla na prednjoj i stražnjoj strani Veleposlanstva, i uništena rasvjetna tijela. Prema ocjeni MVP RH nadležna tijela Srbije i Crne Gore nisu pravodobno i u potrebnoj mjeri reagirala i zaštitila diplomatski objekt, što im je bila dužnost.

PROSVJED: Stoga je u Ministarstvo vanjskih poslova odmah pozvan veleposlanik Srbije i Crne Gore *Milan Simurdić* kojemu je uručena oštra prosvjedna nota uz zahtjev da se o nemilim događajima da točne informacije, provede istraga i nadoknadi šteta. Ministarstvo je izrazilo i čuđenje zbog neadekvatne sigurnosne procjene o riziku nakon vaterpolo utakmice, u svijetlu nedavnih uhićenja osoba zbog počinjenih ratnih zločina u Republici Hrvatskoj, te potrebe da se preventivno zaštiti objekt Veleposlanstva Republike Hrvatske.

Hrvatski ministar inozemnih poslova *Tonino Picula* otkazao je posjet Crnoj Gori zbog incidenta u Beogradu. Crnogorski ministar vanjskih poslova *Dragiša Burzan* izrazio je Piculi svoje zgražanje događajima u Beogradu.

Ministarstvo vanjskih poslova Srbije i

Crne Gore najoštrije je osudilo incident ispred zgrade ambasade Hrvatske i izrazilo žaljenje zbog tog nemilog događaja. Tim povodom je veleposlanik Republike Hrvatske *Davor Božinović* primljen u Ministarstvu vanjskih poslova, gdje je upoznat s mjerama koje su poduzete na otkrivanju i kažnjavanju vinovnika incidenta.

Premijer Srbije *Zoran Živković* osudio je incidente i nered hrvatskih navijača u Kranju, ali i izgrede srpskih navijača u Beogradu ispred Hrvatskog veleposlanstva, te u Novom Sadu. »Strašno je da neki ljudi, bolje reći huligani, učine tako nešto i da pokvare uspjeh vaterpolista na tako primitivan način«, rekao je Živković.

Hrvatski premijer *Ivica Račan* je pored čestitke hrvatskim vaterpolistima na osvojenom drugom mjestu dodao da su navijači osramotili Hrvatsku i time zaslužili osudu, dok je predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* rekao kako je »na žalost, taj sportski uspjeh i zasluženost slavlje zasjenilo navijačko divljanje na tribinama što je za svaku osudu«.

Beograd

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Ivanović* kaže kako neki ne znaju slaviti ni kada pobijede, niti znaju podnijeti poraz, što je balkanska odlika. »Sport je da se time čovjek bavi, ne da ga gleda – a već ako ga gleda, neka to radi kulturno i dostojanstveno. Svako drugo ponašanje nikoga ne amnestira od opće ljudske odgovornosti. Svi događaji koji su uslijedili nemaju nikakvog smisla i samo mogu izazivati dalju eskalaciju. Osnovno je da svatko osudi svoje vinovnike, što je put ka daljoj normalizaciji« rekao je Ivanović u izjavi za »Hrvatsku riječ«.

POUKA: »Ovo što se desilo u Beogradu nije se smjelo dogoditi«, ocijenio je za Radio B92 ministar vanjskih poslova Srbije i Crne Gore *Goran Svilanović* dodavši da odgovornost za osiguranje Hrvatskog veleposlanstva i svih njihovih službenika

snosi zemlja domaćin te da je policija u ovom slučaju morala reagirati odlučnije.

Na pitanje novinara zašto policija ispred hrvatskog diplomatskog predstavništva nije adekvatno reagirala, glasnogovornica gradske policije *Dragana Kajganić* kaže: »policija je reagirala i tijekom večeri su privedena 33 lica, protiv njih je podnijeto osam kaznenih prijava, a 25 će prekršajno odgovarati. Od ovih osam, protiv dvojice će biti podnijeta prijava za napad na ovlašteno službeno lice, a protiv ostale šestorice zbog krađa«, prenosi B 92. Predstavnicima policije nisu željeli ništa odgovoriti na pitanje kako je moguće da navijači upadnu na teritorij strane ambasade i zamijenjene zastave, a da policija sve mirno promatra. Socijaldemokratska partija zatražila je u utorak smjenjivanje osobe odgovorne za osiguranje diplomatskih predstavništava u zemlji zbog ovog incidenta.

Gradonačelnica Beograda *Radmila Hrustanović* uputila je Hrvatskom veleposlanstvu u Beogradu pismenu ispriku zbog napada na ambasadu u kojoj stoji da smo »po tko zna koji put vidjeli da sportska pobjeda može biti poraz za one koji u njoj ostanu bez dostojanstva, pristojnosti, poštivanja i samopoštivanja«.

Predsjednik Hrvatske građanske inicijative iz Tivta Dalibor Burić izjavio je da se nakon vaterpolo meča ponovilo vrijeđanje Hrvata na nacionalnoj osnovi. Predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Silvio Marković rekao je da su u Donjoj Lastvi kod Tivta iz navijačke kolone pojedinci pucali iz pištolja i zaustavljali se pred kućama u kojima žive Hrvati, uzvikujući »ustašo, ustašo«, s podignuta tri prsta. ■

Incident i u Subotici

Reagiranje navijača bilo je neprimjereno i u Subotici, gdje je grupa mladih u koloni vozila proslavljala pobjedu kružeći gradom uz srpske trobojke, pjesme i prikazivanje tri prsta. Zaustavili su se pred Hrvatskim konzulatom gdje su skandirali i oštetili armirana stakla na ulazu u Konzulat. Glumcima teatra Rugantino iz Zagreba koji su boravili u našem gradu su ukradene tablice s auta, a u gradu su se pored navijačkih pjevale i četničke pjesme.

Gradonačelnik Subotice Géza Kucsera izjavio je kako je signalizirao načelniku tajništva MUP-a u Subotici Svetislavu Rajšiću u vezi nereda još te večeri. Policija je po-

stavila »maricu« i kordon pred Hrvatski konzulat, tako da se neredi nisu povećali. Kucsera je rekao kako utakmica može izazvati euforiju, ali da se treba naučiti slaviti u duhu tolerancije i kulturnog ponašanja.

Član IO SO Subotica zadužen za sport Modest Dulić kaže da reagiranje navijača u Kranju, Beogradu, Novom Sadu i Subotici nije primjereno i da se ne uklapa u europski kodeks po-

našanja kojem svi težimo. Incident je osudio i predsjednik IO HNV-a Lazo Vojnić Hajduk rekavši: »gnusni i agresivni govor mržnje protiv Hrvata i skandiranje krvožednih parola leđi mi krv u žilama« ■

Divljanje u Novom Sadu

Epilog »najljepše sportske vijesti« u Novom Sadu su jedan teško ranjeni mladić s ustrelnom ranom u predjelu slabina čiji je život još uvijek u opasnosti i petnaest lakše povrijeđenih. Načinjena je ogromna materijalna šteta. Klupe u centru grada su razvaljene, izlozi polupani, fasade išarane grafitima. Najviše su stradali: Gradska kuća, Apollo centar, lokali Mc Donald's, Todor, Boreli i svi kafići koji imaju bašte u centru grada.

Divljalo se i po okolnim ulicama užeg središta grada, u Ulici modene razbijeni su izlozi Progres, u Zmaj Jovinoj ulici polupan je izlog butika Legend, a u Dunavskoj ulici kroz razbijene izloge opljačkan je butik kožnih jakni Koton. Knjižare nisu dirane, ali su hladnjaci sa sladoledom, zatim hladnjaci s pićem iz usputnih kafića poharani, a bankomat u zgradi Vojvođanske banke također je uništen.

Neredi u nedjelju navečer započeli su na Trgu Slobode u 20 sati i 45 minuta razbijanjem štanda novosadskog Exita. U centru grada u tom trenutku, po procjeni policije, bilo je 2.500 građana od kojih je njih 250 (tako broji policija) huliganski nastrojenih koji su koristili unaprijed pripremljene navijačke rekvizite poput gvozdених šipki, kamenja i molotovljevih koktela. U toj grupi preovladavala je »patriotska« ikonografija, a od nekud su se tu našli i lak-sprejovi pa su grafiti sadržine »Šljivančanin – Vukovar«, »Čanak je ustaša« i tome slično, te pjesmice tipa »Ubij, zakolji, da Hrvat ne po-

stoji«, uz famoznu crnu zastavu na kojoj je pisalo »Šljivančanin heroj« bile dodatni rekviziti spomenutog »slavlja«.

Potparol novosadskog SUP-a Stevan Krstić na konferenciji za novinare održanoj u ponedjeljak na pitanje zašto nije intervenirala žandarmerija odgovara da mu se čini da odred novosadske žandarmerije nije bio tog dana u Novom Sadu. Gdje je bio, to portparol ne kaže »jer nije njegovo da komentira rad druge službe u okviru MUP-a«. Inače isti portparol tvrdi da je policiju iznenadilo divljanje jer nije očekivala ovakve reakcije u Novom Sadu, a nije imala operativnih saznanja da se nešto sprema.

Najveći neredi bili su u Novom Sadu

Reagiranja političke javnosti su nedvosmislene i svode se na to da je riječ o političkoj provokaciji koja je unaprijed pripremljena od takozvanih »patriotskih snaga«. Iako nitko nije želio precizirati tko stoji iza tih patriotskih snaga.

Predsjednik Izvršnog odbora Novog Sada *Branislav Pomoriški* je podsjetio da je grad svojevremeno izdvojio dva milijuna maraka za dodatno opremanje policije upravo da bi se spriječili ovakvi neredi. Među biser izjave spada izjava gradonačelnika Novog Sada *Borislava Novakovića* koji je rekao da za nered ne može okriviti policiju, ali ih ne može niti pohvaliti. Od Novakovića su novinari saznali da se u Novom Sadu »može raditi sve, ali da se ne može krasti, razbijati i uništavati«.

Poslije ovog neki bi se morali zapitati kakve veze ima Šljivančanin s vaterpolom. Kad odgovore na to pitanje kazat će im se samo od sebe da Novi Sad nije tako pitom grad kako ga u predizbornim besjedama krste političari željni glasova Novosađana. Trebali bi shvatiti da i u Novom Sadu postoje kavane po imenu »Obilić«, »Srpski junak« i slične, koje rade i nedjeljom i da shodno tome i policija treba raditi nedjeljom, pa čak i kad slavi svoj praznik.

Mirko Sebić

Potpredsjednik Vlade Srbije Čedomir Jovanović tijekom posjeta Zagrebu najavio

SCG povlači vojsku s Dunava

Srbija i Crna Gora odlučila je da će povući vojsku s granice na Dunavu i ubrzati rješavanje ostalih otvorenih pitanja s Hrvatskom kako bi vize za građane SCG bile trajno ukinute, izjavio je, *kako piše Večernji list*, potpredsjednik Vlade Republike Srbije Čedomir Jovanović, koji je na poziv hrvatskog ministra za europske integracije Nevena Mimice prošlog tjedna boravio u jednodnevnom službenom posjetu Hrvatskoj.

»U našim međusobnim odnosima nema nerješivih pitanja niti tabu tema. Srbija je spremna riješiti sva otvorena pitanja. Odluka o povlačenju vojske s Dunava donesena je, a početak će se provoditi nakon što se prihvati potrebna zakonska regulativa koja se priprema« – kazao je Čedomir Jovanović.

Dan uoči njegova dolaska u Zagreb u Beogradu su zasjedali Vrhovni savjet obra-

ne i Vijeće ministara SCG, koji su raspravljali i o tome da policija od vojske preuzme kontrolu granice. Hrvatska je od 10. lipnja privremeno na šest mjeseci ukinula vize za građane SCG. Produljenje suspenzije viznog režima, kako je priopćila hrvatska Vlada, ovisit će ponajprije o udaljavanju srbijanske vojske s granice, te povratku ukradenih matičnih i zemljišnih knjiga. Mimica i Jovanović razgovarali su o iskustvima dviju zemalja u europskim integracijama i prilagodbi standardima EU. Mimica je istaknuo da je u interesu Hrvatske da SCG što prije uđe u EU, te da je Hrvatska spremna razmijeniti svoja iskustva u europskim prilagodbama.

»Za Srbiju su odnosi Zagreba i Beograda vrlo važni, jer smo svjesni da put do Bruxellesa vodi preko Zagreba, Sarajeva, Skopja, Sofije... Također smo suglasni da je važno EU poslati jasnu poruku kako su

Hrvatska i Srbija spremne riješiti sva otvorena pitanja«, rekao je potpredsjednik Vlade Srbije Jovanović.

Oba dužnosnika potvrdila su da SCG i Hrvatska namjeravaju donijeti zajedničku deklaraciju o približavanju EU. Taj dokument, čije usuglašavanje nije još počelo i koji neće biti prihvaćen prije summita EU u Solunu, bit će isključivo političke naravi i neće biti obvezujući, niti će imati karakter međudržavnog ugovora. U dokumentu će biti samo nabrojani elementi političke opredijeljenosti objiju država za ulazak u EU.

Potpredsjednik Vlade Srbije Čedomir Jovanović sastao se i s predsjednikom Stjepanom Mesićem, premijerom Ivicom Račanom i ministrom vanjskih poslova Toninom Piculom.

Ivica Račan pozvao izbjeglice da se vrate u Hrvatsku

»Stanovi više nisu prepreka«

Premijer Republike Hrvatske Ivica Račan pozvao je 12. lipnja sve izbjeglice, hrvatske građane, da se vrate u Hrvatsku i iskoriste priliku koja im se pruža kroz Vladin model stambenog zbrinjavanja u zamjenu za stanarsko pravo. Kako prenosi Hina, Vlada je dovršila paket mjera kojima se svim prognanicima i izbjeglicama, koji se žele vratiti i trajno živjeti u Hrvatskoj, osigurava pravo na dom, rekao je Račan na sjednici Vlade koja je donijela odluku o stambenom zbrinjavanju povratnika i izbjeglica, uglavnom građana srpske nacionalnosti. »Stambeno zbrinjavanje više nije prepreka za povratak izbjeglicama u Hrvatsku«, rekao je Račan.

Vladine mjere zbrinjavanja nude dvije mogućnosti – da država kupi stanove i da ih u najam povratnicima, odnosno da se izbjeglice, koje to žele, uključe u program društveno poticane stanogradnje (POS). Cijeli bi se proces zbrinjavanja trebao dovesti do konca 2006., a zahtjevi za stambeno zbrinjavanje moći će se podnositi do konca iduće godine i to Ministarstvu obnove.

Ministar obnove Radimir Čačić ističe da će svi građani, bez obzira na nacionalnost, biti jednako tretirani, ali da odluka o stambenom zbrinjavanju ne znači obnavljanje nekadašnjeg stanarskog prava. Da bi došli do stana, uvjet je da izbjeglice nemaju drugu kuću ili stan na području bivše SFRJ, te da nakon 8. listopada 1991. nisu prodali ili darovali takvu imovinu.

Komesar za izbjeglice Srbije i »Veritas«

Poziv iznuden od strane međunarodne zajednice

»Razočarani smo novim uvjetovanjima hrvatske Vlade u ostvarivanju imovinskih prava izbjeglica. Odluka hrvatske Vlade o stambenom zbrinjavanju povratnika i izbjeglica, predratnih nositelja stanarskih prava, stavila je izbjeglice u neravnopravan položaj u odnosu na ostale građane Hrvatske«, kaže se u priopćenju za javnost Komesarijata za izbjeglice Srbije, koje je potpisao dr. Ozren Tošić, republički komesar za izbjeglice.

On također procjenjuje da se pozivu hrvatske Vlade neće odazvati više od 5 tisuća Srba, jer je tiha opstrukcija povratka Srba – neslužbena politika Hrvatske.

»Službeni sudski podaci govore da postoji 4.500 procesuiranih osoba za ratne zločine i da je više od 20.000 amnestirano za ratne zločine, ali – popis tih osoba nikad nije objavljen, tako da 100.000 muškaraca živi u strahu na kojoj se listi nalazi«, objašnjava direktor Dokumentaciono-informacionog centra »Veritas« Savo Štrbac.

Reakcije Srba na odluku hrvatske Vlade o stanovima Samo prvi korak

Predstavnici srpske zajednice pozdravili su odluku hrvatske Vlade kojom se srpskim povratnicima omogućava da dobiju stanove u najam ili da ih kupe, kao i poziv premijera Ivice Račana izbjeglim Srbima da se vrate. Oni, ipak, primjećuju da je poziv trebao uslijediti ranije i da Vladina odluka predstavlja samo prvi korak u rješavanju problema izbjeglica.

Predsjednik Srpskog narodnog veća Milorad Pupovac pozdravio je odluku Vlade o osiguravanju alternativnog rješenja za bivše nosioce stanarskog prava, ali smatra da je to samo prvi korak ka pravedom rješavanju tog pitanja, koje bi izjednačilo sve one koji su od 1991. pa naovamo otkupljivali stanove.

»Oni koji dobiju stanove u najam trebalo bi da imaju ista prava kao i ostali bivši nosioći stanarskih prava, a kad se radi o otkupu stanova iz programa poticane stanogradnje, što je također mogućnost za povratnike, država treba voditi računa o tome da povratnici ne mogu ispuniti visoko postavljene uvjete otkupa«, rekao je Pupovac.

On ističe da se ta rješenja još moraju dorađivati, a da je Račanov poziv Srbima trebao doći ranije.

Saborski zastupnik Milan Đukić podržava Vladinu odluku, ali ima i izvjesne rezerve – dok on smatra da bi se broj zahtjeva za takav način zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava mogao kretati i do 50 tisuća, po Vladinim procjenama uvjete bi moglo zadovoljiti najviše pet tisuća građana.

U pismu Carli del Ponte

Mesić zatražio povlačenje optužnice protiv Gotovine

Hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* uputio je 12. lipnja pismo glavnoj tužiteljici Međunarodnog kaznenog suda za prostor bivše Jugoslavije *Carli del Ponte*, u kojem je poziva da razmotri mogućnost izmjene odnosno povlačenja optužnice protiv umirovljenog generala *Ante Gotovine*.

Tekst pisma donosimo u cijelosti:

»Poštovana gospođo glavne tužiteljice, obraćam Vam se u vezi s predmetom koji je kako osjetljiv, tako i od osobite važnosti za odnose između Republike Hrvatske i

Međunarodnog suda. Kao što, vjerojatno, znate, proteklih sam dana poduzeo određene korake usmjerene na to da se okonča situacija u vezi s umirovljenim generalom Antom Gotovinom koji je optuženik Haškog suda i koji je dvije godine u bijegu.

Polazim pri tome od toga da apsolutno svi pred Međunarodnim sudom moraju biti jednaki, a da je utvrđivanje istine jedina svrha i cilj Tužiteljstva. Činjenica je da umirovljenom generalu Gotovini režim koji je bio na vlasti u Hrvatskoj do godine 2000. nije omogućio davanje iskaza pred istražiteljima Međunarodnog suda. Time su stvorene osnove za situaciju s kojom smo danas suočeni.

Želim Vas obavijestiti da sam hrvatskoj Vladi stavio na raspolaganje određene dokumente koji mogu biti upotrijebljeni u obrani generala Gotovine i koji, prema mojoj procjeni, bacaju novo svjetlo na činjenično stanje što ga je Tužiteljstvo utvrdilo na osnovi do sada dostupnih dokumenata. Obraćam Vam se s molbom da, u skladu s odredbama Statuta Međunarod-

nog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, razmotrite mogućnost izmjene, odnosno povlačenja optužnice protiv umirovljenog generala Ante Gotovine.

Napominjem da je general Gotovina spreman dati iskaz istražiteljima Haškog suda i osobno se staviti na raspolaganje tom Sudu, ukoliko Tužiteljstvo i nakon njegova iskaza bude smatralo da postoje osnove za optužbu protiv njega.

U želji da osiguram potpunu transparentnost mojih motiva kao i svih poteza koje poduzimam u ovom slučaju, sadržaj ovog pisma učinit ću dostupnim hrvatskoj i međunarodnoj javnosti.

Izvolite primiti, poštovana gospođo glavna tužiteljice, izraze mog osobitog poštovanja!«

Del Ponte odbila Mesićev zahtjev

Glavna haška tužiteljica Carla del Ponte izjavila je u intervjuu »Jutarnjem listu« da ne prihvata zahtjev hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića da se Gotovina sasluša u svojstvu osumnjičenika, ne optuženika, i da se optužnica protiv njega, na temelju novih dokaza, povuče.

Telex Vojvodine

Emil Fejzualahu, pokrajinski tajnik za lokalnu samoupravu, u Kanjiži

0 novoj mikroregiji

Buduće definiranje mikroregiona sjever-nog Potisja, koje je još na razini ideje treba podsticati međuopćinskom suradnjom i udruživanjem građana u raznim segmentima javnog života.

Jelica Rajačić Čapaković, pokrajinska tajnica za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova

0 sigurnim kućama

Jedan od prioriteta zadatka Savjeta za ravnopravnost spolova u okviru našeg Tajništva je smanjenje nasilja nad ženama. Borimo se da ovom zlu stanemo na put, a mnoštvo seminara koje smo organizirali dali su već neki rezultat. Očekujemo da će krajem godine vrata otvoriti »sigurna ženska kuća« i u Novom Sadu, koja će

pružiti utočište onim nevoljnicama i njihovoj djeci koji trpe nasilje, a od jeseni će u Omladinskom domu Dječjeg sela »sigurnu kuću« dobiti i mališani bez odgovarajućeg roditeljskog staranja.

Mile Mandić, potpredsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine

0 fondu za razvoj Vojvodine

Iz Fonda za razvoj Vojvodine za kreditiranje nabavke mineralnih gnojiva osigurano je 200 milijuna dinara, a za 125 projekata u agraru iz Fonda je putem natječaja odobren 51,5 milijuna. Od ovog novca 29,3 milijuna odobreno je za stočarstvo, 15,1 milijun za mehanizaciju. Još 100 milijuna dinara utrošeno je za kreditiranje nabavke mehanizacije kroz aranžmane s uljarama i šećeranim, s tim što je fond osigurao četvrtinu novca, tako da je ukupan efekat 400 milijuna dinara. Preko Fonda za razvoj poljoprivrede uloženo je milijun eura u obnovu sistema za navodnjavanje.

Nakon višesatne policijske akcije i nereda okupljenih prosvjednika

Šljivančanin iza rešetaka

Haški optuženik *Veselin Šljivančanin* uhićen je 12. lipnja kasno navečer u svom stanu u beogradskom naselju Cerak.

Akcija uhićenja počela je u četvrtak poslijepodne, a pristalice Veselina Šljivančanina su, tvrdeći da on nije u stanu, pokušavale spriječiti policiju da uđe u zgradu.

U trenutku kad su, oko 23 sata u četvrtak, prosvjednici pokušali upasti u zgradu u kojoj se nalazi Šljivančaninov stan, policija je, kako donosi Hina, upotrijebila šok-bombe i suzavac. Oko zgrade su zapaljeni automobili i kontejneri, a bilo je i nekoliko ozlijeđenih.

Haška optužnica tereti Šljivančanina za zločin na Ovčari, zajedno s *Milom Mrkićem* i *Miroslavom Radićem*, koji su se dobrovoljno predali Međunarodnom kaznenom sudu u Den Haagu. U novosadskom Okružnom sudu upravo se vodi istraga protiv šestorice osumnjičenih izravnih izvršitelja tog zločina, od kojih su četvorica uhićena u policijskoj akciji »Sablja«, provedenoj nakon ubojstva srbijskog premijera Zorana Đinđića.

Uhićenje Šljivančanina do 15. lipnja bio je uvjet kojega je SAD postavio vlastima u Beogradu, kako bi im bila odobrena financijska pomoć od oko sto milijuna dolara.

Srbija na raskršću

Osvojili smo Hrvatsku!

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

Sada Europi treba potanko rastumačiti pojavu prave pravcate turneje srpskih patriotsko-nacionalnih snaga, od onog u beogradskom naselju Cerak (hapšenje vukovarskog »viteza« Šljivančani na), preko mitinga podrške »najvećoj Srpkinji«, Arkanovoj udovici, utamničenoj Ceci Ražnatović, kamenovanja i okupacije hrvatskog Veleposlanstva, do vandalskog nasilja u najstrožem centru Novog Sada

Tko to kaže, tko to laže da – uprkos razdvajanju – Ljubljana, Zagreb i Beograd mogu jedni bez drugih? Europsko prvenstvo u vaterpolu u Kranju i silina ispoljenog divljanja nakon što je selekcija Srbije i Crne Gore osvojila prvo mjesto u direktnom sučeljavanju s Hrvatskom, a i potonja dešavanja u Beogradu i Novom Sadu, uvjerili su nas da nema te prepreke, ni vremena ni povoda koji nam neće poslužiti da jedni drugima zagorčamo život.

Slovenci su, sada već kao članovi europske obitelji, ugostili stvarne i potencijalne kandidate za EU, bivšu »braću« iz bivše im zajedničke jugo-dežele, ponudivši im da se makar na čas prisjete »lijepih dana druženja.« Sportaši su to gostoprinstvo valjano i korektno iskoristili, ali je navijačima iz Hrvatske ponestalo strpljenja, a slovenačkoj policiji dovoljno ljudi i suptilnosti u procjeni rizika, pa se sportski duel iz bazena pretvorio u nemilosrdan obračun na tribinama. Sada Zagreb optužuje domaćina (a i Beograd nešto slično misli) da je sve to loše organizirao, a Ljubljana, opet, Zagreb da je jedva dočekao obnoviti stari rivalitet i animozitet dvije sada samostalne i suverene eurobalkanske države.

Ako se sve završi na tome, bit će, naravno, dobro. I za jedne i za druge. Ivica Račan jeste osudio nasilje hrvatskih navijača, ali nije propustio, onako usput, primijetiti kako se stječe dojam, da su domaćini čak i svjesno (da li i namjerno?) potcijenili opasnost da bi se jedan sportski duel pod određenim okolnostima mogao pretvoriti u još jedan »balkanski rat«.

A Beograd? On je, dabome, koliko nastavak te, toliko i priča za sebe. Još se nije stišao revolt zbog »antipatriotske bruke« SCG-nogometasa u Azerbejdžanu, koja je dodatno uvećala količinu ovdašnjih tranzicijskih strasti i trauma, čak lansirala tezu »kakva država takav i nogomet«, stigao je

spas iz Kranja. Ako ni zbog čega drugog, bar da pokaže kako smo, usprkos svemu, nevoljama, porazima koji su nas godinama unazad pratili, i dalje ono što smo oduvijek bili – nesavladivi, najjači, najboljši, lideri, balkanski, europski – što da ne – i svjetski sportsko-nacionalni Pijemont. Toliko smo superiorni da čitav taj globalistički svijet vrtimo oko malog prsta.

I tako je na trenutak (zbog nogomet) poljuljani nacionalni (srpski ili crnogorski, pitanje je sad) ponos podvigom vaterpolista protiv Hrvatske obnovljen, da bi samo koji trenutak nakon onih scena s tribina u Kranju, u Beogradu i Novom Sadu (nema izvješća iz ostalih dijelova SCG – domovine) eksplodirao u obliku već viđenog i doživljavanog turbo-nacionalističkog divljanja. »Sredili smo Hrvate... ma kakvi Hrvati, ustaše, brale. Vrijedi to pošteno zaliti. Ovako ih nismo potukli ni one slavne 91.« Pucalo se iz sveg raspoloživog oružja. Osokoljeni troprstaši, »grobari«, »delije«, »Miletići«, ljudi s »obrazom« i bez obraza, zaštitnici »lika i djela nacionalnih heroja« Karadžića, Mladića, Šljivančanina, krenuli su dovršiti ono što su njihovi prethodnici započeli, a nije im se dalo okončati – u definitivnu osvajački pohod. U Beogradu, u najstrožem centru grada, blizu lokacije na kojoj su njihovi mafijaško-patriotski suborci likvidirali Zorana Đinđića, u nesputanoj ofanzivi, ostvarili su san: uletjeli su u hrvatsko Veleposlanstvo, popeli se na terasu, pocijepali hrvatsku zastavu, bacili hrvatski grb i trijumfalno razvili srpsku trobojku. Što, dakle, nije uspjelo Miloševiću, Kadijeviću, Šešelju, Stanišiću, Arkanu, Legiji, Šljivančaninu, pošlo je za rukom njihovim pijanim i razularenim sljedbenicima – osvojili su hrvatsku državnu teritoriju (Veleposlanstvo), a da pritom, osim kamenica, nisu ispalili nijedan metak. Još ih je policija tako milosrd-

no i benevolentno pustila orgijati da čovjek naprosto pomisli: je li se nešto u ovoj zemlji u međuvremenu promijenilo i zna li uopće ministar unutrašnjih djela Mihajlović što mu to i kako radi njegova toliko hvaljena policija. Da im je neko doturio cvijeće, sve je moglo ličiti na scenu iz 91. godine kada su Beograđani ushićeno ispraćali kolonu tenkova na putu za – Vukovar.

Sada Svilanović ne zna što mu je prije činiti. Koga prije da osudi: »neoprezne« Slovence, neobuzdane hrvatske navijače ili raspojasa ne domaće turbo-folk patriote. Umjesto da se bavi europskim samitom u Solunu, integracijama, prijemom u EU i Partnerstvo za mir, mora objašnjavati kako je moguće da se beogradskim demokratima i reformistima desi takav diplomatski, međunarodni skandal. Samo što je uspostavio nekakve mostove s hrvatskim kolegom Piculom (vize i tome slično), nacionalisti i s jedne i s druge strane, sve im to preko noći ruše.

Sada Europi treba potanko rastumačiti pojavu prave pravcate turneje srpskih patriotsko-nacionalnih snaga, od onog u beogradskom naselju Cerak (hapšenje vukovarskog »viteza« Šljivančani na), preko mitinga podrške »najvećoj Srpkinji«, Arkanovoj udovici, utamničenoj Ceci Ražnatović, kamenovanja i okupacije hrvatskog Veleposlanstva, do vandalskog nasilja u najstrožem centru Novog Sada. Je li sve to bilo samo trenutak slabosti preumorne Mihajlovićeve policije poslije briljantne akcije Sablja, ili će biti da je njena završna bilanca bila takva da se od nje nisu baš pretjerano uplašili ni – ulični džeparoši, a kamoli prekaljeni borci za nacionalnu stvar?

I što sad? Da se nešto učini ili da čekamo još jedan trijumf vaterpolista, na svjetskom prvenstvu i da strepimo od još goreg? I tragičnijeg?

Pismo iz Zagreba

Sve manja neizvjesnost oko generala Gotovine

Piše: Sonja Badel

Svojim intervjuom »Nacionalu«, Gotovina je zapravo najviše učinio za vladajuću koaliciju, pokazavši da je za veliki dio njegovih problema kriva bivša a ne sadašnja vlast. Sada bi konačno trebao učiniti nešto i za sebe – suočiti se s Haaškim sudom

Glavna tužiteljica Međunarodnog suda u Haagu *Carla del Ponte* prekinula je nagodjanja o sudbini odbjeglog generala *Ante Gotovine*, optuženog za ratne zločine. Tužiteljica, naime, u intervjuu »Jutarnjem listu«, nije prihvatila zahtjev hrvatskog predsjednika *Stjepana Mesića* da se Gotovina sasluša u svojstvu osumnjičenika, ne optuženika, i da se optužnica protiv njega, na temelju novih dokaza, povuče.

Nakon što se Gotovina poslije dvije godine oglašio intervjuom u zagrebačkom »Nacionalu« i uz ostalo rekao da priznaje Haški sud, predsjednik Mesić je spremno ponudio pomoć generalu i pisao *Carli del Ponte* a njegov ured poslao je navodno novu dokumentaciju koja bi, kako se najavljivalo, trebala osloboditi Gotovinu krivnje za etničko čišćenje i progon oko 150.000 Srba, tijekom vojno-redarstvene akcije »Oluja«.

Hrvatska Vlada izrazila je rezervu prema Mesićevoj inicijativi, upozoravajući na pravila suda po kojima je nemoguće iz statusa optuženika vratiti se u status osumnjičenika. Premijer *Ivica Račan* pozvao je Gotovinu da se pojavi pred sudom i iznese dokaze koji bi mogli promijeniti ili čak pridonijeti odbacivanju optužnice. Obećao mu je svu pravnu i drugu pomoć koju Vlada može pružiti.

Javnost je razlike između Predsjednika i Vlade protumačila još jednim sukobom između Mesića i Račana. Obojica su, međutim, odbacila da je riječ o sukobu, naglasivši da se radi samo o različitom pristupu, a da je svima u interesu da se »slučaj Gotovina« što prije okonča na pravedan način.

U početku se činilo da je preuzimanjem inicijative Mesić zaskočio

Vladu, te da je pokazao kako je spreman svoju dobru poziciju u međunarodnim krugovima iskoristiti za rješavanje »slučaja Gotovina«, koji se već dvije godine koristi kao dokaz o nedovoljnoj suradnji Hrvatske s Haškim sudom, što je jedna od glavnih prepreka približavanju Hrvatske Europskoj uniji (EU).

Rezerve Vlade prema Mesićevoj inicijativi pokazale su se opravdanim. Poslije odgovora *Carle del Ponte* ispalo je da je Vlada u pravu i da Gotovina može samo u postupku pred Haaškim tribunalom iznijeti argumente koji bi ga oslobodili krivice, kad je već propustio razgovarati s haaškim istražiteljima prije nego što je optužnica bila podignuta. Nakon što su otkriveni mnogi detalji o »slučaju Gotovina«, sada se iznose dokazi da je pokojni predsjednik *Franjo Tuđman* osobno zabranio kontakte hrvatskih časnika s haaškim istražiteljima i da su u to bili umi-

ješani neki čelnici sada oporbenih stranaka. Predsjednik HDZ-a *Ivo Sanader* uzalud govori da današnji HDZ nema veze s odlukama o »slučaju Gotovina«, jer je to samo dijelom točno.

Nakon što su i predsjednik Mesić i Vlada rekli i učinili što su mogli, bez obzira na to tko je u tome stekao manje ili više poena, sada je opet na potezu sam Gotovina. Pred njim je izbor, kao i protekle dvije godine: da se sam preda ili da se i dalje skriva kako ne bi bio uhićen i izručen Haaškom tribunalu, što svakako ne može činiti u nedogled.

Svojim intervjuom »Nacionalu«, Gotovina je zapravo najviše učinio za vladajuću koaliciju, pokazavši da je za veliki dio njegovih problema kriva bivša a ne sadašnja vlast. Sada bi konačno trebao učiniti nešto i za sebe – suočiti se s Haaškim sudom. Tako izgleda jedino može pomoći sebi, a i Hrvatskoj. ■

Hrvatskoj 62 milijuna eura od EU

Pomoć za reforme i modernizaciju

Europska unija će ove godine dodijeliti Hrvatskoj pomoć od 62 milijuna eura za reforme i modernizaciju, objavila je Europska komisija. Riječ je o sredstvima predviđenim godišnjim programom za Hrvatsku, koji je Europska komisija usvojila 6. lipnja. Godišnje programe o dodjeli sredstava iz CARDS programa Komisija izrađuje u suradnji s nacionalnim vladama, zemljama članicama EU i drugim donatorima.

Europska unija kroz CARDS program želi poduprijeti sudjelovanje Hrvatske u Procesu stabi-

zacije i pridruživanja, pomoći u jačanju demokracije i uspostavi vladavine prava, pomoći u razvoju na gospodarskom i socijalnom planu te pomoći zemlji u modernizaciji državne uprave i drugih javnih institucija. Iznos od 62 milijuna eura namijenjen je za sljedeća područja: 17,5 milijuna eura za ekonomski i socijalni razvoj; 17 milijuna eura za demokratsku stabilizaciju; 12 milijuna za pravosuđe i unutarnje poslove; 11,8 milijuna za jačanje administrativnih kapaciteta; 3,7 milijuna za zaštitu okoliša i prirodnih resursa.

Arijana Čulina, glumica i spisateljica iz Hrvatske

I privatno nastojim biti kao Goge

Moje poimanje glumačke profesije daleko je iznad skučenih okvira prezentiranja dramskog teksta, glumac mora znati gotovo sve, biti kompletna osoba na sceni. Dok, recimo, pisac baš i ne mora.

Ali opet je sve to vezano za umjetnost.

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Arijana Čulina je glumica splitskog HNK-a, a glumu je diplomirala 1988. godine na beogradskoj Akademiji u klasi profesora Bajčetića. Iako u stalnom angažmanu u najjačoj kazališnoj kući Dalmacije, trenutačno je, prema osobnom priznanju potpuno preokupirana književnošću koja ju je doslovno »katapultirala« u najviše »bestsellerske« vrhove.

Autorica je četiri knjige, dvije za malu i veliku djecu: »Žele se životinjska posla« i »Putovanja – ludovanja« koje su pisane u satiričnim stihovima, te najpopularnije svoje knjige »Šta svaka žena triba znat' o onim stvarima« (apsolutno najprodavanija hrvatska knjiga današnjice, 30.000 prodanih primjeraka), uz najnovije objavljeno izdanje »Dvi, tri teške drame za umrit od smija«, koje je urađeno u posve neobičnoj formi dramskog teksta.

HR: Prema broju prodanih primjeraka Vaših knjiga Vi ste apsolutno najtiražnije ime na hrvatskom književnom prostoru, a za svoje djelo ste nagrađeni i od strane eminentnih znalaca spisateljske vještine.

Za tekst »Splitska kvatrologija«, koji se nalazi u mojoj posljednjoj knjizi, dobila sam godišnju nagradu »Marin Držić« za neizvedeni dramski tekst u konkurenciji 79 prijavljenih dramskih pisaca. U nje mu sam prišla nešto ozbiljnijoj formi dok su ostale dvije drame više satiričnog karaktera.

HR: Je li Arijana Čulina glumica ili spisateljica?

Vidite, došlo je i kod nas, za razliku od svijeta u kojem je to već odavno posve normalno, vrijeme u kojem se ne moramo baš u potpunosti »okarakterizirati«, staviti se u jedan »škafetin« kako bi mi to rekli. Zapravo, ja sam oduvijek imala taj problem, još od najranijih mojih početaka. Naime, prvo sam učila solo pjevanje u glazbenoj školi »Josip Hatze« u klasi profesorice Branke Ristić, onda sam otišla na glumačku Akademiju, a evo sada pišem... Moje poimanje glumačke profesije daleko je iznad skučenih okvira prezentiranja dramskog teksta, glumac mora znati gotovo sve, biti kompletna osoba na sceni. Dok, recimo, pisac baš i ne mora. Ali opet je sve to vezano za umjetnost. Vani je posve normalno da jedna osoba i glumi, i producira, režira, poput genijalnog Woody Allena, i ta svestranost je nešto apsolutno pozitivno. Dok kod nas ne možeš pjevati na festivalu, jer si glumica po vokaciji.

HR: Čini se da ste upravo Vi rodonačelnica jednog novog, naprednog trenda oslobođene umjetničke svestranosti?

Jednostavno osjećam unutar sebe da ne mogu više funkcionirati na stari način, da stojim u jednoj zgradi, u Splitu, i da čekam da meni netko nešto dodijeli. Odlučila sam uzeti konce sudbine u svoje ruke, pokušavajući stvoriti nešto osobeno. To nisam mogla učiniti u teatru, jer ne mogu sama sebi dati ulogu, a nisam ni osoba koja bi druge potezala za rukav, a kako nema, iz objektivnih razloga, previše filma u nas, onda sam ja, na neki način posve slučajno i nepretenciozno, po-

čela pisati. I sada sam se našla u situaciji da me ova književna podjela sve više interesira, dok mi je teatarska sfera postala »nezanimajućom«.

HR: Gdje se kriju razlozi ovog radikalnog preokreta na štetu glumice Arijane Čuline?

Nije da mene generalno gluma ne zanima, kako sam to malo pregrubo rekla, ali ovaj način na koji mi se moj glumački nastup nudi, za mene predstavlja jedno tapkanje u mjestu, kako u kreativnom tako i u financijskom smislu. Osobno smatram da svaki umjetnik mora imati stanoviti progres u svom opusu, a u trenutačnim uvjetima ja ga za sebe ne vidim.

HR: Poput plejade poznatih splitskih glumaca (Milan Štrlić, Zdravka Krstulović, Aljoša Vučković, Žarko Radić i dr.), i Vi ste također glumačku Akademiju završili u Beogradu. Kako to da ste se našli u glavnom gradu negdašnje zajedničke države?

Moji prvi glumački počeci su vezani za glumački studio u kojem je u ono vrijeme bila jedna od mnogih glumačkih audicija. Ja sam prošla i glumila u njemu do vremena kada se trebalo krenuti na Akademiju. U ono vrijeme se na audicije išlo po ustaljenom krugu Zagreb-Sarajevo-Beograd, pa kako koga prime, ja u Zagrebu nisam ni

pokušala iz nekog prevelikog straha od velikih imena koja su tada držala klase. Išla sam prvo u Sarajevo, tamo sam bila u užem izboru, tamo su tada bili Emir Kusturica i Boro Stjepanović, ali kako sam bila mlada i nestašna, ja sam iz tog najužeg kruga ispala, i

nakon dva mjeseca je bio na redu Beograd. Došla sam gore, i prošla od prve u konkurenciji 380 kandidata...

HR: Povod Vašeg dolaska je promocija knjiga skupa s Vašim kolegicama po peru Alkom Vuicom i Julijanom Matanović.

Moram priznati da sam ugodno iznenađen publicitetom koji je pratio naš književni posjet, da smo se i Julijana i ja naprosto ukočile od mnoštva novinara, tele-

HR: Kako ste se osjećali vrativši se u Beograd nakon toliko godina?

U Beogradu nisam bila petnaest godina i sigurno je da sam se osjećala pomalo smeteno vrativši se u grad u kojem sam, na određeni način, provela svoju mladost i formirala se kao zrela osoba. Imam ovdje nekoliko ljudi za koje sam se vezala svih tih godina, profesora pogotovo, s kojim sam bila sve vrijeme u kontaktu. On me je dočekao na stanici, organizirao iznimno prebukirani raspored za tri dana mog boravka, i u jednom trenutku, nakon nekoliko sati provedenih u gradu mojih glumačkih studija, shvatila sam kako tih petnaest godina i nije tako dugi vremenski period.

vizije i medijskog angažmana koji je bio na vrhunskom nivou zahvaljujući »Narodnoj knjizi«, našem domaćinu.

HR: Jedno takvo gostovanje, svojevremeno u »Glamour cafeu« Siniše Svilana, rodilo je, danas mega popularnu, Goge, glumačku impersonifikaciju Arijane Čuline.

Moram priznati da to što je Siniša učinio za mene, to je nešto čudesno. On je jednostavno imao nos za mene, osjećajući da bi cijela priča s Goge mogla uspjeti. Naime, ja sam imala promociju svoje knjige »Putovanje-ludovanje« u Zagrebu, a Siniša je poželio da gostujem u njegovoj emisiji kao spisateljica. U toku emisije, posve spontano, ja sam kazivala monolog »Buze« iz istoimene kazališne predstave u režiji Paola Maggella, monolog kojeg sam ja napisala za sebe samu... Reakcije su bile izuzetno pozitivne, Siniši se to svidjelo, i onda smo poslije razgovarali na temu kako bi bilo da mi probamo te monologe iz »Glamura u glamur«. Presudila je njegova, ali i moja hrabrost, kojom je Goge zaživjela na malim ekranima.

HR: Vaš »Goge one man show« predstavlja svojevrsni pionirski pokušaj približavanja svjetskim kriterijima vrhunske televizijske zabave.

Kada smo započinjali, znali smo da to može biti ili uspjeh ili totalni fijasko, uz dobro znanu logiku televizijske uspješnosti iza

HR: Vaš način govora u dalmatinskom dijalektu, dodatno daje atraktivnost kreaciji Goge u Vašoj izvedbi. Nama iz vojvođanske dijaspore ikavica, koja dominira u Vašem narječju, potpuno je bliska izuzev nekih izrazito »plitskih« riječi.

Trudim se što manje koristiti neke »domaće« riječi upravo u želji da Goge bude razumljiva baš svima kojima se televizijski obraća. Drago mi je da se »Glamour« i moja Goge gledaju i kod vas u Vojvodini.

koje mora da stoji puno »utakmica u nogama«. Naša zajednička hrabrost materijalizirala se u dvije godine neprekidnog emitiranja u sklopu »Glamour cafea«.

HR: Povucite osobnu paralelu između Arijeane i Goge. Što je za Vas lakše biti?

Naravno, da je lakše biti Goge, jer ona može reći štogod zaželi svojim britkim jezikom. U posljednjoj emisiji »Glamoura«, Siniša (Svilan, glavni urednik) mi je dopustio nekoliko doista slobodnijih riječi koje se obično »hladno« sijeku ili u najmanju ruku »prevlače« zaštitnim bip signalom. Gledajući emisiju, i sama sam se šokirala čuvši slobodnije riječi na nacionalnoj televiziji. Eto, tko sad ne bi volio biti kao Goga, kojoj se sve može.

HR: Sakrijete li se ponekad iza umjetničkog alter ega?

Kreirajući izmišljeni lik, svjesno sam odabrala »osobu« kroz koju mogu sve kazati, jer glumcu je uvijek lakše da se skriva iza određenog lika koji mu otvara mogućnost slobodnijeg izražavanja u javnosti. Primjerice kada sam igrala »Đeknu«, svi su me zvali... »Milijana, Milijana, di si Mišure«, a sad me svi zovu Goge, Goge... Kada se ozbiljnije sagleda karakter ova dva potpuno različita glumačka lika, ostaje samo činjenica da sam to opet samo ja. Ipak, obzirom da Goge pišem ja, ostaje mi stanovita odgovornost za sve što ova »plavuša« izjavi pred velikim televizijskim auditorijem.

HR: Koliko imate sličnosti s »izmišljenom literarnom mezimicom« koja Vas je proslavila?

I sama u privatnom životu nastojim biti realna poput Goge, trudim se biti čvrsto na zemlji, sagledavajući stvari ne onako kako mi se prezentiraju nego što iza njih stoji. Zahvaljujući upravo takvom »zdravom« pristupu uspjela sam izdržati već osamdeset emisija. A nitko se ne može folirati osamdeset puta pred televizijskom javnošću. Prve godine sam kazivala svoje monologe iz knjige »Što svaka žena treba znati o onim stvarima«, dok sam u drugoj godini počela povezivati aktualne sociološke fenomene u nas, analizirajući ih kroz razmišljanja moje Goge. Lijepo bi bilo kada bi svi mogli biti poput nje, pa govoriti iskreno o svemu što se događa oko nas.

HR: Potičete iz Splita, izrazito konzervativne sredine. Kako je danas jednoj Dalmatinki koja je u poziciji kritizirati »svit« oko sebe?

Interesantno je da su reakcije sredine iz koje dolazim izuzetne, iako lik koji tumačim predstavlja mali udar na konzervativ-

ni svijet zbog svoje izrazito plave kose, dekoltea, otkrivenih nogu. Ali korektnost izražaja koji je lišen elemenata vulgarnosti, doprinio je odličnom prijemu kod najšire publike. Konzervativnim kritikama takav nastup u kojem se sve kaže, a to pri tome ne zvuči uvredljivo, u najmanju ruku je simpatičan.

HR: Generalno gledano tko spada u Vašu najvjerniju čitalačku publiku?

U prvom redu to su žene, domaćice, majke koje su se u mom literarnom djelu nekako »našle«, recimo, ja sam uspjela privući u teatar kategoriju ljudi koja nikada prije nije imala običaj redovito posjećivati kazališne predstave. Predstava koju igram »Nemoj se roditi kao žensko«, u potpunosti je privukla taj kazališnoj umjetnosti strani profil posjetitelja.

HR: U svijetu trenutačno vlada jaki trend izražene emancipacije nježnijeg spola. Žene su umjetnički u trendu.

Točno je da sam na neki način u trendu, ali ja ga zbilja nisam pratila, želeći da uđem u njega. Jednostavno to se spletom okolnosti dogodilo, onako na dalmatinski način kako ja prezentiram stvari oko sebe. Teme, u zavisnosti od mjesta u svijetu gdje ih slušate, se mogu ticati svakoga tko nalazi sebe u njima. Ja ih vidim na moj dalmatinski način, trudeći se da ih prezentiram na zanimljivi način najširoj publici.

HR: Hoće li Goge poći ovog ljeta na neki sebi svojstveni »dir«?

Goge neće, ali ja ću otići na neku manju turneju s predstavom »Nemoj se roditi kao žensko«. Imam i jednu profesionalnu obvezu u matičnoj kazališnoj kući, a to je uloga Mandragole u predstavi Kreše Dolencića koju ću igrati na ovogodišnjem »Splitskom ljetu«. Pored pisanja moram ipak malo i glumiti...

Hotel »Panonija«

Tko tebe centralizmom, ti njega knjigom

Postoji li plan koji može iskoristiti raspoloženje dobrog dijela vojvođanskih građana na pravi način i borbi za autonomiju dati širinu i dubinu od koje svaki politički špekulant mora zazirati?

Piše: Mirko Sebić

A negdota, kao i sve priče u kojima se imena – barem ona prava – ne spominju, ima sumnjivu autentičnost. Ali, anegdote nikad i nisu bile uvjerljive zbog autentičnosti, već zbog vjerojatnosti. Dakle, anegdota kaže da je izvjesna dama, supruge izvjesnog vrlo visokog funkcionera DS-a, i države nam Srbije, i sama uposlena u državnoj administraciji, dakle, da je ta dama, nepristojnom gestom pred mnogo uvažanih svjedoka odbacila nekakvu sasvim nejaku i malenu knjižicu kojoj je tema bila kulturna baština Vojvodine. Navodno, gospođi je već dobro dosadila »ta Vojvodina« i priča o njoj, te je poklonjenu knjižicu gurnula od sebe.

Sve se to, naravno, moglo i ne dogoditi ili barem ne dogoditi baš tako, nego se moglo zbiti nekako drugačije. Dama uopće nije morala biti dama nego tek neki profesorčić porijeklom iz Novog Sada, a na privremenom radu na Beogradskom sveučilištu. Ili nam se to samo iz daleka učinilo da je baš tako, a ono je samo *Boško Mijatović* u sitnom pismu tečno grdio *Đimitrija Boarova* zbog arogantnosti i upotrebe zdrave logike.

Tek kako bilo, ali Komisija za izradu nacrtu Osnovnog zakona Vojvodine održala je sjednicu. Sjećate se, to je ona Komisija koju je još 28. veljače na svojoj sjednici osnovala Skupština Vojvodine, a na istoj sjednici je usvojen nacrt Osnovnog zakona Vojvodine koji je bio prebogat dijametralno suprotnim alternativama. Tada je kompromis nađen u osnivanju komisije kojoj predsjedava predsjednik vojvođanskog parlamenta Nenad Čanak, a čine je jedanaest članova iz redova Skupštine Vojvodine, gradonačelnik Novog Sada, te predstavnici najvećih vojvođanskih općina – Sremske Mitrovice, Vršca, Pančeva, Kikinde, Sombora Zrenjanina i Subotice. U komisiju su

tada predloženi i *Nataša Mičić*, v. d. predsjednica Skupštine Srbije, i jedan predstavnik kosovske Koalicije »Povratak«, ali se oni jednostavno nisu odazvali tom pozivu. Ta i takva Komisija obećala je tada da će za dva tjedna vrlo lako usuglasiti stavove i donijeti konačnu prečišćenu verziju nacrtu pred vojvođanski parlament. Tada se vjerovalo da su sporna pitanja, oko kojih će se ipak naći kompromis, fokusirana na: pitanje izvornih prihoda, pitanje imovine Pokrajine i osnivanje Vrhovnog suda Vojvodine.

Od veljače do danas prošla su četiri mjeseca, dogodila su se svakakva čuda po zemlji Srbiji pa i ubojstvo premijera i munjevit odgovor policije, stezanje obruča oko organiziranog kriminala, a dogodilo se i neskriveno i politički veoma brutalno sukobljavanje na autonomaškoj strani. Danas, govori se i dalje o mogućem efikasnom radu Komisije koja je navodno već izbistrila neka sporna pitanja (pitanje imovine Pokrajine i kompromisno rješenje o Vrhovnom sudu), ali sve to djeluje pomalo neuvjerljivo.

Naime, prvo objašnjenje zašto se komisija nije sastajala bilo je izvanredno stanje i želja da se u takvom stanju ne raspravlja o tako krupnom političkom problemu. Za to vrijeme kroz Skupštinu Srbije prošli su mnogi zakoni, neki čak i protuustavni, a protjerali biste i slona kroz parlament samo da je to netko iz Vlade htio. Kao da je određeno kočenje uslijedilo iz drugih razloga a ne razloga, političke korektnosti.

Potres i strijepnju izazvao je prijedlog iznijet na Ustavnoj potkomisiji za izradu Ustava Srbije po kome bi Skupština Srbije na prijedlog Republičke vlade mogla raspustiti vojvođansku Skupštinu. To je navodno samo prijedlog o kome tek treba raspravljati i koji po riječima *Jelene Jeftić*,

članice Komisije za izradu teksta nacrtu, iz DS-a, nije ni u kakvoj vezi s usuglašavanjem spornih pitanja oko teksta vojvođanskog Osnovnog zakona. Po riječima Jelene Jeftić, nema nikakvih problema s usuglašavanjem ovog teksta. Potpredsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Aleksandar Kravić* nije djelovao tako uvjereno, naime on nije krio iznenađenje ponašanjem DS-a. U izjavi za novosadski »Dnevnik« rekao je: »Ako među članovima Komisije postoji volja, posao oko izrade možemo okončati za nekoliko sedmica. Ukoliko, pak, ta volja ne postoji, e onda ćemo se vjerojatno posvađati i pred zastupnike izaći s neusuglašenim tekstom, pa ćemo se preglasavati«.

Ovo zvuči kao da Kravić nema baš puno vjere u postojanje »dobre volje«, ali ni drugi dio njegove izjave ne zvuči kao prijetnja. Razjedinjene i vrlo posvađane autonomističke parlamentarne partije vjeruju, svaka pojedinačno, u svoju snagu, vjeruju također da su se kroz Vojvođanski savez (savez koji po potrebi zaobilazi svaka od njih) navodno složili oko minimuma ispod kojeg neće ići kad je autonomija u pitanju. Složiti se oko tog minimuma i nije neko postignuće, ali ono što je osnovno je, što će se poduzeti ako taj minimum bude bio ugrožen. Postoji li akcioni plan koji borbu za autonomiju može pretvoriti u efikasni građanski pokret, ako se pred nju ispriječi tvrdokornost »južne pruge«? Postoji li plan koji može iskoristiti raspoloženje dobrog dijela vojvođanskih građana na pravi način i borbi za autonomiju dati širinu i dubinu od koje svaki politički špekulant mora zazirati? Bit će direktan: ne postoji. A da li treba postojati? Taj zaključak donesite sami i to onda javite onima koji misle da će baš njihova stranačka snaga samostalno izvojevati autonomiju Vojvodine. ■

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Kuda su prije 12 godina uniformirana lica odvela Stevana Đurkova, mještanina Sonte

Ugasla nada

Dvadeset sedmog rujna 1991. grupa naoružanih ljudi u uniformama i civilu izvela je Stevana Đurkova iz

Mještane Sonte, sela tik uz Dunav na samoj granici s Hrvatskom, i danas muči pitanje na koje 12 godina uzalud traže odgovor: kuda je početkom rata 1991. godine odveden Stevan Đurkov, mladi čovjek, otac dvoje djece, uspješan, vlasnik kavana »Bife Ronta«, omiljen i među starijima i među mladima, sretno oženjen, uvijek spreman pomoći svakom.

Đurkov Stevan je rođen je 1956. godine u Sonti, a imao je širok krug prijatelja, s kojima je volio poslušati dobre tamburaše. Omiljeni stih bečarca bio mu je »Alaj smo se sastali bečari, Šokci, Srbi, Švabe i Mađari«. Volio je ljude, družio se s mnogima, ne gledajući na nacionalnost i vjeroispovijest. Tko ne bi poželio biti na njegovu mjestu?

PARALIZIRANI OD ŠOKA I STRAHA: Njegova životna priča prekinuta je prerano, na najgrublji mogući način, već u prvoj ratnoj godini. Dvadeset sedmi rujna 1991. godine ostatak će zabilježen kao najcrnji dan u srcima njegove obitelji. Supruga Snežana, jedanaestogodišnja kćerka Marijana i mezimac Dejan od nepune dvije godine tada su posljednji put vidjeli supruga i oca. Otišao je u svoju kavanu popiti kavu i pročitati dnevni tisak, ne znajući da je posljednji put u životu pomilovao svoju djecu.

Po pričanju nazočnih, koji ne žele da im se navode imena, Stevan je sjedio za jed-

nim od stolova u dnu kavana. Za šankom je radio njegov stariji, sada pokojni, brat Slavko, kada je u kavanu ušlo nekoliko naoružanih uniformiranih ljudi, bez vidljivih oznaka činova i pripadnosti, te nekoliko civilnih lica, također naoružanih. Najprije su zapitali tko je »Conca«, a pošto takav ne postoji, upitali su tko je vlasnik kavana. Stevan se javio, ne pomišljajući na najgore. Uniformirani su ga ljudi na grub način zaskočili i bukvalno ubacili u kombi, parkiran ispred kavana. Nazočni su ostali paralizirani od šoka i straha.

Do tog nesretnog događaja samo smo slušali o sličnim situacijama. Ovo je, međutim, bila stvarnost koja se odvijala tu, u Sonti, pred našim očima. A pri tom čovjek je nemoćan poput malog djeteta – ne možeš pomoći prijatelju, možeš se samo javiti i biti sljedeći.

Vozila su velikom brzinom napustila Sontu, odvozeći Stevana preko Dunava, prema njegovoj sudbini. Na bogojevačkom mostu gubi mu se svaki trag. Brat Slavko je odmah pozvao policiju iz Apatina, no njihova nadležnost seže samo do spomenutog mosta. No, ako je tako, ostaje i danas pitanje kako je moguće da državljanin Jugoslavije bude odveden van granica, a bez bilo kakvih isprava. To je pitanje svih ovih godina postavljala i Stevanova obitelj, no uvijek su stizali neodređeni odgovori, ili se nailazilo na zid šutnje.

PROVOKACIJA I PREVARA: Poslije prvobitnog šoka supruga Snežana i otac Mato započeli su svoju golgotu u potrazi

Stevan Đurkov, posljednja fotografija na radnom mjestu

S djecom

za nestalim. Supruga Snežana priča o tome: »Bez isprava nisam se mogla nigdje maknuti. Počeli smo od apatinskog Crvenog križa. Za prelazak Dunava dobila sam potvrdu za posjet rezervistima. Prva postaja bio nam je Štab krajiške milicije u Dalju. Primio nas je čovjek koji se predstavio kao Milorad Stričević, komandant Štaba. Kad sam mu sve objasnila, rekao mi je da je Stevan kod njih u zatvoru, da je kriv za neko oružje, ali da se ne može vidjeti, već da možemo idućeg dana donijeti nešto od odjeće i dnevnih potrepština. No, novu potvrdu od Crvenog križa nisam mogla dobiti za idući dan, već nekoliko dana kasnije, kad sam ponovo otišla u Dalj s odjećom i cigaretama. Ovog puta nisam vidjela ni Stričevića, ni muža. Jednostavno, nitko nije htio sa mnom razgovarati, samo su mi kazali da ne znaju ni za kakvog Stričevića. Pokušali smo i kod Arkana u Erdutu. Otišli

obitelji Đurkov

kavane u Sonti i odvela ga preko bogojevskog mosta u Slavoniju. Od tada ga nitko više nije vidio

Negdašnji Stevanov bife »Ronta«, danas kavana »Boss«

smo Stevanov otac i ja, primio nas je Arkan osobno. Hladno, proračunato, odgovorio nam je da je začuđen što smo došli kod njega, jer on uopće ne drži zatvorenike. Njegovi gardisti su nas otpratili do mosta i tako je ugašena još jedna nada. Tražili smo ga i po logorima za koje smo čuli, a koji nisu službeno postojali, no ni tu nije bilo uspjeha. Bili smo u Stajičevu, Begejcima i

ne znam više gdje, no nije ga bilo ni na jednom spisku. Primio nas je i gospodin Tata-
lović, tadašnji predsjednik općine Apatin. Lijepo nas je saslušao. Obećao je da će se javiti, ali sve je ostalo samo na riječima. Bili smo i u Somboru, kod nekog Stevana Momčilova, mislim da je on bio neko značajno ime u policiji, također bez rezultata. Jedino nisam uspjela doći do Slobodana Miloševića. Zgoda, koja mi je podgrijala nadu da će mi se Stevan vratiti bila je pojava jednog neznanca u kavani, koji je donio pismo od navodnog potpukovnika Trnića, u kojem se traži dvije tisuće maraka da bi nam se Stevan vratio živ i zdrav. Za ono vrijeme to su bili ogromni novci. Dogovoreno je da ćemo tu svotu isplatiti kad vidimo Stevana. No, niti smo više vidjeli donositelja pisma, niti smo čuli za spomenutog Trnića. Vjerojatno je u pitanju bila provokacija i pokušaj prevare. Ishod svega je da je od nadležnih organa Stevan

proglašen i službeno nestalim. Svjesna sam stvarnosti, znam da Stevana više nema, ali ipak, nada umire zadnja. Bilo bi mi bar malo lakše da znam za njegov grob, da mu bar mogu zapaliti svijeću i izmoliti Očenaš. Najviše mi je žao djece, koju je toliko volio i koja su njega obožavala. Kad je odveden, Marijana je imala 11 godina, a Dejan nepune dvije. Danas su već odrasli. Marijana je pred udajom, dvadeset tri su joj, a Dejan će na jesen u osmi razred. Samo ja znam kako mi je bilo ovih dvanaest godina. Djeci sam bila i otac i majka, zahvalna sam i svekrui i svekrui na svoj pomoći, ali meni

je bilo najteže. Zbog djece samo morala prikrivati i tugu i strah, i ne znam već kako groznu mješavinu osjećanja. Sva tražanja za Stevanom iscrpljivala su me i fizički i psihički i materijalno, tako da se danas osjećam puno iscrpljenije i starije nego što bi kazale moje godine«.

ZID ŠUTNJE: Stevanov otac Mato i majka Ana danas su starci narušenog zdravlja i puni životne gorčine. Nakon svega što se desilo Stevanu ove godine ih je dotukao novi gubitak, iznenadna smrt starijeg sina Slavka. Otac Mato sa suzama u očima kaže: »Dijete, ne možeš i ne dao ti bog da možeš razumjeti kako je meni i mojoj baki. Ostarjeli smo i umjesto da se radujemo uspjesima svoje djece i unučadi, mi smo,

Stevanovi roditelji s unukom

evo, dočekali da ostanemo u životu kao dva stara, osušena panja. Nema teže kazne za roditelja, nego da sahrani dijete. Mi smo nedavno sahranili Slavka, a još nam je teže što Stevana nismo ni sahranili, niti znamo gdje mu je grob. U nama je ostalo samo puno gorčine i ogromna praznina u dušama. Jako nam je teško gledati kako nam rođena unučad odrastaju bez oca. Pokušavali smo sve, nismo žalili ni truda ni sredstava da dođemo do bilo kakvog traga, no Stevan je, jednostavno, nestao bez traga. Svuda smo nailazili na zid šutnje i tako je do danas. Isprva nas je ubijala neizvjesnost, a sada očaj. Stevan je proglašen nestalim, a najgora je to što mu se ni za grob ne zna. Možda bi nam bilo makar malo lakše da mu možemo bar svijeću na grobu zapaliti«.

Ivan Andrašić

Obitelj Đurkov danas: kći, sin i supruga

Bitka za medije

Tko će koga kontrolirati

Konfuzija i nezadovoljstvo javnosti izborom Savjeta za radiodifuziju svjedoče o sporom i nevoljnom odlasku politike iz medijske sfere. Nesporazumi na toj relaciji stigli i do sudova

Piše: Vesela Laloš

Izbor nacionalnog Savjeta za radiodifuziju polako postaje »opće mjesto« novije historije srbijanskoga društva. Najprije netransparentno odlučivanje o članovima toga Savjeta, a potom optužbe, ostavke, apeli Vladi i Parlamentu, te njihovo oglašavanje o kritike javnosti i kontraoptužbe obilježili su ovaj demokratski proces uljudivanja ovdašnjeg etera, iza čega očito stoji nastojanje da se dobije Savjet po nečijoj (?) mjeri i volji. Ta nama na žalost primjerena, a u biti besprizorna tuča oko kontrole nacionalnog dobra u vidu frekvencija govori da je nedvojbeno riječ o nečem jako važnom, ali i da nova (dokle li će nositi ovaj epitet?) vlast nije promijenila, niti to želi, tehnologiju vladanja ustanovljenu još u bivšim nedemokratskim vremenima.

Radio i TV frekvencije jesu nacionalno dobro poput rijeka, šuma ili jezera. Ono je u eri informatike i komunikacija značajno već samo po sebi, ali je njegova neprocjenjiva vrijednost uvjetovana prirodom medija. Svaka vlast, naime, dobro zna da onaj tko posjeduje medije i tko ih drži pod svojom kontrolom ima šansu da neometano, a često i dugo vlada. To smo već iskusili u vrijeme kada su nam s malih ekrana poručivali da ne vjerujemo svojim očima i ušima.

VLAST CONTRA JAVNOSTI: Mediji, bar oni neovisni, tu su lekciju dobro naučili. No, iako je borba između njih i vlasti uvijek neravnopravna – jer gdje je vlast tu je i moć, pa i sila – krajnji ishod, pokazuju povijesni primjeri, uvijek je na štetu vlasti. Ili kako to kaže dr. Srećko Mihajlović, direktor Instituta za istraživanje alternativa, bitka protiv javnosti je unaprijed izgubljena bitka, osim za onu vlast kojoj je bitno da vlada, pa makar još samo je jedan dan.

Nesporazum oko Savjeta je počeo kada su republički poslanici podržali kandidaturu trojice članova Savjeta za koje je iznijeta primjedba da je u tom postupku prekršena zakonska procedura, odnosno da kod jednog od njih postoje sumnje u njegove kvalifikacije i traženu dokumentaciju. Odgovor predstavnika parlamenta bio je da je od svega najvažnija hitnost rješavanja toga pitanja, te da bi Savjet morao odmah

ATTILA SZALAI

početi s radom, jer se predugo čekalo. Za one koji poznaju »stanje stvari« ta naprasna agilnost vlasti djeluje prilično neuvjerljivo (zbog čega se predugo čekalo), pogotovo što je riječ o izuzetno važnom poslu podjele frekvencija da bi se moglo preći preko bilo kakvih manjkavosti. Od Savjeta, koji u biti predstavlja svojevrсни »medijski senat« (S. Mihajlović) najprije se očekuje ne samo profesionalnost, mudrost i znanje, već i vrhunsko poštenje. Mediji u normalnim društvima – pa uostalom i u »nenormalnim« – predstavljaju savjest društva, oni u velikoj mjeri kreiraju javni moral i zajedničke vrijednosti, i na koncu kontroliraju rad onih koje su građani izabrali da obavljaju »posao vladanja«, te je iznimno važno kome će se povjeriti uređivanje toga sektora.

»Mislim da je vlast pokazala sve namjere da utječe na taj Savjet, zbog nekakve dobiti je odlučila propustiti historijsku priliku da uradi nešto odgovorno i dobro i time olakša rad medijima«, ocijenila je povodom toga dr. Snježana Milivojević, jedan od članova Savjeta, koja je prva podnijela ostavku nakon propusta tijekom izbora.

»Stanje na relaciji vlast-mediji je dramatično, vlast očiglednije nego ikada historično reagira na medije. Ne može se razumjeti da to radi demokratska vlast koja je naslijedila autokratski režim«. Dr. Milivojević je svoju ostavku obrazložila nepoštivanjem procedure propisane Zakonom o radiodifuziji prilikom izbora dva člana Savjeta – Nenada Cekića i Vladimira Cvetkovića, te sumnjom u točnost podataka prilikom izbora Gorana Radenovića. »Smatram da ta tri osporavana izbora narušavaju ugled čitavog Savjeta, što će nepotrebno opteretiti njegov rad«, navela je ona u ostavci.

Nakon profesorice Milivojević ostavku je podnio i ugledni pravnik, profesor dr. Vladimir Vodinelić, a najavio ju je i dr. Miroslav Radojković, također jedan od eminentnih medijskih stručnjaka. Dr. Vodinelić je napomenuo da podnosi ostavku jer ne može da sjedi u tijelu koje ima nezakonitog člana, te da je legitimitet toga tijela pod znakom pitanja ukoliko u njemu članovi koje je predložila vlast imaju dominantnu ulogu nad onima koje su predložili sami mediji i nevladin sektor. Nakon svega,

Pismo političarima

O samnaest predstavnika najutjecajnijih medija i strukovnih organizacija potpisali su zajednički dokument u kojem ocjenjuju da ni tri godine poslije demokratskih promjena vlasti u Srbiji nisu pokazale da imaju strategiju razvoja medijske oblasti. U pismu upućenom političkom vrhu Srbije, urednici, direktori i predsjednici medijskih udruženja preporučuju da republički parlament stavi van snage odluku o izboru članova radiodifuznog Savjeta Nenada Cekića i Vladimira Cvetkovića, a također se traži i razrješenje Gorana Radenovića.

Od Vlade Srbije oni traže da još jednom razmotri održivost pojedinih normi Zakona o javnom informiranju i da, između ostalog, predloži parlamentu brisanje odredbi o zabrani distribucije javnih glasila, kao i odredbe koja omogućava državi osnivanje novinske agencije. U pismu medija se također zahtijeva hitno usvajanje zakona o dostupnosti informacija i formiranje republičke agencije za telekomunikacije.

Dokument su potpisali direktor Radio Beograda Rade Veljanovski, direktor agencije Beta Ljubica Marković, predstavnici dnevnika »Danas«, »Blic«, »Glas javnosti«, nedjeljnika »Vreme« i NIN, kao i urednici produkcijskih grupa »Mreža«, VIN, ANEM, NUNS.

skupština je najavila preispitivanje odluke o izborima, ali teško je reći hoće li priznati da je pogriješila i odustati od ideje da kroz svoje ljude u Savjetu odlučuje kome će se davati frekvencije.

»NA REPU« TRANZICIJE: Formiranjem Savjeta za radiodifuziju otpočeo je u stvari historijski transfer ovlaštenja na medijskom polju koje je desetljećima kontrolirala vlast. U građanskim društvima oblast radiodifuzije regulira stručno tijelo, koje je depolitizirano i bez ideološkog predznaka, a ingerencije dobiva upravo po svojoj osposobljenosti i stručnosti. Odugovlačenje s donošenjem Zakona o radiodifuziji i Zakona o javnom informiranju, te na koncu problematičan izbor članova Savjeta bacaju sjenku na vladine iskrene namjere da se odrekne te poluge moći, koju je njen prethodnik tako rado koristio.

Mnoge zemlje postsocijalizma već su napravile nekoliko koraka u tom pravcu, te se medijski zakoni kod njih prepravljaju i donose novi, kako bi se došlo do boljih rješenja. Čak se i u razvijenim zemljama medijska regulativa neprestano mijenja, ali je njihova pažnja usmjerena na tehnološke

Dr. Miroljub Radojković, član Savjeta za radiodifuziju

Medije »osloboditi« od države

Ne postoji nikakva zakonska obveza da se manjinski mediji moraju privatizirati. Međutim, novi Zakon o javnom informiranju više ne predviđa državu kao osnivača medija. Oni će ubuduće biti ili u javnoj svojini, ili u privatnoj, što znači da će se prvo morati da skinuti sa scene mediji koji žive na budžetu, objašnjava za »Hrvatsku riječ« dr. Miroljub Radojković, profesor Fakulteta političkih znanosti u Beogradu, član republičke agencije za radiodifuziju, i jedan od tvoraca Zakona o informiranju. Prema tome, kada manjinski mediji imaju takvog osnivača, onda njih kači ta obaveza da moraju promijeniti vlasnički oblik, ali koji ne mora obvezno i jedino biti privatizacija. Što to u stvari znači?

Ako je osnivač medija pokrajina ili općina, one bi trebale pomoći direktno predstavnicima manjina – bilo da su to neke manjinske asocijacije, nevladine organizacije, ili privatna lica koji preuzimaju ulogu izdavača – i omogućiti im lakše tehničke uvjete, besplatne dozvole, ili neke kredite i druge subvencije kako bi mogli sami izdavati novine ili voditi drugi medij. Bitno je samo da država više neće imati ta vlasnička prava

Drugi oblik predviđen zakonom, a koji je više karakterističan za elektronske medije, je oblik civilnog društva. To bi, naime, značilo da se osnivači manjinskog medija mogu »preobučiti« u formu neprofitne javne fondacije, koja bi tada stajala iza medija, i koja bi po zakonu također imala prednosti i beneficije, kao i besplatne dozvole za rad. Akcent bi tu jedino bio da su neprofitne, da tu, dakle, ne bude cilj stvaranje neke zarade, nego da se zadovoljavaju kulturne, lingvističke i druge potrebe manjine. Ukoliko bi ipak bilo neke zarade, ona bi se morala koristiti za

dalju proizvodnju programa, a ne dijeliti u vidu dividendi. Taj oblik bi mogao biti vrlo zanimljiv, i mi ga prosto preporučamo, te je zato i ostao u zakonskom tekstu, mada je dobro poznato da je tu najteže steći nekakav profit. Mogućnost postoji da se natječe kroz projekte, da se traže namjenska sredstva recimo od Ministarstva za nacionalne manjine, od domaćih i stranih donatora, od građana. U takvoj formi očekuje se i da će se sve veći broj pripadnika samih manjina uključiti u njihov rad kao volonteri koji bi pomogli što bolje funkcioniranje medija.

Europa, naime, ne predviđa kolektivna i državna prava na informiranje, i zato ne voli da u tom poslu vidi državu – to je prosto individualno pravo, i zato treba pomoći manjinama da same stvaraju svoje informativne i medijske kuće.

Svi manjinski mediji koji su komercijalne prirode sigurno će se naći u teškoj situaciji, jer im je logično publika ograničena i po pravilu mala. Stoga je takve medije nemoguće postaviti isključivo na profitnu osnovu. To znači da se čak i u njihovom slučaju mogu tražiti određene vrste pomoći, kredita, beneficija, od lokalne ili šire zajednice.

U predviđenoj transformaciji medija važna novina kod radio-difuznih je uvjet da proizvodnja programa bude iz domaćih izvora. To jest, kao što do sada nije valjalo da se putem države prenosi državna informacija, ili propaganda, koja se samo prevodi na jezik manjine, tako sada ne bi bilo dobro da se pojave mediji koji bi iz drugih zemalja uzimali gotovo programe pa emitirali na svojim materinim jezicima, a da sama zajednica ostane neuključena u posao svoje vlastite kulturne integracije.

V. L.

i komercijalne aspekte, što je za nas tek da leki cilj. Naši problemi s medijima još su u sferi politike, odnosno nastojanja da se anulira politički utjecaj na rad novinara. A da je on i te kako aktualan i još uvijek problematičan govore i stalni sukobi na relaciji novinari-političari. Gotovo komično djeluje zahtjev policije upućen parlamentu da ih se zaštiti od novinara, dok sukob šefa vladinog Biroa za informiranje Bebe Popovića traje već dulje od godinu dana, a za vršiti će se po svojoj prilici na sudu. G. Popo -

vić je, naime, osobno tužio nekoliko posljednjih javne riječi zbog klevete. Slične, i mnogo gore neprijatnosti doživjeli su ovdašnji novinari posljednjih godina suviše mnogo da bi se mogli uljuljkivati mišlju o lakoj tranziciji medija od ovisnih ka profesionalnim i neovisnim. Ipak, ne smije se zaboraviti da su oni bili ti koji su prvi javili građanima da je veliki i neprikosnoveni vožd, gospodar života i smrti na ovim prostorima, otpavljen u Haag. ■

Žene, djeca i manjinske grupe i dalje najugroženiji

Tolerancija i suživot još u povoju

Žene na poslu diskriminirane, u obitelji izložene nasilju. Mladi manje znaju o suživotu od ranijih generacija. Djeca već u školama suočena sa »svijetom podjela« svojih roditelja.

Piše: Nikola Perušić

U društvu, koje je deceniju i pol pritisnuto teškim problemima, nekada je teško sagledati što je sve ono što je potrebno normalizirati. Priželjkujući zdrave odnose među građanima, potrebno je smjelo se suočiti sa svime što je deformirano, a na što se dio populacije privikava kao na neumitnost.

Treba zasukati rukave i čistiti, zaključak je razgovora sa tri neumorne dame koje ne prestaju skretati pozornost »povratka na pravi put«.

NEZAPOSLENOST: Identificirajući probleme u lokalnoj zajednici, *Erika Papp* iz udruge Femina Creativa kaže da su oni najviše orijentirani na bavljenje ekonomskim statusom žena u lokalnoj zajednici i nasiljem u obitelji.

»Također smo uključeni u političku edukaciju žena«, kaže Erika Papp. »Naglašavam da je razlika u feminizmu i bavljenju rodnim problemima to što ovo posljednje znači borbu za ravnopravan odnos spolova u društvu. Subotica je multikulturalna sredina, a oslikava i državni postotak spolova po kojem su 51 posto žene. No, trenutačno je oko 35 posto Subotičana nezaposleno, dakle oko 18.000 osoba. Od toga je oko 10.000 žena, i to je više nego alarmantno. Ali eksplozija ovog problema nas tek očekuje, jer po našim zakonima žene starije od 45 godina ne idu na prekvalifikaciju, dok je kod muškaraca to dob od 50 godina. To je vrlo očita diskriminacija i kršenje osnovnih ljudskih prava. Prema našim pretpostavkama većina ovih nezaposlenih žena je oko 45 godina ili starija. Što one mogu uraditi? Ostaje im rad na crno ili neformalan rad, jer prigodom samozapošljavanja postoji mnogo problema, to vam mogu reći iz svog iskustva, jer će i mene, koja radim za svoju malu tvrtku, porezi uništiti prije ili kasnije«.

NASILJE: Erika Papp dodaje da je nasilje u obitelji blisko povezano s ovim ekonomskim činiteljima, ali da cjelovito ovu temu ne poznajemo dovoljno.

»Nemamo dovoljno podataka o tome koliko je žena ili djece žrtava nasilja u svojim domovima, niti o onima koje upa-

Erika Papp

daju u prostituciju ili kojima trguju. Nije zadaća policije da se upušta u ove probleme, mada je novi Krivični zakon proširen time što je i nasilje u obitelji kriminalizirano, problem je jer nitko ne zna kako da postupi i što da radi u tim slučajevima. Kao da je u ovom trenutku najlakše o tome ne govoriti«, smatra Erika Papp, ali dodaje da njena grupa lobira i želi da ovi problemi postanu javni, jer je po njihovim pretpostavkama oko polovice žena bila žrtva neke vrste nasilja.

»Smatra se da civilno društvo kod nas još nije toliko snažno da bi pokrenulo ova pitanja, a što se tiče suradnje s institucijama sistema, suradnja s policijom je mnogo bolja od ostalih, primjerice sudstva«, ističe Pappova.

»Potrebna je zajednička akcija koordinirana od strane lokalne samouprave, jer su sigurne kuće i SOS telefoni skupi, a ne mogu se otvoriti na pol godine ili dvije godine. To je dugoročni posao koji se planira za narednih 20 godina i kojem je potrebna politička volja i financijska podrška. Ekonomski status se također mora početi rješavati uz facilitaciju lokalne samouprave kako bi stimulirali ono što država propušta« pojašnjava naša sugovornica.

MLADI: Profesorica Ekonomskog fakulteta *Irén Gábrity Molnár*, direktorica Instituta za hungarološka istraživanja, više je fokusirana na socijalne probleme koji proizlaze iz različitih identiteta. Stoga podsjeća na bratstvo-jedinstvo koje je »otišlo k vragu« kad je devedesetih došao rat.

»Shvatila sam da od te tolerancije nema ništa i uopće nije čudno da o tome nemamo istraživanja državnih institucija ili organa. S obzirom da mene ipak zanimaju pitanja sistema vrijednosti, tolerancije, ponašanja ljudi, radila sam na tome« kaže Irén Gábrity Molnár, čija istraživanja pokazuju da mladi svjesno pokazuju da žele biti drugačiji od roditelja, ali niti oni ne mogu prikriti što se dešavalo u posljednjih

ATTILA SZALAI

deset godina. »Dopustili smo da se desi nešto što nam mladi ne mogu oprostiti. Manje od polovice mladih samo djelomično prihvaća vrijednosti svojih roditelja. Ono što zabrinjava je to što se mladi ne mogu osamostaliti, ne mogu doći do posla, ne mogu formirati svoje obitelji. U suvremenim zemljama mladi od dvadeset godina počinju samostalno živjeti, raditi i osamostavljivati se«.

TOLERANCIJA: Ovo istraživanje je pokazalo i da su roditelji učenika osmih razreda diljem Vojvodine gdje žive Mađari mišljenja da su međunacionalni odnosi osrednji ili zadovoljavajući. Lošije mišljenje o međunacionalnim odnosima imaju u manjim gradovima i selima (Kneževac, Doroslovo), a još je nepovoljnija tendencija u Subotici i Bačkoj Topoli što je za sociologe vrlo upozoravajuće. Konkretno, 18 posto ispitanika nije zadovoljno, a 28 posto je samo djelomično zadovoljno međunacionalnim odnosima. Istraživanje ukazuje na zatvaranje mladih Mađara u sredinama poput Novog Sada, Temerina i Kneževca. »Izgleda da oni u tim manjim zajednicama nisu bili spremni na dolazak većeg broja izbjeglica i promjenu etničke slike, te je reagiranje bilo u smjeru zatvaranja i druženja u okviru svog jezičnog područja« tumači Irén Gábrity Molnár i dodaje da se pitanja tolerancije i komunikacije rješava snažnijim otvaranjem i suradnjom.

»Ta odgovornost je problem, tj. nedostatak povjerenja. To je zatrovalo naše društvo. Mislim da su mladi jako uskraćeni i time što ne mogu putovati. Sve što je dru-

gačije primaju s nepovjerenjem, odbojnošću, nesigurnošću, neprihvatanjem, malodušnošću...«.

PODJELE: *Mária Guzsány*, voditeljica Otvorenog kluba, vrlo angažirana na procesima zbližavanja ističe da se djeci stalno govori i da ih stalno dijele na mađarsku, srpsku itd, i da im se stalno ponavlja »jedni tu, drugi tamo«, »prvo Srbi, poslije Mađari« – umjesto da im se kaže Jancsi, Pista, Stevo, Dušane...

»Još samo fali da im se kaže Mađari obucite žute majice, a Srbi plave i tada totalno jedni o drugima ništa ne znamo. Kad su nam došli mladi iz Kragujevca, bili su iznenađeni da ovdje živi toliko Mađara. Oni pojma nisu imali, ranije nisu putovali na sjever, i kako sada njima pričati o Mađarima ili Hrvatima u Vojvodini, kad oni znaju jedino što su pročitali u novinama ili vidjeli na srbijanskoj televiziji i ništa drugo. Ranije generacije su ipak imale prigodu otići do mora, a ovako imamo djecu koja nikad nisu vidjeli živog Albanca, kamoli Crnca. Što se tiče Roma, nitko ne zna koliko ih ima oko nas. Službeno ih je u Subotici oko 1.500, a po našim procjenama ih je oko 6.000. I tu je posebna situacija. Muslimansku kulturu Subotičani nisu imali prigodu sresti. I što se desilo, ljudi reagiraju na radio-emisiji da »Cigani oko Buvljaka pale noću vatru, sviraju i urlaju po dvorištu«. Dobivaju odgovor od nadležnih da treba imati toleranciju prema tim ljudima. Međutim, nitko nije objavio da su ti ljudi tog dana slavili Đurđevdan. Mi smo pitali romsku djecu kako oni to slave, i rekli su da su u mjestima odakle su

Irén Gábrity Molnár

došli zorom odlazili do rijeke, palili vatru, svirali, jeli itd. Stoga su ovdje stavili lavor u dvorište, kupali se, zapalili vatru, svirali, pjevali i obilježili svoj praznik na svoj način. Ali, Subotičani su reagirali sa »što to oni rade«, zaboravljajući na pucanje na Badnji dan. O tome nikom ništa. A nije istina da katolici ne pucaju, i da samo pravoslavci pucaju. Ali, to je u redu kada mi to radimo, a nije u redu kada Romi pale vatru – i tada se reagira umjesto da se objasni« ukazuje *Mária Guzsány*.

ŠKOLE: »Kako ćemo vježbati toleranciju ako im stalno tako govorimo. U Subotici u prvim razredima ima oko 150 Roma u posebnim odjeljenjima. Ta djeca imaju po 8-9 godina, ona ne znaju dovoljno srpski, i bilo je pitanje što raditi s njima. Pa, rekli smo im da je bolje da su romska djeca u posebnim odjeljenjima kao što su to mađarska i hrvatska, ali da su u školi, nego da uopće nisu u školi.

A, druga stvar, u školama kada recimo idu na ekskurziju, djeca ne žele sjesti jedni pokraj drugih. Pa smo organizirali neke igre u kojima su bili parovi djece, jedno iz romskog i jedno iz neromskog odjeljenja. Natjecali su se skupa, dijelili smo im bombone, balone itd., tako da tada oni nisu bili više samo Romi, Srbi, Hrvati ili Mađari. U igri su oni više od toga i to je to otvaranje koje ih zbližava kao ljude koji se mogu razumjeti« dodaje *Mária Guzsány*. ■

Dopunski lokalni izbori u Subotici

Na pomolu nove koalicije

Unatoč maloj izlaznosti (oko 25 posto) na dopunskim izborima za šest odbornika Skupštine općine Subotica, značajan uspjeh postigla je Koalicija »Za europsku Suboticu« koju čine Demokratska stranka, Građanski savez Srbije, Liberali Srbije, Demokrišćanska stranka Srbije, Demokratski centar i Socijaldemokratska partija.

Prema službenim rezultatima, odbornik koji će predstavljati Mali Bajmok je Mirko

Bajić (Narodna demokratska stranka), Novi Žednik – Zoran Cvijić (Za europsku Suboticu), Čantavir – Laszlo Gyula (Demokratska stranka vojvođanskih Mađara), Dudova šuma – Vladimir Dujmić (Za europsku Suboticu), Bajmok – Stojan Ivošević (Demokratska stranka). Izbori na biračnom broju 2 u MZ Centar III se ponavljaju 24. lipnja zbog žalbe na neregularnost pri utvrđivanju glasova, gdje su favo-

riti Koalicija »Za europsku Suboticu«, Demokratska stranka Srbije i Savez vojvođanskih Mađara.

Imajući u vidu da nije bilo velikih predizbornih koalicija, neke koalicije će se morati stvoriti na razinama mjesnih zajednica, dok rezultati izbora za odbornike ne utječu znatno na odnos snaga u Skupštini općine.

Rezultati izbora za članove Skupštine mjesnih zajednica:

MZ »BAJMOK«: od ukupno 17 članova Koalicija »Demokratska opcija za Bajmok« 10, Demokratska stranka Srbije 3, Grupa građana za Općinu Bajmok 3, Mjesna organizacija umirovljenika Bajmok 1.

MZ »BAČKI VINOGRADI«: od ukupno 9 članova Savez vojvođanskih mađara 4, G 17 plus 4, G. g. Berenji Gabor 1 glas.

MZ »BIKOVO«: od ukupno 9 G. g. Crnjaković Ivan 6, DSS 3.

MZ »ĐURĐIN«: od ukupno 15 G. g. »Za selo« 8, G. g. Ivan Vojnić 5, DSS 2.

MZ »KELEBIJA«: SVM svih 15

MZ »MALA BOSNA«: od ukupno 11 G. g. nezavisna Mala Bosna 5, G. g. umirovljenici 3, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini 2, Koalicija Za europsku Suboticu 1.

MZ »PALIĆ«: od ukupno 15 G. g. Za europski Palić – Zoran Arsić 7, SVM 6, Liga socijaldemokrata Vojvodine 2

MZ »ALEKSANDROVO«: od ukupno 15 DSS 3, Za europsku Suboticu 2, G. g. »Nastavimo započeto 2, LSV 2, G 17 plus 2, G. g. »Korak naprijed« 2, DSHV 2.

MZ »BAJNAT«: od ukupno 11 Za europsku Suboticu 5, G 17 plus 2, DSS 2, DSHV 2.

MZ »CENTAR III«: od ukupno 15 G 17 plus 4, G. g. Za bolje sutra 3, DSS 3, Za europsku Suboticu 3, Reformisti Vojvodine – Socijaldemokratska partija – Savez građana Subotice 2.

MZ »DUDOVA ŠUMA«: od ukupno 15 SVM 5, DSS 4, G 17 plus 2, LSV 2, Za europsku Suboticu 2.

MZ »GAT«: od ukupno 15 LSV 4, DSHV 4, G. g. Za razvoj MZ 3, Za europsku Suboticu 3, DSS 1.

MZ »KER«: od ukupno 15 Grupa kerčana i umirovljenika-Šuić Marija 4, Za europsku Suboticu 3, DSS 2, DSHV 2, LSV 2, G 17 plus 2.

MZ »KERTVAROŠ«: od ukupno 15 SVM 5, DSS 3, Za europsku Suboticu 3, G 17 plus 3, G. g. Nađ Balaž 1.

MZ »MALI BAJMOK«: od ukupno 15 Za europsku Suboticu 4, SVM 4, DSHV 3, DSS 2, G. g. Nemet Stevan 1, G. g. Đurić Želimir 1.

MZ »MALI RADANOVAC«: od ukupno 17 SVM 9, DSS 3, Za europsku Suboticu 2, RV – SDP – SGS 2.

MZ »NOVI GRAD«: od ukupno 15 SVM 6, DSS 4, Za europsku Suboticu 4, G 17 plus 1.

MZ »NOVO SELO«: od ukupno 15 Koalicija SVM i DSHV 5, Za europsku Suboticu 2, G 17 plus 2, G. g. Savez nezadovoljnih građana 2, G. g. Pelhe Margita 1, G. g. Mjesne organizacije umirovljenika pri MZ Novo Selo 1, DSS 1, G. g. Josip Kopilović 1.

MZ »NOVI GRAD«: od ukupno 9 LSV 5, SVM 2, Za europsku Suboticu 1, G. g. umirovljenici MZ »Radanovac« 1.

MZ »ZORKA«: od ukupno 15 SVM 7, Za europsku Suboticu 4, LSV 2, G. g. 1, Srpski pokret obnove 1.

MZ »ŽELJEZNIČKO NASELJE«: od ukupno 15 Grupa za razvoj MZ »Željezničko naselje« 5, SVM 5, LSV 2, Za europsku Suboticu 2, DSS 1.

MZ »TAVANKUT«: od ukupno 15 Grupa građana – pokret za Tavankut 6, DSHV 5,

G. g. Stanković Antun 3, LSV 1.

MZ »ČANTAVIR«: od ukupno 17 LSV 6, G. g. »Udruženje građana Čantavir« 6, SVM 4, G 17 plus 1.

MZ »ŠUPLJAK«: od ukupno 9 SVM 7, G. g. Kovač Gabor 2.

MZ »NOVI ŽEDNIK«: od ukupno 15 Za europsku Suboticu 5, Koalicija SPS i SRS Novi Žednik 4, DSS 3, G. g. »Preporod« 2, G 17 plus 1.

MZ »STARI ŽEDNIK«: od ukupno 11 G. g. Lista Vijeće Mesne zajednice 7, Za europsku Suboticu 3, DSS 1.

MZ »HAJDUKOVO«: od ukupno 11 G. g. Hajdukovo 4, SVM 4, G. g. Grupa za razvoj Hajdukova 1, G 17 plus 1, G. g. Nezavisna grupa građana 1

MZ »VERUŠIĆ«: od ukupno 9 DSHV 6, G. g. 2, DSS 1.

MZ »PROZIVKA«: od ukupno 17 Socijalistička partija Srbije 4, DSS 3, Za europsku Suboticu 3, LSV 2, RV – SDP – SGS 2, G. g. umirovljenici 1, G. g. »Za čistu životnu sredinu« 1, G 17 plus 1.

MZ »GRANIČAR«: od ukupno 13 SVM 5, LSV 3, RV – SDP – SGS 2, DSS 2, Za europsku Suboticu 1.

MZ »PEŠČARA«: od ukupno 15 SVM 6, Za europsku Suboticu 2, LSV 2, G. g. Šebek Ladislav 1, G. g. Paul Tibor 1, DSS 1, G 17 plus 1, Srpska radikalna stranka 1.

MZ »BAČKO DUŠANOVO«: od ukupno 9 G. g. Gladović Milan 7, Za europsku Suboticu 1, G. g. Škrbić Branko 1.

MZ »LJUTOVO«: od ukupno 9 Za bolje Ljutovo-Šimić Marinko 3, G. g. Za napredak Ljutova 3, G. g. Za Ljutovo 2, G 17 plus 1.

VIJESTI

Problemi s ispitom...

Na kvalifikacijski ispit za upis u srednje škole izašlo je 1266 učenika. Matematiku su položila 832 učenika (65 posto), a materinji jezik 1175 učenika (92 posto). Član Izvršnog vijeća SO Subotica zadužena za naobrazbu Edit Pintér Molnár uputila je molbu Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Srbije i upoznala ministra Gašu Kneževića s time da će zbog ove situacije u svezi polaganja ispita ostati slobodnih mjesta na IV stupnju srednjih škola, dok na III stupnju neće biti dostatno slobodnih mjesta. Edit Pintér Molnár je zatražila da se primjeni prošlogodišnji način zbrajanja bodova ili da se pruži još jedna šansa za polaganje ispita onima koji su pali.

...i upisom u osnovne škole

Što se tiče osnovnih škola završeno je evidentiranje učenika za prvi razred predstojeće 2003./2004. školske godine. Djece je manje nego prošle godine, a najkritičnije je u školama u kojima su planirana odjeljenja na mađarskom i hrvatskom jeziku, stoji u priopćenju člana Izvršnog vijeća SO Subotica zadužene za naobrazbu Edit Pintér Molnár. Lokalna samouprava podržava otvaranje mini odjeljenja, ali konačnu riječ ima Ministarstvo prosvjete i sporta Republike Srbije.

Cvetičanin nova načelnica

Umjesto dosadašnje načelnice subotičke filijale Republičkog zavoda za zdravstvo - no osiguranje *Lenke Čegar* na taj položaj postavljena je *Gordana Cvetičanin*. Novoizabrana načelnica kaže da će svoju aktivnost usmjeriti na to da svi osiguranci jednako ostvaruju svoja prava, te da se Zavodom upravlja racionalno, a ne restriktivno, kako bi se svim osigurancima

mogle ispuniti potrebe i da bi bilo jednakoosti svih u ostvarivanju prava. Gordana Cvetičanin je članica Demokratske stranke.

Bajić novi načelnik

Izvršni odbor Skupštine općine razriješio je dužnosti dosadašnjeg načelnika općinskog Odjela za građevinarstvo Đorđa Skupnjaka. On je podnio ostavku uz obrazloženje da nije u stanju ispunjavati visoke zahtjeve tajnika Skupštine općine. Za načelnika Odjela za građevinarstvo postavljen je Dragoljub Bajić, diplomirani arhitekta.

Remont u Toplani

Općina će do konca mjeseca subotičkoj Toplani uplatiti avans za predstojeću sezonu grijanja. Avans za grijanje škola i ustanova kulture u iznosu od 11 milijuna dinara bit će uplaćen u dva jednaka dijela, a Toplana će ta sredstva iskoristiti da tije -

kom ljeta remontira postrojenja i izmiri obveze prema NIS gasu, javlja Radio - Subotica.

Mjesto za rolere

Vozači rolera konačno će dobiti svoj prostor. Izvršni odbor Skupštine općine odlučio je da jednu parcelu u Dudovoj šumi namijeni rolerima. Rekvizite će osigurati sponzori, a o novom terenu za vožnju rolera i skejtova starat će se Javno preduzeće »Stadion«, javlja Radio - Subotica.

Skupština Bunjevačkog kola

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« obavještava svoje članove da će u nedjelju 22. lipnja održati redovitu godišnju skupštinu s početkom u 10,00 sati u prostorijama Centra, Preradovićeve 4. Svi članovi su pozvani na Skupštinu, stoji u informaciji predsjednika Bele Ivkovića.

Obilježen dan MUP-a

Subotica je službeno najsigurniji grad u Srbiji, izjavio je na svečanosti povodom Dana policije Srbije 15. lipnja, načelnik subotičkog SUP-a pukovnik *Svetislav Rajšić*. Grado - načelnik *Géza Kucsera* primio je izaslanstvo MUP-a povodom praznika, a suradnju s MUP-om ocijenio kao izvanrednu. Svečanosti priređenoj u MUP-u bili su nazočni brojni dužnosnici, a izaslanstvo MUP-a položilo je cvijeće na grobove poginulih policajaca.

Tribina o šest mjeseci rada HNV

Čeka se konstituiranje radnih tijela

NOVI SLANKAMEN - U nedjelju 15. lipnja u Novom Slankamenu je održana tribina pod naslovom »Hrvatsko nacionalno vijeće – prvih šest mjeseci«.

Tribinu je organizirao i vodio član HNV-a iz Slankamena *Vladimir Bošnjak*. Značajnih slušatelja je bilo dosta, što je dokaz očitog zanimanja Slankamenaca za sadašnji rad jedinog zastupničkog tijela hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori.

Bošnjak je upoznao nazočne sa svime što se događalo od 15. prosinca 2002. godine, kada je u Subotici održana izborna skupština, pa sve do danas, kada se polako naziru konture budućeg ustrojstva HNV-a. Posjetitelji tribine dobili su puno informacija o tijeku konstituiranja Vijeća, o izabranim dužnosnicima, te o planiranim aktivnostima do konca godine. Najviše je zani-

manja pokazano za konkretne aktivnosti HNV-a, odnosno kada će njegovo djelovanje bitno promijeniti sadašnje loše stanje hrvatske zajednice u Vojvodini, poglavito u Srijemu.

Bošnjak je iznio vlastito viđenje položaja srijemskih Hrvata, koje se u cjelini razlikuje od, primjerice, subotičke regije, što znači da i vođenje kulturne i svake druge politike mora biti različito. »Trebalo bi požuriti s konstituiranjem radnih tijela HNV-a«, rekao je Bošnjak, »jer će tek tada Vijeće zaživjeti u svoj svojoj punini i opravdati svrhu svog postojanja.«

Također su pozvani svi Slankamenci koji imaju volje i znanja za sudjelovanje u radu pojedinih radnih tijela HNV-a, da izraze svoju želju za angažiranjem, a ona će biti proslijeđena Izvršnom odboru. Bošnjak je pokrenuo inicijativu za održavanjem

javne rasprave na temu »Mogući pravci kulturne politike srijemskih Hrvata«, te zamolio Župni ured i HKPD »Stjepan Radić« da zaključke sa te javne rasprave dostave čim prije.

Slična Tribina bit će uskoro održana i u Beški, također mjestu u indijskoj općini sa većim brojem Hrvata.

S. S.

Konferencija »Aškalije, Romi i Egipćani u suvremenim tokovima društva«

Živjeti na rubu civilizacije

NOVI SAD - U organizaciji Matice Aškalija u Novom Sadu je početkom tjedna održana konferencija »Aškalije, Romi i Egipćani u suvremenim tokovima društva«, što predstavlja prvi značajniji skup ovih manjinskih zajednica posvećen pitanju organiziranja i zajedničkog djelovanja, te pokušaju artikuliranja vlastitih fundamentalnih interesa. Na skupu su učestvovali prije svega predstavnici brojnih udruženja Aškalija, Roma i Egipćana, iz Srbije, Crne Gore, Kosova, i Makedonije, kao i njihovih političkih organizacija. Pozivu na konferenciju se, međutim, nisu odazvali predstavnici države, te tako nije bilo ni predstavnika Republičkog ministarstva niti Pokrajinskog tajništva za pitanja manjina. Predsjednik Matice Aškalija *Abedin Dino Toplica* to je ocijenio kao jasnu poruku o stavu države prema pitanju ovih manjina. »Tri mjeseca su trajale pripreme i naše konzultacije s Ministarstvom i Tajništvom. Dobili smo obećanja da će čak i sufinancirati skup. Međutim, kada se ispostavilo da postoji veliko interesiranje za taj događaj, oni su se distancirali od svega, a danas se eto nisu ni pojavili – niti ministar Ljajić, niti pokrajinski tajnik *Tamás Korhec*. Mislim da u našim državnim institucijama prosto nisu spremni da podrže ovakve manjine«, kaže za »Hrvatsku riječ« Toplica, nagovještajući da će se kazeta s konferencije uputiti nadležnima u Vijeću Europe.

Sudionici Konferencije u Novom Sadu praktično su samo otvorili brojne probleme s kojima se suočavaju ove etničke grupe, nedvojbeno najdiskriminiranije na svjetskoj razini. Romi su najbrojnija etnička manjina u Europi, s 15 milijuna svojih članova, ali u svim zemljama žive uglavnom na marginama društva. Njihovi su domovi na rubovima naselja, žive u socijalno nemogućim uvjetima, rade najmanje plaćene poslove, ili su bez ikakvog posla i prihoda, rijetko idu u školu i imaju najveći broj nepismenih, iznijeto je

na skupu. Stoga se u zahtjevima za promjenom toga stanja najprije akcentirala potreba za podizanjem razine pismenosti i inžinjerstva na obaveznom obrazovanju, čak i sankcioniranju izbjegavanja školovanja.

Takav zahtjev je našao mjesto i u zajedničkoj Platformi konferencije u kojoj su sumirani neophodni preduvjeti za poboljšanje socioekonomskog položaja

Aškalija, Roma i Egipćana, i u krajnjem njihovo integriranje u suvremene tokove društva. Platforma između ostalog sadrži i preporuke upućene institucijama sustava, manjinskim i drugim organizacijama, kao i mjere u svezi s efikasnijom primjenom Zakona o zaštiti manjina. Suština većine preporuka svodi se na veće uključivanje predstavnika manjina u procese rješavanja manjinskih problema, a kao posebno bitno istaknuta je nužnost izgradnje multietničke kulture, podizanje razine tolerancije i borba protiv diskriminacijskog odnosa društva prema ovim etničkim grupama, koje su najčešća i najtragičnija meta etničke netrpeljivosti i izljeva nasilja.

V. Laloš

Osmi festival dječjeg folklora u Tavankutu

U nedjelju 22. lipnja u Tavankutu će se održati osmi po redu festival dječjeg folklora pod nazivom »Djeca su ukras svijeta«.

Ove godine, kako saznajemo od predsjednika Organizacionog odbora *Antuna Lučića*, planirano je sudjelovanje 14 društava različitih nacionalnih skupina, te je tako ovaj Festival poprimio multi-

nacionalni karakter.

Početak je predviđen za 15 sati za kada je predviđen mimohod kroz centar Tavankuta, a u 18 sati počinje svečani program u Velikoj sali Doma kulture u Tavankutu.

Organizator ove manifestacije je HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

L. S.

Prvi susret KUD-ova »Matija Gubec« u Lisinskom

ZAGREB – U Velikoj dvorani »Vatroslava Lisinskog« u Zagrebu 14. lipnja 2003. god. održan je koncert za Matiju Gupca, pod nazivom »Pjesmom i plesom Hrvatsku spaja ime junaka iz Stubičkog kraja«. Bio je to ujedno i prvi susret KUD-ova koji nose naziv ovoga povijesnog velika – na, a kako su organizatori istakli, želja je da ovi susreti prerastu u tradiciju, te se svake godine održavaju.

Pokrovitelj ovoga programa je predsjednik Hrvatskog sabora *Zlatko Tomčić*, a organizatori KUD »Matija Gubec« iz Gornje Stubice, Društvo Zagoraca »Kaj« te Općina Gornja Stubica.

U dvosatnom programu koji su u vodili *Anita Kolar* i *Željko Novosel*, kajkavskim narječjem, nastupilo je šest društava.

Među sudionicima su bili: KUD »Matija Gubec« Gornja Stubica, KUD »Matija

Gubec« Slavonski Kobaš, Folklorni ansambl »Matija Gubec« Karlovac, KUD Hrvatskih Zagoraca »Matija Gubec« iz Zagreba, KUD »Matija Gubec« Donji Miholjac te HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

U programu su nastupili i Ivica Kontent – bariton, te Božidar Staroveški – pučki pjesnik, koji je kratkom scenskom izvedbom približio doba u kojem je živio Matija Gubec.

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta kao jedino društvo iz inozemstva posebno je najavljeno prije nastupa što je publika nagradila velikim aplauzom.

Svoje umijeće Tavankučani su prikazali u glamuroznom stilu svile i šlinga, što je publiku podiglo na noge prateći ih pjesmom i aplauzom.

Nakon programa upriličeno je druženje svih društava na zajedničkoj večeri na Sljemenu.

Program je nastavljen sutradan ujutro u Gornjoj Stubici u 9 sati, kada je krenula povorka kroz centar G. Stubice do mjesne Crkve sv. Jurja gdje je održana svečana sv. misa.

U 11.30. sati na trgu podno »Gupčeve lipe« (zaštićeni objekt prirode) koja je stara oko 400 godina, održan je kulturni program na kojem su nastupila sva društva pred velikim brojem žitelja G. Stubice, nakon čega je uz pjesmu i veselje održan zajednički ručak. »Gupčeva lipa« koju je naćeo zub vremena prkosi žilava i neuništiva kao i njezini puntari-Stubičanci.

Generalni sponzor spomenutog programa je bio grad Zagreb, a medijski pokrovitelj Hrvatski radio – Zagreb.

Program je upriličen u prigodi 430. godina od povijesne hrvatske Seljačke bune.

Bitno je naglasiti da je HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta gostovao u G. Stubici 1968. godine, kada je rođena ideja o okupljanju svih Društava koja nose naziv »Matija Gubec«, međutim, zbog svih događanja, do ove godine nije se ideja uspjela realizirati. Na inicijativu, koja je potekla od Društva Zagoraca »Kaj«, upriličen je ovaj veličastveni program.

Vidno oduševljeni Tavankučani poručili su svojim domaćinima da čuvaju »Lipu« simbol okupljanja, koju će nastojati čim prije ponovno pohoditi i zalijevati svojom pjesmom i igrom, kako bi još više rasla i još ljepše cvala te svoj miris širila Stubičkim gorama.

Ladislav Suknović

Završeno »Brodsko kolo«

SLAVONSKI BROT – U nedjelju 15. lipnja zatvoreno je 39. »Brodsko kolo« u Slavonskom Brodu. Ova smotra folklor je započela u subotu 31. svibnja, Osmom smotrom folklornih pjevačkih skupina Brodsko – posavske županije u Donjoj Bebrini.

U nedjelju 1. lipnja, održana je 15. dječja smotra folklor, a u subotu 7. lipnja, program koreografiranog folklor pod nazivom »To je zemlja Hrvatska«. U subotu 14. lipnja održan je vašar kolača, uz nastupe folklornih skupina, a smotra se zatvorila u nedjelju 15. lipnja, kada je bilo najsvječanije i kada je program trajao cijeli dan. Ujutro u 10 sati, održana je Smotra svatovskih zaprega, natječanje dvoprega i narodnog jahanja, zatim je slijedio Izvorni folklor Brodsko-posavske županije, a navečer u 20 sati je započela revija hrvatskih narodnih nošnji i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji. Na ovoj reviji, odnosno izboru najljepše Hrvatice su osim cura i snaša iz Hrvatske, sudjelovale i Hrvatice iz Bosne i Hercegovine i Vojvodine. I Bački Breg je imao dvije predstavnice, snašu *Tamaru Lerić* i curu *Jelenu Srimac*, koja je na ovom takmičenju među 33 kandidatkinja bila druga pratilja.

Tridesetdeveto »Brodsko kolo« svečano je zatvoreno na stadionu »Klasi je«.

Zlatko Gorjanac

Vukovar – spomen područje

VUKOVAR – Zakon o spomen-području grada Vukovara u Hrvatskom je saboru izglasan u prvom čitanju i dobio potporu gotovo svih stranaka. Što taj Zakon predstavlja i što bi trebao donijeti gradu Vukovaru pojasnila je predlagateljica Zakona o spomen području grada Vukovara saborska zastupnica *Vesna Škare-Ožbolt*: »Zakon je prošao u prvom čitanju i tek sada predstoji pravi posao uređenja Zakona i provođenje javne rasprave sa svima onima koji su zainteresirani da taj Zakon doista bude onakav kakav treba biti. Razgovarala sam s gradonačelnikom Vukovara

Vladimirom Štenglom oko dolaska na Gradsko vijeće grada Vukovara kako bi i na njemu prošla rasprava o Zakonu. Sada slijedi široka javna rasprava koja ima nacionalno obilježje, nacionalnog je karaktera, da bi se Zakon napravio do drugog čitanja i bio kakav treba biti. Mislim da će i grad Vukovar imati koristi od ovog mog prijedloga jer će u njega dolaziti rijeke turista, i na jednom mjestu bi se prikazalo sve ono što je Hrvatska proživjela u proteklih deset godina«, pojasnila je Vesna Škare-Ožbolt.

J. K.

Keramička razglednica za Ginisovu knjigu rekorda

SOMBOR – U galeriji Kulturnog centra »Laza Kostić« u Somboru 10. lipnja postavljena je razglednica keramičara *Petera Gelencera*, po veličini i težini za Ginisovu knjigu rekorda. Razglednica je izrađena od keramičkih materijala, a posvećena je planeti Zemlji, miru i pomirenju.

Ovo remek djelo otkrili su predsjednik SO Sombor *Jovan Vujičić* i autor Peter Gelencer, a o autoru i njegovom radu go-

vorili su *Saša Radojčić* i *Mile Vojnović*. Na razglednici se nalazi mnoštvo poruka ispisanih na nekoliko jezika. Između ostalog piše: »Pružimo ruke jedni drugima. Ako nismo mogli živjeti kao braća u jednoj domovini, budimo dobri susjedi u susjednim zemljama...«

Peter Gelencer četiri i pol desetljeća živi i radi u Somboru, a keramikom se bavi od 1974. godine.

Z. G.

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti:
Intermeco o vinu i samostanima (7)

Bitni čimbenici razvoja gradova

Redovništvo je bilo jedan od bitnih čimbenika u životu Zapadne crkve. U srednjem vijeku pored širenja i učvršćivanja kršćanstva, redovnici su istovremeno i širitelji kulture i prosvjete. Redovnici grade crkve i samostane, osnivaju škole, pišu i prepisuju knjige, čuvaju ih u knjižnicama, izvode nastavu, a seljake podučavaju u novim tehnologijama poljodjelstva. Iz ovih razloga prvi ugarski kraljevi iz dinastije Arpadovića radi brže kristijanizacije paganskih Mađara, osnivaju od početka brojne samostane, opatije, kojima daruju i velike posjede radi ekonomske osnove za njihov rad. Prvi red, koji se pojavljuje na tlu Ugarske, su benediktinci. Oni na posmatranom prostoru grade sljedeće samostane (u zagradi godina kada su osnivani): Senta (Zenta - 1216.); Sremska Mitrovica (Százszentdemeter - 1247.); Banoštor (Bánmonostor - 1198.); Mandelos (Nagy-olasz - 1231.); Grgurevci (Szentgergely - 1247.) Petrovaradin (1246.); Rakovac (Dombó - 1237.); Sonta (1192.). Cisterciti osnivaju samostan u Petrovaradinu (Bélakut - 1237.), dominikanci u Mandelosu (1297.) a augustinjci u Titelu (1095.) i Banoštoru (XIII. stoljeće). Franjevci se prvi put spominju u Baču 1316. godine. Kao arhitektonsko djelo najočuvaniji je samostan u Rakovcu (Dombó).

Sudeći po rezultatima višedecenijskih iskopavanja jasno se razlikuju dva stilska perioda romanika i gotika. Krajem XV. stoljeća samostan je utvrđen, a arheolozi su pronašli i tragove borbe s Turcima, koji su 1526. godine nakon zauzeća Petrovaradina krenuli na Ilok, pa im je Rakovac bio usput. Pored samostana nalazilo se i naselje sa seoskom crkvom, čiji su ostaci isto pronađeni. Neki povjesničari umjetnosti, na temelju pronađenih fragmenata obrađenog kamena (frizova, kapitela itd.), pretpostavljaju da su kamenoklesari bili porijeklom iz Dalmacije ili sjeverne Italije. Oko samostanske zgrade i crkve kao i kod ostalih prostirali su se vinogradi, tada glavni izvor zarade.

VELIKI IZVOZNIK VINA: Srednjo-vjekovno Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo bilo je veliki izvoznik vina, pored plemenitih metala i volova. U to doba srijemsko vino spadalo je u red najčuvanijih vina. Jedna od najrasprostranjenijih srednjovjekovnih sorti, bela slanka, poticala je s ovih područja. Glavni trgovci vinom bili su građani Segedina i Budima. Segedinci su vino izvozili u Erdelj i Poljsku, a Budimci u Beč. Kvalitet srijemskog vina dokazuje i to da je vino izdržalo dugo putovanje rijekama i drumovima bez da se ukisele. Ovo je pretpostavljalo visoku razinu tehnologije obrade vinograda, cjedenja grožđa, čuvanja i njegovanja gotovog vina. Vinska tehnologija stizala je iz Francuske preko cistercita koji su održavali stalnu vezu s matičnom opatijom, ali i preko Italije jer ime samostana Mandelos, na mađarskom *Nagy-olasz-i*, dokazuje da su prvi benediktinski i dominikanski redovnici bili Talijani (mađarski *olasz*). Pored vinograda samostani su imali prihode i od carina (skelarine) za korištenja riječnih prijelaza. Takve prihode je imala npr. Titelska i Petrovaradinska opatija. Interesantno je da su trgovci vinom iz Segedina i Budima na neki način »podijelili tržište«. Zapadni dio Fruškogorskog vinogorja oko Iloka bio je mjesto snabdjevanja budimskih, a istočni dio oko Slankamena segedinskih trgovaca.

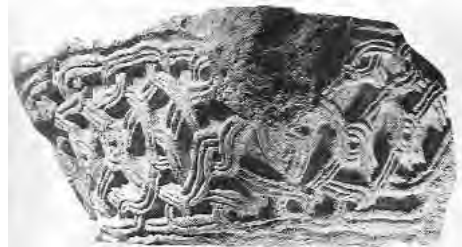
ULAGANJE U VINOGRADARSTVO:

Trgovci vinom nisu samo otkupljivali viškove vina, nego su i ulagali svoj novac u proizvodnju radi sticanja većeg prihoda, kupujući vinograde na Fruškoj gori. Imamo podatke (popis desetine u Bačkoj županiji 1522.) da čak 77 stanovnika Segedina ima u posjedu vinograde u Petrovaradinu, Kamenici, Karlovcima i u Slankamenu. Naslednici Tamaša Sabo-a (Szabó Tamás), budimskog građanina, 1507. godine spore se oko pokojnikovog vinograda koji se nalazio u okolini Iloka. Segedinski trgovci su u XV. stoljeću vodili nekoliko sporova oko toga da li treba plaćati skelarinu prilikom prijevoza vlastitog

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Kapiteli iz Rakovca XIII. stoljeće

vina preko rijeke. Vinogradi su pružali prilike i za zaradu lokalnog stanovništva. Tako borci riječne flotile-šajkaši (»baza« im je bila oko Titela), svoju neredovnu i često malu plaću, dopunjavali su radeći za »dnevnicu« u okolnim vinogradima. Fruškogorsko vino nije trošeno samo na stolovima kraljeva, velikaša, crkvenih velikodostojnika, nego su lijepe količine trošene i »u mjestu«. Izvjesne količine su trošene u crkveno-obredne svrhe, znatnije količine svakodnevno kao svojevrsni »obrok«. Po spisku koji potječe iz 1522. godine u Petrovaradinu u »domaćinstvu« glavnog župana Bačke, Mihalja Imrefija (Imrefy Mihály) za njegove i potrebe osoblja dnevno se točilo 107,5 pint vina (1 pint=1,41 lit), što znači da je za 105 osoba, »dnevni obrok« vina bio 151,5 lit vina, ili u prosjeku 1,5 lit po glavi. (Šest Cigana i mladići dobijali su samo 7 deci po glavi). Na godišnjoj razini iznos potrebnog vina kretao se oko 55 hektolitara. Mada Turci, na vjerskoj osnovi nisu uništavali vinove loze, iako islam brani trošenje alkoholnih pića, rušenje samostana, nesigurnost, bježanje stanovništva, rezultiralo je prestankom intenzivnog vinogradarstva, a primat i glasovitost u proizvodnji vina preuzimaju vinogradi u gornjoj Ugarskoj, prije svega u Tokaju.

(U sledećem broju: Zemun)

Hrvati u Vojvodini u izvješćima o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava u razdoblju od 1990. do 2003. godine (7.)

Manjine na internetu

29.) Prvi izveštaj Savezne Republike Jugoslavije o ostvarivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, Savezno ministarstvo nacionalnih i etničkih zajednica, Beograd 2002.

Izvešće je dostupno u elektronskoj formi (obima više od 150 kartica osnovnog teksta i više od 100 kartica Dodatka), a poslano je Vijeću Europe koncem 2002., na temelju članka 25. stavak 1. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, koju je SR Jugoslavija ratificirala koncem svibnja 2001. U izvješću se pozitivno i afirmativno piše o pravnoj regulativi, položaju i ostvarivanju manjinskih prava svih manjinskih zajednica, te kao takvo dakako ne odgovara uvijek istini. Recepcija hrvatske manjinske zajednice u kontekstu toga nije uvijek sukladna stvarnom stanju. U Dodatku se, u dijelu u kojem se navode osnovni podaci o svakoj manjini, o Hrvatima piše proizvoljno i s puno netočnosti. Savezna vlada i ovdje, kao i u drugim prigodama, odvojeno tretira Bunjevce i Hrvate.

30.) Alternativni izveštaj o primeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, Centar za multikulturalnost i Vojvodanski centar za ljudska prava, Novi Sad 2002.

Izvešće je dostupno u elektronskom obliku, obima oko 100 kartica teksta. Kao alternativno izvješće nevladine organizacije, poslano je Vijeću Europe početkom 2003., a na temelju članka 25. stavak 1. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. U Izvješću se govori o primjeni Okvirne konvencije na mađarsku, slovačku, rumunjsku, rusinsku, hrvatsku i romsku manjinu, i to samo na području Vojvodine. O Hrvatima se korektno, to jest nepristrasno i pouzdano piše u cijelom izvješću. U procesu, pak, izrade izvješća, sudjelo-

vali su i predstavnici sljedećih hrvatskih organizacija: Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Stjepan Radić«, Novi Slankamen, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Tomislav«, Golubinci, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Matija Gubec«, Tavankut, te Hrvatsko akademsko društvo – HAD, Subotica.

31.) Zaštita nacionalnih manjina, priredio Miroslav Samardžić, Centar za antiracističku akciju, Beograd 2002., str. 222.

Sadrži 6 tekstova pravne i politološke provenijencije, od kojih onaj Miroslava Samardžića *Tranzicija i manjine u Vojvodini* (str. 105-220) izravno obrađuje i vojvodanske Hrvate – od statističkih podataka o broju i razmještaju, pa do prikaza ostvarivanja manjinskih prava, što se čini sumarno za sve manjine, tako da su podaci o Hrvatima razasuti u svim dijelovima teksta.

32.) Bašić, Goran, Položaj nacionalnih manjina u SR Jugoslaviji, u zborniku: Demokracija i nacionalne manjine, Centar za istraživanje etniciteta, Beograd 2002., str. 15-68.

Autor sumarno obrađuje položaj svih manjina u SR Jugoslaviji. Osim zakonodavnog okvira, posebna se pažnja posvećuje ostvarivanju manjinskih prava, pri čemu se gradi nekritički pristup – iznose se samo oni podaci koji govore afirmativno o položaju manjina. Elaborira se i položaj hrvatske manjine, no ne može se reći da su autoru poznate prilike, budući da ima puno netočnosti, a Bunjevci se tretiraju kao zasebna etnička skupina. Skoro cijeli sadržaj identičan je onom iz već navedene brošure Saveznog ministarstva nacionalnih i etničkih zajednica *Nacionalne manjine u SRJ Jugoslaviji*.

Tekst je nastao u namjeri da se na jednom mjestu registrira način obradbe Hrvata iz Vojvodine u svim relevantnim izvješćima vladinih i nevladinih organizacija, koji za predmet imaju problematiku položaja, ostvarivanja i kršenja ljud-

Piše:
Tomislav Žigmanov

skih i manjinskih prava. Pri tomu, autor se služio isključivo javno objavljenim publikacijama, a osim osnovnih bibliografskih podataka o izvješću, u tekstu se donosi i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način kako su obrađeni Hrvati. Tako se dobiva ne samo bibliografska obrađena građa o ovoj problematici, već i jedna šira obradba, koja će zacijelo biti od velike koristi za daljnja istraživanja o položaju Hrvata u Vojvodini od 1990. godine do danas.

33.) Konačni rezultati popisa 2002. – stanovništvo prema nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti i prema polu i starosti u Republici Srbiji, po opštinama, Saopštenje SN31 Republičkog zavoda za statistiku br. 295, Beograd, prosinca 2002., str. 13. Isti je dostupan i na internet stranici: <http://www.statserb.sr.gov.yu/Zip/SN31.pdf>.

U saopćenju su prvi put službeno objavljeni konačni rezultati popisa koji je urađen u travnju 2002., i to prema nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti i prema spolu i starosti, koji su, osim tabelarnog prikaza na razini Republike i Pokrajine, prikazani na isti način i po okruzima te općinama.

34.) Manjine danas, specijalno izdanje dnevnika Danas, Beograd studeni 2002., str. 50.

Sadrži dvadesetak ranije već objavljenih novinskih napisa o svim nacionalnim manjinama u Srbiji i problemima s kojima se oni suočavaju. O aktualnim problemima Hrvata u Vojvodini se piše novinarski korektno u tekstu Vesele Laloš *Nedodovoljno iskorištene zakonske mogućnosti* (str. 16-18). I u ovoj publikaciji se Bunjevci tretiraju kao samostalna etnička skupina (str. 18).

Praznik vatre

Ivanje – sv. Ivan Cvitnjak

Piše: Alojzije Stantić

*Vatre su gorile
na sve strane,
a iz daljeg gle-
dano u šorovi-
ma se činilo ko-
da je kogod za-
palio put, a ci-
ka, smijanje i
radost priska-
kanja uveče se
čula nadaleko.
Te je večeri
nezaboravno
lipu ozelenjenu
ravnicu
ulipčala sagra
vatre*

Posli blagdana Dova (Duhovi) u lipnju se tribamo sitit kadgo - dašnji adeta do Petrova (sv. Petar i Pavao 29. VI) il do početka risa (žetve). Danas su za nama dva kadgo - dašnja vrlo važna blagdana, An - tunovo (13. lipnja) i Bršančevo ko - je je ove godine bilo zdravo kasno (19. VI.).

Sve do prid II. svitski rat je bilo rašireno i zdravo poštivano 24. lip - nja Ivanje il Sveti Ivan Cvitnjak (Svitnjak), kad su tri dana za redom uveče palili i priskakali vatru: ušoreni salašari na prtenom (litl - njem, zemljanom) putu sprid sa - laša, a osobito na roglju (misto di se putovi »siku« pod 45), a va - roščani na čošama široki sokaka.

PRISKAKANJE VA - TRE: Ante Sekulić u knjigi »Narodni život i običaj bačkih Bunjevaca« (Zagreb 1986.) piše: *O »ivanjskim krijesovima« kao običaju u bačkih Bu - njevaca nije ništa zabi - lježeno u pisaca koji su pisali o njihovom životu.* Zato on spominje i opisuje taj adet. Dobrim kasnije posli ovog napisa Milana Černelić je 1994. objavila znan - stveni rad »Tradicija paljenja go - dišnjih vatri kao indikator kultur - nih razlika« u kojem je objavila svoja istraživanja di spominje i...paljenje *ivanjskih vatri u Bunje - vaca.* Bela Gabrić je u Subotičkoj Danici za 2001. godinu objavio ka - zivanje Anice Balažević iz Tavan - kuta: *Sv. Ivan Cvitnjak – Priskaka - nje vatre* di je opisao ovaj adet u Tavankutu. Tim su istraživanjem obu - vatili i dio adeta Bunjevaca u Baj - maku, Đurđinu, Načvinu (Žedniku) i Tavankutu, koji su i ode opisani. Svakako najobimnije i najtemelj - nije je ovaj adet opisao svećenik Mar - ko Kopunović kroz petnaestak go - dina istraživanja, koja nažalost nisu objavljena. Oskudnom opisu ovog adeta se ne triba čudit, jel su većina pisaca, osim Sekulića, bili va -

roščani koji nisu upoznali ni ovaj adet, osim Marka Kopunovića i Milane Černelić. Višegodišnji sam sudionik priskakanja vatre u đurđinskom Stantićevom šoru i ode sam obuvatio moja zapažanja. A ustvari ovaj adet je kod Bunjeva - ca bio vrlo raširen. Počo je na »cvitnjak« blagdan uoči poroda sv. Ivana Krstitelja. Čeljad su se una - prid spremali na radostan adet pri - skakanja vatre. Cure i divojke su isplele vinac od *ivanjskog cvića* il *cvića sv. Ivana* (cviće duži strukova sa žutim cvitićima ugodnog mirisa), uzbranog u jendeku il uvratina - ma i držale ga u ruki dok su priska - kale vatru. Maštovitiji su vinac is -

daleko. Te je večeri nezaboravno li - pu ozelenjenu ravnicu ulipčala si - gra vatre.

Vatru su osobito priskakali mla - di, a po adetu je tribalo priskočit barem triput, jel kako su kazali »ne vridi početi, ako ne mož svršiti«. Sićam se ti priskakanja, od koji mi je uvijek ostala uspomina sprženi obrva i kose na čelu, a tako su prošla i druga čeljad pogotovu kad smo se kuražili ko će smit skočit kroz razbuktalu vatru. Kad su uveče svršili s priskakanjem vatre divojke su vinac bacile na krov sa - laša il ga obisile ispid salaša kod ulazni vrata, da salaš čuva od gro - ma il kake vatre.

Priskakanje vatre je bio povod da se momci nađu s divoj - kama i na kraju bi se skupili kod vatre koja je najduže gorila, pri - skakali bi je, a posli su nuz svirca makar karabaša (kara - ba=frula od trske), frulaša il gajdaša za - pivali i odigrali koju igru.

Igranje oko vatre ovako je opisao Marko Kopunović: »*To je taj*

možda karakterističan ples, kojim su nastojali odobrovoljiti božan - stvo i druga bića. Da bi odagnali zle duhove od sebe, od svog doma, plesali bi oko vatre. Iza toga djeca i djevojčice od 5 do 15 godina na - taknu vijence na ruku i »priskaču vatru« koja gori na sred ulice ili pred salašom. Tako nastoje rodite - lji, da im djeca dođu u dodir te va - tre i tako da se očuvaju od utjecaja zlih duhova. Bunjevački Hrvati žele da ta obrana protiv zlih duhova bu - de što jača i općenitija.«

Bilo je i šale s vincom: momak je nenadano istrgo divojki vinac iz ru - ke, metnio joj ga na glavu. Ako se divojki momak dopo igrala je s vin - com na glavi, a ako joj nije bio po - volji skinila je vinac s glave. (Nastavak slidi)

Strukovi ivanjskog cvića

pleli i od poljskog cvića: *različak* (modrocvat, žitarak, »poljski ka - ranfil«), *gravorica* (graorak, »polj - ska ciklama«), *titrica* (kamilica), *majkina dušica*, *sliza*, *stid*, *ždralj - ka*, *švračija nožica* (žavornjak) s dodatkom *ivanjskog cvića*. Dosta nji su isplele narukvicu od konca il vunice u više boja i nosile je u pri - skakanju vatre.

Čim se smračilo čeljad kontena za priskakanje zapalili su vatru od rpe kuružne il ogrizina i na ritko slame jel njezin plamen nije pode - san za priskakanje. Po potrebi su dodavali ogriv s kojim su održava - li vatru dok je bilo kontene čeljadi da je priskaču. Vatre su gorile na sve strane, a iz daljeg gledano u šorovima se činilo ko da je kogod zapalio put, a cika, smijanje i ra - dost priskakanja uveče se čula na -

Obitelj

Put Crkve i naroda (II.)

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

*Današnje je
društvo drama -
tično rascjep-
kano i podije -
ljeno. Upravo
je zato i tako
očajno nezado-
voljno. Ali
kršćanin se ne
miri s umorom
i samim tije -
kom zbivanja.
Budite narod
nade! Budite
narod koji
moli.«*

Naša civilizacija piše dugu povijest. Ona je stvarnost koja je na povijesnim valovima kao brod. U svakoj civilizaciji, pa tako i u našoj, ima burnih i manje burnih vremena, ima odgovornih i manje odgovornih kormilara, ima sretnih i manje sretnih vremena, ima kriza ali i vremena velikana. Kada se pojavi kriza, redovito Gospodar povijesti postavi ili jakog kormilara ili uzdigne lik velikana. Nitko ne može nijekati novijoj povijesti naše civilizacije jednu strahovito opasnu krizu, a to je kriza obitelji. Iz povijesti veće krize obitelji za sada ne poznajemo. Kada kažem naša civilizacija, mislim na vrijeme pojave kršćanstva pa do danas. Ipak, ta je civilizacija uljudbena i europska, utemeljena na kršćanskim vrednotama unatoč činjenici da je upravo ovo vrijeme društvenog političkog života vrijeme kada se te kršćanske uljudbe Europa žestoko odupire i deklarativno odriče. U želji da se stvori takozvano »laicističko« društvo ljudi misle da se treba odreći ne samo vrednota nego i samoga Krista, pa se izglasava Ustav Europe u kome, unatoč svih zalaganja Crkve i kršćana, izostaje i pojam i Boga i Krista i kršćanstva. To je naša realnost. Ona boli, jer biti »laicističko« društvo ne znači biti okrenuto od Krista i od kršćanskih vrednota.

Djeluje tužno i pomalo sramno kako se politička Europa više nego u vrijeme progonstva od rimskih careva do komunističkog totalitarizma, više i lakše odriče i Krista i kršćanstva, a to je jedini zajednički nazivnik na kom se temelji europska civilizacija. Tužna je to stvarnost, ali tako je. Ne tvrdimo da je radi toga, ali sigurno nije bez sveze s tim, činjenica krize svih vrednota ljudskih i vjernih do te mjere da je kriza zahvatila i najosnovniju ćeliju ljudskoga društva – obitelj. Međutim, obitelj koja je ušla u krizu, dovodi u krizu doslovno sve vrednote pa i samu ljudsku osobu do te je mjere da se opravdano može postaviti pitanje može li se podići pogled nade u budućnost, ako obitelj ne izađe iz krize. Tvrdimo vrlo odgovorno – ako obitelj ne bude živjela obiteljske vrednote,

ako brak ne bude stabilna stvarnost, ako obitelj ne bude svjesna da je nositelj života i mjesto odgoja, onda se ne možemo nadati ni boljim »kormilarima«, ni velikim osobnoštim! Stoga je Papa u pastoralnom pohodu Hrvatskoj shvatio program hrvatskih biskupa: Obitelj – put Crkve i Naroda, te u Riječi okupljenim obiteljima poručio: »Drago sjećanje na život Isusa, Marije i Josipa u Nazaretu doziva nam u pamet skromnu i jednostavnu ljepotu te sveti i nepovrjedivi biljeg kršćanske obitelji. Motreći Mariju i Josipa, koji prikazuju Dijete u Hramu ili idu na hodočašće u Jeruzalem, kršćanski se roditelji mogu prepoznati dok sa svojom djecom sudjeluju u nedjeljnoj Euharistiji ili dok se sabiru na molitvu u svojem domu...«

Obitelj danas, također i u Hrvatskoj, traži povlaštenu pozornost i jasne mjere, koje će promicati i štiti njezin ustroj, razvoj i stalnost. Mislim, između ostalog, na ozbiljno pitanje stambenoga prostora i na pitanje zaposlenosti. Ne smije se zaboraviti da se preko pomoći pružene obitelji pridonosi također rješavanju drugih velikih teškoća, kao što su – na primjer – skrb za bolesnike i starije osobe, način kako spriječiti širenje kriminala i kako naći ustuk upotrebi droge. Vi se pak, kršćanske obitelji, ne ustručavajte – posebno svjedočeći načinom vlastitoga života – predlagati istinski Božji naum s obitelji kao zajednicom života utemeljena na ženidbi, to jest na postojanome i vjernome zajedništvu muškarca i žene, međusobno vezanima javno očitovanom i priznatom svezom. Na vama je da na sebe preuzmete odgovornost ljudskoga i kršćanskoga odgoja svoje djece, koristeći se također pomoći odgovornih stručnjaka te ozbiljnih i dobro pripremljenih vjeroučitelja.

Današnje je društvo dramatično rascjepkano i podijeljeno. Upravo je zato i tako očajno nezadovoljno. Ali kršćanin se ne miri s umorom i samim tijekom zbivanja. Budite narod nade! Budite narod koji moli.«

Tako Papa vrlo jasno poručuje i vjeruje da je obnova obitelji moguća, da je neophodno potrebna, ali

da je moguća samo u Duhu. S tim u vezi on je pozdravio osobito mlade, želeći im dati poleta i nade, pa je u času kada su se uključile mnoge svjetske televizijske mreže, u nedjeljnoj molitvi Anđeoskog navještenja, rekao mladima: »Na završetku ovoga svečanog slavlja želim na poseban način pozdraviti hrvatsku mladež. Kao što vam je poznato, dragi prijatelji, Papa na vas gleda s povjerenjem i pouzdanjem te vas danas ponovno poziva da budete jutarnja straža, narod blaženstava, kako vas nazvah za vrijeme jednoga od nedavnih Svjetskih dana mladeži. Vas, koji ćete preko svojega obiteljskog i strukovnog života – na koji se sada pripravljate – zauzeti vrlo odgovorne položaje na dobro građanskoga društva i Crkve, podsjećam da se čovjekova vrijednost sastoji u onome što on jest, a ne u onome što on radi ili pak što on posjeduje; da mali niski ciljevi ne mogu nikada utažiti žeđ za srećom i puninom, koja je u vašemu srcu; da zadaću, što ju je Božja Providnost povjerila svakomu od vas, nitko drugi ne može ispuniti nego vi sami osobno. Odaberite Gospodina Isusa, kojega ćete slušati i slijediti kao Učitelja života, za sudruga na vašemu životnom putu.«

Kada je dakle Papa tako progovorio, a cijeli mu svijet priznaje »vertikalnost« najvećeg duhovnog autoriteta, zašto ne bismo barem razmišljali o tim njegovim porukama i u ovom našem časopisu. U Zadru je bilo za očekivati da će Papa zaokružiti cjelinu svoje poruke pokazujući na konkretno ostvarenje i upravo je potresno što je u Zadarskoj crkvi koja je bogata pastoralnim iskustvima završio svoje hodočašće, a kao ostvarenje onoga što trebamo ozdraviti i lik koji trebamo slijediti jest Marija. To je on, Ivan Pavao II., uvijek naš i uvijek Marijanski i tako je u Zadru njegova poruka u cijelosti Marijanska duboko okrenuta Kristu i onom koja je najbolje ostvarila svojim životom, a koja je Majka Crkve i majka u Crkvi. Možda bi ipak bio »grieh« biti Hrvat, a ne mariti za ono što je »Kormilar« poručio Crkvi u Hrvata!

Prijedlog tjedna

Od alternative do mainstrema

PAVAO PAVLIČIĆ:

»ŠAPUDL«

Ako me sjećanje ne vara, Pavao Pavličić bio je posljednji puta u Subotici 90-ih godina prošlog vijeka – uoči rata. U velikoj dvorani Gradske knjižnice držao je predavanje, čija je tema bila – kriminalistički roman. Vitak, u trapericama, nonšalantno naslonjen na stol, bio je sušta suprotnost uobičajene predodžbe o sveučilišnom profesoru. I danas se sjećam osjećaja nelagodnosti koji je u meni izazivala nepristojno prazna dvorana. Zjapila je prazninom. Samo se jedna grupica mladih ljudi zdušno zanimala za temu.

Danas je Pavao Pavličić cijenjen pisac i jedan od najčitanijih u Hrvatskoj. Rođen je 1946. g. u Vukovaru, živi u Zagrebu, redoviti je profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Predaje komparativnu književnost. Član je Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Dakle – akademik, ako smo formalisti i želimo zvaničnu potvrdu nečije vrijednosti.

Književni interesi Pavla Pavličića raznoliki su. Često mijenja književnu formu. Djela mu pripadaju raznim rodovima. Piše: romane, pripovijetke, autobiografsku prozu, drame, feljtone, filmske scenarije i djela s područja teorije književnosti.

»Šapudl« je memoarska proza vezana za pišćev rodni grad Vukovar. Autor se vraća u svoje rano djetinjstvo, Vukovar 50-ih godina. Šapudl je naziv ulice u kojoj je rođen (po etimologiji prema nje-mačkim riječima mogao bi značiti – prečac). Kronološkim redom, poglavlja su obilježena godinama, prikazano je prvih deset godina u životu autora. Topla, lirska proza, pisana u prvom licu, svijet gledan očima djeteta, djeteta koje misli, zapaža, analizira i zaključuje – ispunjava stranice. Ona je sugestivna i opća jer u njoj svaki od nas može pronaći dio svog djetinjstva. Nerazdvojno uz dijete i dječju vizuru stoji i autor s pronicljivim za-pažanjima i ulazenjem u bit komplicirane složenosti stvarnosti.

Slike iz Šapudla se redaju počevši od opisa dvorišta, kuće, stanara, piscu najbližih osoba, susjeda iz ulice, da bi se s rastom djeteta prostor proširio na čitav grad, na rijeku Vuku i njene obale, na ustanove koje golicaju dječju maštu: sud, groblje, bolnice... Da bi priča završila onog trenutka kada se obitelj iz, za pisca maštovitog i toplog Šapudla, preselila u »zgradu« – stan s kupaonom i engleskim WC-om. Nestao je nepresušni

izvor inspiracije – Šapudl.

Svi smo mi preživjeli djetinjstvo, ali s Pavličićem naša nekadašnja zbilja ponovno postaje stvarnost. Dječje igre, odnose s najbližima, obiteljski život, sjećanja na davno prošlu stvarnost Pavličić je u nama ustalasio.

Autor je »Šapudl« završio 1922. g. O onome što se dogodilo njegovom gradu nije imao snage pisati. O tome govori u jednoj rečenici »Epiloga«, kojim i završava ovo izuzetno zanimljivo štivo.

Epilog

»Nikad neću otvoriti vrata u Šapudlu. Kao

što je dvorište nestalo kad sam ja iz nje ga otišao, pa nemam dokaza da je ono doista postojalo, tako je nakon nekog vremena nestala i ulica, pa na kraju i sam grad. Vukovar je za mene čitav bio Šapudl, tako sam ga osjećao, a sada ga više nema, kao što nema ni Šapudla. Upravo u doba kada sam pisao ovu knjigu, on je nestao. Počeo sam pisati zato što se u mojoj ulici – pa ni u mom gradu – nikad ništa značajno nije dogodilo, u želji da i grad i ulicu učinim značajnima onim što ću napisati. Sada je drugačije: pred onim što se u mojoj ulici i u mome gradu zbilo, svako je pisanje beznačajno.«

Romane Pavla Pavličića, među inima i krimice, tiskane do 90-ih g. prošlog vijeka možemo naći u posudbenom odjelu Gradske knjižnice u Subotici.

Katarina Vasiljčuk

MADONNA:

»RAY OF LIGHT«

Madonna Louisa Ciccone danas je najpoznatija žena na svijetu. Bez sumnje, Madonna je jedina prava suvremena ikona. Američka boginja pop-kulture je poslovna žena s izuzetnim smislom za manipulaciju medijima. Svoju karijeru izgradila je promovirajući skandalozne seksualne stavove. U svojim pjesmama i spotovima predočavala je raskalašne erotske maštarije, ali kako vrijeme odmiče, skoro da više i ne postoji tabu-tema koja bi bila predmet debate u pop-kulturi ili koja bi šokirala tabloide. Ipak, Madonnin jedanaesti album Ray Of Light, konceptualno je van bilo kojeg oblika ekscesa. Ray Of Light je album

koji se najmanje dopada onima koji u Madonni traže jedino pop-zvijezdu, ne shvaćajući da je Madonna pokraj toga što je kvalitetan autor, svakako i najveća feministkinja u historiji. Album Ray Of Light je ambijentalna ploča, na kojoj je muzika važnija od aspekta Madonnine javne ličnosti. U pitanju je visokokvalitetan muzički proizvod, koji krase izuzetna produkcija i aranžmani William Orbita. Kao koautori na albumu sudjeluju Pat Leonard i Marius De Vries, inače dugogodišnji Madonnini suradnici, koji svojim uplivom znatno osvježavaju Madonnino autorstvo i poznat stil, jer je činjenica da se Madonna s albumom Ray Of Light najviše udaljila od pop-matrice. Ovaj album karakterizira bogatstvo novog zvuka i ritmova, što je dokaz Madonnine nevjerovatne vitalnosti, koja se uz snažnu romantičnost senzualne estetike pokazala kao čarobna kombinacija. Album je harmoničan i smiren u cjelini. Pjesme sadrže inteligentno povezane elemente različitih muzičkih žanrova u nove cjeline. Madonna i na ovom albumu otvoreno priopćava dijagnoze o muškom svijetu, uz liriku introspekcije i zaokupljenosti materinstvom i starim religijama. Madonna svojim kristalno či-

stim vokalom slika emocionalne pejzaže, koje slušatelj može na svoj način vizualizirati, slijedeći bogatstvo muzičko-lirskih asocijacija, osjećajući se pri tome u pojedinim trenucima zaista uzvišeno, jer Madonna u svojim pjesmama jasno predočava da je pozitivna energija i suština univerzuma pohranjena u ženi i to je suština ovog albuma, koji nam govori kako pozitivna energija mora pobijediti na ovom svijetu, iako nam se ponekad čini da je zrak svjetla slabašan pred tamom. Madonna ipak dobro zna da život uvijek prevlada tamu.

Z. Sarić

Vijesti

Promocija »Ex Pannonie«

Prije tjedan dana je u izložbenom prostoru subotičkog Gradskog muzeja upriličena promocija časopisa »Ex Pannonia«, (tro)broj 5-6-7, o kojem smo vas podrobno obavijestili u jednom od naših prijašnjih brojeva. Na početku promocije (na slici) je *Stevan Mačković*, direktor Historijskog arhiva Subotice, napomenuo da se obnavljanjem časopisa sa kulturu, umjetnost, historiografiju i povijest umjetnosti »Ex Pannonia« kani pridružiti nemalom spisku već etabliranih publikacija takve vrsti u Subotici, od »Klasja naših ravni«, preko »Rukoveti« do mađarskog »Uzeneta«. Potom su autori najinteresantnijih članaka u novom broju lista, arhivist *Tatjana Segedinčev*, *Kiss Gusztav* iz Gradske biblioteke, te viši kustos *Mirko Grlica* ukratko nazočnima priopćili bit svojih tekstova o prvoj subotičkoj automobilskoj udruzi, duhovnoj klimi Subotice do 1944., odnosno odnosu Blaška Rajića prema stvaranju prve države Južnih Slavena.

Dr. Tadej Vojnović o Novom zavjetu

U subotičkom HKC-u »Bunjevačko kolo« u utorak je novosadski franjevac dr. Tadej Vojnović održao prvo od dva predavanja na temu »Nastanak i sadržaj Novog zavjeta«. Drugo će održati narednog petka 27. lipnja na istom mjestu. Ulaz je besplatan, a predavanja počinju u 20 sati.

»Kaj sad?« i »Antigona u New Yorku« pred Somborcima

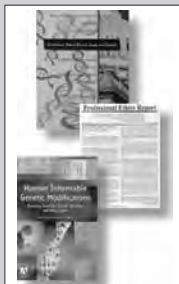

Ljubitelji kazališta u Somboru zbilja se ne mogu požaliti na ljetnu ponudu-nakon netom završenog »Kazališnog maratona«, minulog petka se Somborcima predstavilo Beogradsko dramsko pozorište komandom hrvatskog spisatelja *Borivoja Radakovića* »Kaj sad?«, a posebni interes vlada za gostovanje Zagrebačana, Teatra »Rugantino« i Teatar &TD i izvedbu predstave »Antigona u New Yorku« po tekstu *Janus*

za *Glowackog*, a u režiji *Joška Juvančića* s *Gordanom Gadžić* i *Ivicom Vidovićem* (na slici) u glavnim ulogama. Gordana Gadžić je naročito mila somborskoj publici, koja je njenu predstavu i rolu u kulturnoj predstavi »Ay, Carmela« prije nekih godinu dana ispratila ovacijama. Inače predstava »Antigona u New Yorku« uspješno je pred koji dan predstavljena i kazališnoj publici u Kragujevcu.

Drugi Međunarodni festival knjige u Novom Sadu

U Novom Sadu se od 16. do 22. lipnja po drugi put održava Međunarodni festival knjige u organizaciji Poslovne udruge nakladnika i knjižara Vojvodine. Festival je otvoren u ponedjeljak na Trgu slobode u 19 sati, a nakon svečanog otvaranja uslijedio je koncert kvinteta »Sinergia«. Sljedećeg dana na istom mjestu predstavili su se pisci i pjesnici za djecu, u srijedu na Trgu u večernjim satima gost je bio spisatelj *prof. dr. Radomir V. Ivanović*, a u SNP u kazališnom klubu »Trema« *prof. dr. Draško Ređep* je ispred renomiranog novosadskog nakladnika IKA »Prometej« predstavio »Antologiju Čiplic«. Jučer je na Trgu slobode priređena Didaktina večer za najmlađe-kazališna predstava »Nije teško biti fin« dječjeg kazališta »Kolibri« iz Bača, a sutra će svoju najsvježiju poetsku knjigu »Kralj ribara & druge pjesme« predstaviti, na istom mjestu, Robert G. Tilly. O knjizi će govoriti urednik »Narodne knjige«, književni kritičar i spisatelj, *prof. Vasa Pavković*. Manifestacija završava 22. lipnja, u nedjelju, a učesnici festivala su sljedeći nakladnici i knjižarske udruge: Agape (Szeged, Mađarska), Akija M. Princ, Alba Graeca, Alnari, Beoknjiga, Beosoft, Book, Didakta, Dnevnik, Esotheria, Familet, Filip Višnjić, Forum, GM, Gramatik, Kairos, Kreativni centar, Kultura, LIB, Logos Art, MK Panonia, Mono & Manana, Narodna knjiga-Alfa, Novum Publishing Group (Szeged, Mađarska), Pan knjiga, Praktična knjiga, Prometej, Prosveta, Stylos izdavaštvo, Symbol, Udruženje nakladnika i knjižara Mađarske (Budapest), Udruga slovačkih nakladnika i knjižara (Bratislava, Slovačka), VEGA media, Zmaj, te Zograf. I ove godine pokrovitelji Festivala su Izvršni odbor Skupštine Novog Sada, Sekretarijat za kulturu i naobrazbu Novog Sada i Centar za kulturnu animaciju. »Osim Sekretarijata za kulturu grada, odnosno Izvršnog odbora Novog Sada, našu Asocijaciju izdavača, i ovaj Festival, pomaže i Fond za centralno i istočnoeuropske književne projekte (Fund For Central And East European Book Projects) iz Amsterdama, u Nizozemskoj. », kaže *Roman Verhovec*, direktor Poslovne udruge nakladnika i knjižara Vojvodine.

Večer hrvatskih pisaca u Beogradu

U beogradskom Kabareu na Terazijama minulog tjedna su predstavljena djela *Julinijane Matanović* («Zašto sam vam lagala»), *Arijane Čuline* («Što svaka žena treba znati o onim stvarima»), *Alke Vujice* («Kritika muškog uma»), te «Umrijeti u Tuškancu» *Zvonimira Majdaka*. Gošće večeri bile su Julijana Matanović, Arijana Čulina i Alka Vujica, a čitavu promociju je upriličio i organizirao najrenomiraniji beogradski nakladnik, Narodna knjiga-Alfa, i jedan od njenih glavnih urednika, prof. Vasa Pavković. «Bila je to najposjećenija promocija kojoj sam ja prisustvo-vao od kada sam urednik u ovoj kući. Bilo je nebrojeno foto reportera, novinara, a kombinacija autorica je zbilja idealna-Vujica piše šaljive savjete muškarcima, skroz je estradni tip, ne u pejorativnom smislu, dakako. Arijana Čulina piše duhovite koserije na način i na jeziku kakvim je pisao veliki Dalmatinac, Miljenko Smoje, a Matanovićeva je napisala dirljivu, proustov-sku proznu knjigu o prolaznosti i lepoti malih stvari. Sve tri autorice su napisale best-sellere u Hrvatskoj, i, shodno tome, objavljene su u našoj ediciji »Megahit«, izjavio je prof. Pavković za »Hrvatsku ri-ječ».

Predstavljena knjiga »Urbana kultura«

Nedavno objavljena knjiga »Urbana kultura«, s podnaslovom »Osnova održive multikulturalnosti«, koju su zajedno napi-sala četiri autora *Ljubinko Pušić*, *Božo Milošević*, *Srdan Šljukić* i *Jasminka Dulić*, predstavljena je u utorak u subotičkom Društvu Inženjera i tehničara. Knjigu je objavio Centar za sociološka istraživanja Katedre za sociologiju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Mr. Szabo Zsom-bor je nakon pozdravnih riječi izrazio za-čuđenost zbog malobrojnosti publike u gradu koji ima pretenzije da postane uni-

verzitetski centar, a o knjizi je rekao da sa-drži prezentirane rezultate empirijskog ur-bano-sociološkog istraživanja sprovede-nog u tri vojvođanska grada: Novom Sa-du, Subotici i Somboru. Recenzent knjige prof. dr Losonc Alpar rekao je da knjiga sadrži radove više autora i s toga nudi raz-ličite perspektive, a radove objedinjuje diskurs urbane sociologije. Daleke 1999. godine, došli smo na ideju da sačinimo di-jagnozu što se dešavalo s urbanom kultu-rom tokom devedesetih godina i da istra-žimo genezu problema za koji se ustalio termin urbid. Urbana kultura je motor za različite slobode. Ekonomske, političke i kulturne. Smatram da je imperativ reform-ske politike da se uspostavi povezanost urbane kulture kao osnove održive multi-kulturalnosti – istako je prof. dr Losonc.

Rukovodilac i organizator projekta prof. dr Ljubinko Pušić govorio je o panonskoj urbanosti, naglasivši da bez istinskog po-stojanja građanskog društva ne može biti ni urbane kulture i da je jedno od temelj-nih obilježja održivog urbanog razvoja multikulturalnost, ali za sada naše društvo funkcionira inertno i zbog toga je tako malo urbane esencije, što potvrđuju i inci-denti violentnih manifestacija nakon fina-la evropskog prvenstva u vaterpolu. Pro-fesor dr. Božo Milošević i prof. Jasminka Dulić govorili su o rezultatima svojih so-ciolološko-naučnih istraživanja iz oblasti urbane kulture, koja su sprovedli u Novom Sadu i Subotici.

Z. Sarić

Natjecanje »Pripovidamo pripovitke i bajke Balinta Vujkova«

Prvo natjecanje koje ima za cilj očuvanje hrvatskog govora bunjevačke i šokačke ikavice održano je prošle sedmice, 14. lipnja u prostorijama subotičke Gradske bi-blioteke, pod nazivom »Pripovidamo pri-povitke i bajke Balinta Vujkova«, a u orga-nizaciji Hrvatske čitaonice. Ove godine natjecanje je okupilo sudionike po pozivu. Na natjecanju su sudjelovali pripovjedači školskog uzrasta, kao i oni stariji. Program je vodila *Željka Cvijanov*, a natjecatelji su bili *Andrea Biro* iz Subotice s pripovijet-kom »Da svekar ne laje«, *Maja Jerković* iz Bačkog Monoštora s pripovijetkom »Baka s malim dicama«, *Pavle Bukovac* iz Sonte s pripovijetkom »Ludi svit«, *Darko Temu-nović* iz Subotice s pripovijetkom »Dan kad rade samo popovi i lopovi«, *Valentina Kovač* iz Bačkog Monoštora s pripovijet-kom »Didina i bakina velika briga«, *Zoran Bukovac* iz Sonte s pripovijetkom »Baka i dida«, *Josipa Vojnić Tunić* iz Subotice s pripovijetkom »Velika pamet«, *Katarina Miloš* iz Sombora s pripovijetkom »Da se zna kako će biti«, *Marija Jaramazović* iz Subotice s pripovijetkom »Kuražan dida« i od starijih *Antun Knežević* iz Sombora s pripovijetkom »Bunjevac ne kupuje maj-muna«, *Antun Kovač* iz Bačkog Monošto-ra s pripovijetkom »Ridokosa Marta«, te *Alojzije Stantić* iz Subotice sa jednom svo-jom pripovijetkom iz djetinjstva. Natjeca-telje je poslušao žiri u sastavu: *Lazar Mer-ković*, *Zlatko Romić*, *Marija Šeremešić* i *Ankica Pešut*. On je jednoglasno donio od-luku da istakne sljedeće sudionike: Andreu Biro, Maju Jerković, Zorana Bukovca, Mariju Jaramazović i Antuna Kneževića. *Franjo Vujkov* – sin Balinta Vujkova – uru-čio je svim natjecateljima zahvalnice, kao i knjigu Balinta Vujkova »Pripovitke«, uz CD na kojem su zabilježene šaljive narodne pripovijesti Balinta Vujkova. U ime Hr-vatske čitaonice publici i natjecateljima se obratila *Katarina Čeliković* s uvjerenjem da će ovo natjecanje postati tradicionalno.

Z. Sarić

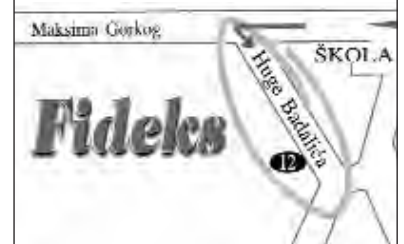
NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Mirko Bogović (1816.-1893.)

Pjesnik i politički djelatnik, uređivao »Kolo« i »Neven«, za vri-jeme Bachova apsolutizma centralna ličnost književnos-ti u ondašnjoj Hrvatskoj, jedan od osnivača hrvatske novele, plodan dramatik, djela s političkom i soci-ološkom tendencijom. Objavio je dvanaest knjiga drama, eseja, poezije i proze.

Huga Badalića 12
Tel./faks: 024/553-809
24000 SUBOTICA

OBLJETNICA

Posljednji Mohikanac arhaičnog bluesa

Na današnji dan, prije dvije godine, preminuo je u San Francisku, na Zapadnoj obali SAD u svojoj 84. godini legendarni crnputi američki blues/boogie pjevač, gitarist i skladatelj, *John Lee Hooker*.

Premda je većim dijelom svoje iznimno bogate karijere izvodio urbani, električni blues, Hooker je bio jedan od posljednjih preživjelih umjetnika izvornog, ruralnog akustičnog country bluesa i glazbenik koji se smatra »ocem« boogie podžanra u bluesu. Iako u poodmaklim godinama, Hooker je istinski revival doživio tijekom 90-ih minulog stoljeća, kada je uz pratnju takvih velikana rock i blues glazbe kakvi su Van Morrison, Carlos Santana, Robert Cray, Bonnie Riatt, Charlie Musselwhite, Keith Richards, Jimmy Rogers, Johnny Winter i(li) Ry Cooder, snimio sjajne albume »Healer«, »Chill Out« ili »Mr Lucky« i pokupio svu silu nagrada »Grammy«, glazbenog ekvivalenta film-skog »Oscara«, povrativši se na staze stare slave, svog kreativnog zenita, koji je trajao od konca 40-ih do 1971. godine, kada je s američkom bijelom boogie grupom »Canned Heat« snimio briljantni dvostru-

ki album »Hooker N Heat«, koji se smatra klasičnim ostvarenjem žanra. Pokojni Hooker je posljednji koncert održao u Santa Rosi, u Kaliforniji. Rođen je u Clarksdaleu, na Delti rijeke Mississippi, istinskom rasadniku najvećih umjetnika bluesa, 22. kolovoza 1917. godine i bio je jedan od posljednjih velikih blues umjetnika u rangu pokojnih Muddy Watersa, Tibauid Walkera, Sonny Boy Williamsons, Freddie Kinga, Willie Dixona ili još uvijek živog i aktivnog B. B. Kinga. Školu je napustio s 14 godina i otišao u Memphis gdje se krenuo profesionalno baviti glazbom. Vrlo je brzo razvio svoj prepoznatljivi, osobeni i samosvojni stil, a prvu ploču (i prvi hit), »Boogie Chillun« snimio je 1948. u Detroitu, koji će mu postati i baza. Slijede uspjesi s skladbama poput »Dimples«, »Boom, Boom«, »Crawlin King Snake«, »In The Mood«, »Rock House Boogie«, »Shake, Holler and Run«, »Drifting Blues« te »Black Snake Moan«, koje su brojne verzije doživljavale u cover izvedbama skupina kakve su (bile) »Canned Heat«, »Animals«, »The Doors«, »Derek And The Dominos«, »Allman Brothers Band« ili, primje-

rice »Pure Food And Drug Act«. Zaslužni komercijalni uspjeh stekao je tek koncem 60-ih nastupajući s rock, jazz ili blues glazbenicima koji nikada nisu krili koliko je utjecaj ostavio na njihovu glazbu - od Chuck Berryja i Van Morrisona, preko »Rolling Stonesa« i Erica Claptona, do »Los Lobosa« i »Fleetwood Mac«. Pojavio se u efektnoj epizodi u kulturnom filmu Johna Landisa iz 1980. »The Blues Brothers«, a pjesme mu je koristio i Steven Spielberg u filmu »Boja purpura«. Tijekom karijere koja je trajala gotovo sedam desetljeća, snimio je više od stotinu albuma, i dobio najprestižniju nagradu u blues i R&B idiomu - priznanje »W. C. Handy«

Narodno kazalište u Somboru

Teatralno iz teatra

Kada je somborski teatar u pitanju, onda su tu i ekskluzivne vijesti. U sklopu najavljenog maratona najboljih kazališnih ostvarenja ovogodišnje sezone Narodno kazalište iz Sombora imati će i premijeru. Dramski tekst poznatog suvremenog engleskog pisca *Eduarda Bonda* Ni gdje nikog nemam (u prijevodu *Dragana Krivokapića*) po prvi put se izvodi u našoj zemlji.

Tekst je napisan prije dvije godine i već naredne je igran u Britaniji, zatim u Francuskoj i Njemačkoj, a evo sada i kod nas (četvrtak, 12. lipnja). *Radoslav, Rale Milenković* glumac (klasa profesora *Branka Pleše*) i redatelj (klasa profesora *Dejana Mijača*) stalni je član glumačkog ansambla Jugoslavenskog dramskog kazališta, a od 1997. radi kao gostujući redatelj Csiky Gergely Szinhaza u Kaposvaru (Mađarska), otkrio je za čitaoce »Hrvatske riječi« da poslije Sombora putuje u Zagreb, u pri-

vatno kazalište *Ivice Vidovića* i *Gordane Gadžić*, Teatar Rugantino gdje će režirati roman *Vedrane Rudan*: »Uho, grlo, nož« čiju dramatizaciju također potpisuje. Rad na predstavi otpočet će 23. lipnja i trajati će do 10. srpnja.

Nakon ljetne pauze, zagrebačka publika imati će novu premijeru polovicom rujna ili početkom listopada. Somborska publika imala je prilike gledati ovaj zagrebački teatar prije dvije godine kada su izveli na velikoj sceni predstavu *Ay Carmela*. Ove godine imati ćemo priliku pogledati predstavu »Antigona u New Yorku« (subota, 14. lipnja), crnu komediju poljskog pisca Janusza Glowackog (u prijevodu *Mladena Martića*). Glowacki je poznat po dramama u kojima se duhovito i cinično poigrava s (ne) lijepom stvarnošću ljudi koji ži-

ve u tranzicijskim vremenima. Tako je i svoju *Antigonu* (Anita – u tumačenju *Gordane Gadžić*) preselio sa tebanskog dvora u suvremeni New York i odredio joj put Portorikanke zatvorene u geto ljudi s dna (u Tebi je živa zakopana u grobnicu). Društvo joj prave Saša (*Sreten Mokrović*) i Buhica (*Ivica Vidović*) beskućnici iz parkova tik uz nebudere Wall Streeta. Ti i takvi ljudi s kojima

živi, ubijaju je nakon brutalnog silovanja (u Tebi se Antigona sama objesila o pojas). To je samo kratak prikaz predstave čiju režiju potpisuje *Joško Juvančić*, scenograf je *Miljenko Sekulić*, kostimograf *Elvira Ulip* što sve uz gore ne pomenute glumce, *Dražena Šivaka* i *Vinka Kraljevića* obećava dobru predstavu.

Predstava je rađena kao koprodukcijski projekat Teatra Rugantino i Teatra ITD iz Zagreba.

Antonija Čota

Teatar »Rugantino« u Subotici

Antička tragedija i apsurd modernog doba

Subotički poklonici kazališta mogli su pogledati prošle sedmice u nedjelju 15. lipnja predstavu »Antigona u New Yorku«, po tekstu *Janusza Glowackog*, a u izvođenju zagrebačkog Teatra Rugantino. Predstava je urađena u koprodukciji s Teatrom & TD iz Zagreba u režiji i po dramaturgiji *Joška Juvančića*. U predstavi igraju *Ivica Vidović, Sreten Mokrović, Gordana Gadžić, Dražen Šivak i Vinko Kraljević*, a efektanu minimalističku scenografiju potpisuje *Miljenko Sekulić*.

Antigona Sofokla je uzvišena kraljevna, ali Glowacki je Antigonu s antičkog tebanskog dvora preselio u suvremeni New York, pravo u Tompkins Square Park, gdje beskućnici noću lutaju, a danju spavaju, jer misle da je tako sigurnije. Taj park je blizu znamenitog Wall Streeta i sjena je sjaja demokracije i wallstreetskih nebodera. U tom mraku društvenog ruba susreću se Antigona, koja je u tragikomediji Glowackog Portorikanka Anita, nezaposlena švelja, te Saša i Buhića. Prvi je ruski slikar, a drugi sitni poljski prevarant, oboje imigranti koji su sanjali o američkom raju, dok su živjeli u svojim socijalističkim domovinama. Humor Janusza Glowackog nalik je mazohističkom smijehu *Dostojevskog*, koji susrećemo u »Bilješkama iz podzemlja« i u »Bijesovima«, osmijehu *Becketta* i tragikomičnom humoru suvremenog kulturnog pisca *Venedikta Jerofejeva*. Znameniti shakespeareolog *Jan Kott* smatra Glowackog – uz *Mroze* i *Rozewicza* – jednim od trojice najvažnijih poljskih kazališnih autora današnjice. Glowacki na originalan način upisuje u svoja djela tradicijske elemente iz poznatih klasičnih lektirnih knjiga. Njegova djela sadrže citatne relacije s književnim predlošcima svjetske književnosti. Uspostavljanjem intertekstualnih veza s poznatim literarnim predlošcima, Glowacki vođenjem priče u izmijenjenim, novim socijalnim kontekstima i u drugačijim razmjerima, postiže efekt iznenađenja. Visoka sofisticiranost i teorijska osvještenost Glowackog ogleda se u činjenici da njegove tragikomedije izravno

referiraju na kulturnu književnu tradiciju i suvremenost. Već su sami naslovi nekih njegovih djela pokazni: »Pepeljuga«, »Fortinbras se nadio«, »Antigona u New Yorku«, »Četvrta sestra«. Janusz Glowacki je jedan od najizvođenijih suvremenih dramatičara. Njegove tragikomedije igraju se širom svijeta.

Junaci »Antigone u New Yorku« otkrili su slobodu u parku na Manhattanu, drugačiju od one koju su očekivali. Glumci Ivica Vidović, koji igra Buhiću, Sreten Mo-

krović u ulozi Saše, te Gordana Gadžić kao Anita, uspjeli su svojom igrom postići da gledatelji ne samo da su raspoznavali stvarnost, nego je svaka prepreka između pozornice i publike uklonjena, čemu je posebno doprinio i Dražen Šivak u ulozi newyorkškog policajca svojim »prelascima rampe« tokom komunikacije s gledateljima, koje i same postavlja u predstavu, čak do eksperimenta da gledatelj izgovara dijelove teksta uz improviziranje. Takav redateljski postupak je upotreba segmenta prakse kazališne estetike historijske avangarde, shodno tekstu tragikomedije Glowackog, koji je formiran postmodernim postupkom eklekticizma. Zajedno s glumcem Vinkom Kraljevićem, koji se pojavljuje u isključivo gestualnoj ulozi mrtvaca, ova sjajna glumačka ekipa izvanredno subverzivnim humorom bezrezervno pridobiva publiku. Bila je to demonstracija kazališne snage ogoljavanja društvene stvarnosti.

Glowacki kao da se ovim svojim djelom drži iskaza dramatičara *Durrenmatta*, koji je napisao: »Tragizam, međutim, još je

uvijek moguć, mada je već nemoguća čista tragedija«. Antička tragedija se temelji na mitu, dok se prema Glowackom tragizam dvadesetog stoljeća temelji na farsu svakodnevice. Suvremenu Antigona, nakon što se izborila za »časni« ukop čovjeka za kojeg je mislila da je voli, pa makar taj ukop bio i u Tompkins Square Parku koji se njoj čini boljim mjestom od parcele gdje mrtve sahranjuju bez imena i prezimena, brutalno siluju i objese je o vrata zapuštenog parka. Način na koji Antigona

Glowackog nadvladava život je nadvladavanje u samoj smrti, a taj način vuče duboke korijene iz filozofije apsurda, što nas ponovo upućuje na eklekticizam Glowackog, koji svoju tragikomediju poetizira filozofijom apsurda *Albert Camusa*. Glowacki uspijeva o mučnim stvarima pisati veselo. Tragično-komična svojstva junaka Glowackog u mnogostrukoj stvarnosti velegrada New Yorka, iz novog kuta gledanja autora, podižu duh i paradoksalno omogućuju katarzu, slično kao tihi kikut Franca Kafke.

Zvonko Sarić

»Antigona« i u Rumi

RUMA - Nastavljajući turneju po Srbiji zagrebački teatar »Rugantino« u koprodukciji s teatrom »ITD« poslije Beograda, Novog Sada, Niša, Zrenjanina i Pančeva proteklog je tjedna gostovao i u Rumi. Oko 200 posjetitelja u velikoj dvorani Kulturnog centra gledalo 12. lipnja »Antigonu u New Yorku«. U crnoj humorističnoj predstavi igrali su doajen Ivica Vidović, Sreten Mokrović, Gordana Gadžić, Dražen Šivak i Vinko Kraljević, koji su s mnogo emotivnih preljeva uvjerljivo dočarali tamnu stranu »američkog sna« u čiji se model ponekad ne mogu uklopiti ljudi dobrog podrijetla i visokih vrijednosti. Rumska publika je toplo pozdravila zagrebačke glumce, osobito Ivicu Vidovića, kojega mnogi pamte kao starog znanca.

J. K.

Poetski kutak: Zvonimir Golob

Pjesnik urbane lirike

Zvonimir Golob, pjesnik, kritičar, esejist i prevoditelj, rođen je 19. veljače 1927. u Koprivnici. Gimnaziju je završio u Zagrebu, studirao je filozofiju, englesku, rusku i jugoslavenske književnosti, radio je kao bibliotekar, a od 1953. profesionalni je književnik. Jedan je od pokretača i urednika časopisa »Krugovi«, bio je urednik tjednika »Telegram«, časopisa »Republika« i revije »The Bridge«. Pisao je i skladao šansone, a kao fotograf sudjelovao je na brojnim domaćim i međunarodnim izložbama. Zvonimir Golob je bio predsjednik Društva muzičkih radnika Hrvatske, potpredsjednik i tajnik Društva književnika Hrvatske i potpredsjednik PEN-a Hrvatske. Za svoj književni rad nagrađen je »Goranim vijencem« 1973. i »Nagradom grada Zagreba« 1979.

Uz mnoge pjesme, kritike, dnevničku i esejističku prozu objavljenu u časopisima, tjednicima i novinama ili emitiranu na radiju i televiziji, u zasebnim je knjigama tiskao: »Okovane oči« (pjesme), 1946., »Nema sna« (pjesme), 1952., »Afrika« (poema), 1957., »Glas koji odjekuje hodnicima« (pjesme), 1957., »Elegije« (pjesme), 1963., »Kao stotinu ruža« (pjesme i šansone), 1970., »Čovjek i pas« (šansone), 1971., »Naga« (pjesme), 1971., »Područje poljubaca« (pjesme), 1976., »Čemu služe roditelji« (pjesme za djecu), 1977., »U(l)kus duodeni« (polemike), 1978., »Poezija i kabala« (studije, eseji, kritike), 1978., »Devet elegija« (pjesme), 1979., »Grlice u šumi« (pjesme), 1979., »Suvremeni pisci Hrvatske« (leksikon, zajedno sa A. Majetićem), 1979., »Gorki med« (izbor iz hrvatske ljubavne poezije 19. i 20. stoljeća), 1986., »Sjena križa« (pjesme), 1986.

Pjesnička istraživanja Zvonimira Goloba datiraju od početka književno zanimljivih pedesetih godina prošlog vijeka. Tih godina tragalo se za novim pjesničkim ishodištima i pisati poeziju, značilo je u tom trenutku za mlade stvaraoce prekinuti s izražajnim klišeima. Eksperimentirajući s pjesničkom slikom i problemom intonacije stiha, Zvonimir Golob je na početku svoje poetske prakse blizak poetici nadrealizma. Prva zbirka pjesama Zvonimira Goloba »Okovane oči« u znaku je *Kaštelanove* poezije, dok je druga zbirka pjesama »Nema sna« u znaku *Lorcine* po-

ezijske i te dvije zbirke vrhunac su Golobova nadrealističkog pisanja. Već poema »Afrika« objavljena 1957. nije isključivo nadrealistička. U poemi se izmjenjuju simboli dobra i zla, kojima pjesnik izražava opredijeljeno stajalište lirskog subjekta u funkciji angažmana, kao pobune savjesti jednog vremena. *Branimir Donat* je ustvrdio da je Golobovo pjesništvo »amalgam disparatnih orijentacija; od elegičnosti, erotizma, estetizacije do šansone«. Zvonimir Golob je urbani pjesnik koji je pjevao dinamiku modernoga gradskog čovjeka i njegovih situacija. Golobova metafora para-

frazira povišenu i ek-

statičnu poziciju lirskog subjekta, emotivno naglašenu, ali i angažiranu kao i u ostalih »krugovaša«. Golob u svojim pjesmama prije svega želi sugerirati i aludirati na stanje lirskog subjekta. U svom autopoetičkom tekstu »Jedno drugo more«, koji je osoban i manifestan, Zvonimir Golob se poziva i na djetinjstvo kao izvorište slika. To je izvorište autentičnosti i neposrednosti od čuđenja do praznine. Također, u pjesnikovo izvorište ulaze i modaliteti slika uglavnom kulturnoga, književnoga i likovnoga podrijetla, koje tada postaju pjesnikov vlastiti inventar slika i riječi, kao antropološka i kulturna podloga u funkciji pjesništva. Zvonimir Golob je uz poetesu *Irenu Vrkljan* svjesno odustao od pokreta povijesne depatetizacije. Golob piše poeziju povišene vokacije, stremeći poeziji svjesne i obavezne uzvišenosti.

Prozor

Gledam kroz staklo prozora
u daljinu. Krovovi, pod njima kuće,
klupe, odbačene novine, uz cestu drvored,
jutro je, jasno i studeno.
Vidim dječaka na ulici,
psa i točak.
Dječak se igra jašući na štapu,
pas zastaje pored točka,
ognjeni kolut
blista na suncu.
Iz kuta prozora,
koso prema sredini,

polako se uspinje
dvoje ljubavnika.
Sjećam se davnih ljubavi
iz starih knjiga
u kojima su on i ona, noću,
zagrljeni i uplašeni,
čekali da njihovo jedino srce
probije prva zraka sunca.
Jesu li ponekad šetali šumom, razdvojeni,
tražeći nestrpljivo i bolno
voljeno lice
u visokim krošnjama?
O čemu su razmišljali
brojeći korake
koje već skriva zemlja,
a ja ih čujem?
Jednog ljeta, noću, i moja je duša spavala
na tvome prozoru.
Iz sjene izlazi dječak. Gdje raste
za njega i obećana njemu,
a on to ne zna,
ona koja će njegove dane, jednom,
ispuniti ružama?
Ali, past će kiša
i snijeg i magla,
a oblaci će zastati iznad grada,
otvarajući prozore.
Mora da postoje riječi
o kojima ništa ne znam
i možda ih jedino mrtvi
govore mrtvima, noću,
pod križem, usamljeni,
možda još jedino sjena
otkriva svoju sjenu,
možda je vjetar s juga
zatvorio moja usta.
Ako otvorim prozor
hoće li se izmiješati
svjetlo s tminom
u sivilo
koje kaplje?
Sjedim kraj prozora
i on odlučuje
svojom mjerom
što ću vidjeti:
vrata druge kuće,
zid, trafik, stabla uz cestu
i malo zelenila.
Dječaka više nema, ni psa,
samo odbačeni kolut svjetluca
obasjan suncem.
Ustao sam i otvorio prozor,
sa zida su poletjeli golubovi,
a ti si plakala.

Priredio: Z. Sarić

David Irving, predavač na projektima socijalnog razvoja

Nemojte se predavati

O međuetničkim problemima kod nas i u Britaniji, školskom odgoju, balkanskoj situaciji...

Razgovarao: Nikola Perušić

Predavač koji godinama radi na projektima socijalnog razvoja u više zemalja bivše SFRJ, David Irving počeo je svoj posao u Hrvatskoj, nastavio ga u Bosni, a nedavno se proširio i na Vojvodinu, Crnu Goru i Makedoniju. Irving drži predavanja koja traju 5-6 dana radi poduke u rješavanju konflikata, a svoje iskustvo temelji na radu iz Belfasta, Sjeverna Irske.

► Od čega se sastojao Vaš posao u Sjevernoj Irskoj?

Radio sam na školskim projektima, primjerice s grupom djece koja su bila izbačena iz škole jer su bila problematična, te sam organizirao projekt kako bi ipak dobili neko obrazovanje. Neka od te djece bila su jako problematična ne samo za okolinu, već i prema sebi. Jedno od te djece pokušalo je pojesti svoje naočale, a drugi se pokušao zapaliti toalet papirom, i bilo je teško ustanoviti što je bilo u šali a što zbiljski. To su bili većinom dječaci, i samo jedna djevojčica. Neki od tih dječaka su napadali učitelje, pojedine redovito, a neke okrutno, te su zbog toga izbačeni iz škole. Dakle, nisu izbačeni samo zato jer ne rade svoj posao. Zapravo su ti socijalni slučajevi bili psihološki, a ti dječaci su ponekad bili vrlo opasni. Kao profesor sam ih podučavao, a zapravo sam bio i organizator cijelog projekta, te sam uključio i druge ljude i proširio projekt na cijeli grad. To je bilo fascinantno raditi u Belfastu, gradu koji je toliko podijeljen između katolika i protestanata. Imali smo više centara u raznim dijelovima grada, kako bi djeca, koja su izbačena iz škola, odlazila u te centre. Ti centri nisu bili škole, jer ta djeca nisu podnosila škole, već smo radili u kućama, gdje je ponekad bio jedan učitelj za jedno dijete ukoliko to dijete nije moglo surađivati s drugom djecom u razredu. To je bio projekt za onu djecu koja su bila pred ponorom. Međutim, radili smo i s grupama od 6 do 10 djece. Projekt se temeljio na tome da postoji zakon koji kaže da je obrazovanje obvezno, unatoč tome što je isključen iz škole. To je bila alternativno školovanje koji su financirale lokalne obrazovne vlasti. To je zapravo rastući problem u Britaniji, gdje se velik broj učenika isključuje iz škole svake godine. To je golem paradoks,

djeca se moraju obrazovati, ali oni to odbijaju, što se prelama na učiteljima.

Pored ovog posla radio sam i na organiziranju nevladine udruge preko deset godina, to je bio međunarodni volonterski servis koji je organizirao radne kampove koji su uključivali protestante i katolike. Tim projektom smo radili na pomirenju i smanjenju predrasuda. Radio sam i kao profesor na tehničkom koledžu prije toga, kao i pet godina u školi waldorf pedagogije.

David Irving u Novom Sadu

► Kakva je razlika etničke situacije u Škotskoj i Sjevernoj Irskoj?

Napustio sam rodnu Škotsku kada sam bio 18 godina i otišao u Sjevernu Irsku, gdje sam završio fakultet, a zapravo sam Škot. Rođen sam u Glazgovu, koji ima veliku katoličku irsku zajednicu. U Glazgovu, iako katolička i protestantska zajednica nisu toliko razdvojene kao u Sjevernoj Irskoj, postoji distanca među njima. Ljudi žive jedni pored drugih u miješanim naseljima i zgradama, i tamo nema problema, ali se djeca obrazuju posebno u katoličkim i protestantskim školama, što podsjeća na Sjevernu Irsku, ali je to u Sjevernoj Irskoj više geografski bazirano, i tamo djeluje nekako plemenski. U Sjevernoj Irskoj katolici žive

u katoličkim područjima, protestanti u svojim i ne možeš živjeti u katoličkoj zajednici ako nisi katolik, a isto je i s protestantima. No, u Glazgovu se tenzija između ove dvije zajednice fokusira uglavnom oko nogometa. Rangers je protestantski nogometni klub, Celtics katolički, a u tom velikom rivalitetu sudjeluju i ljudi van Glazgova, iz cijele Škotske. No, kao aspekti koji se odnose na etnicitet i religiju, to doista djeluje plemenski. Velike skupine ljudi ne mogu smisliti jedni druge, tako da ima poteškoća, i Glazgov djeluje kao mali odraz Sjeverne Irske. Glazgov ima također i paradu Narančastog reda. To je marš poput onog iz Belfasta kada svake godine 300.000 ljudi maršira na dan 12. srpnja. U subotu prije toga je marš narančastih u Glazgovu, dakle postoji povezanost.

► Koja je još odlika etničkih odnosa u Škotskoj?

Dakle, u Glazgovu su protestanti većinom Škoti, a katolici većinom Iraci. Međutim, Škoti su podrijetlom iz Irske, prije stotina i stotina godina su istjerali Pikte i naselili se u Škotskoj, odakle su došli iz Irske. To je malo zamiješano, ali je osnovi Škota i Iraca zajedničko keltsko naslijeđe koje ima snažan osjećaj poraza, gubitka svih bitki i patnje. U toj patnji nema odgovornosti i za sve se može kriviti prošlost.

No, u sadašnje vrijeme dolazi do razlika, a utjecaji u standardnom školskom sustavu su vrlo slični engleskim. Šezdesetih i sedamdesetih godina je u Škotskoj bilo svjesnih pokušaja da učenici govore isključivo standardni engleski, umjesto svog dijalekta. To se činilo kako bi se djeca pripremila za svijet u kojem glazgovski dijalekt nije pretjerano popularan. Učitelji nisu bili neki sadistički etnički moroni, već mi se čini da su željeli učiniti nešto što bi pomoglo djeci u tom smislu. Standardni ulični dijalekt nije nešto što se treba uvijek rabiti, već bi se u školi trebao rabiti standardni engleski kako bi bili civiliziraniji, kako bi se lakše sporazumijevali s ljudima iz drugih dijelova Britanije. Glazgovski dijalekt je kompliciran, ima teške elemente, teško ga je razumjeti, ali istodobno ima vrlo moćan utjecaj. Govoriti glazgovski daje značajnu škotsku vickastu osebnost.

► Kako Vi pristupate problemima na koje nailazite?

Svaki naš problem ima veze s osobnom percepcijom i onim što se dešava u nama, u odnosu je s ratom unutar nas, a to se dešava mnogim ljudima. Problemi dolaze iz pejzaža osobnosti i fascinantno je kako pojedinci mogu razviti svoje perspektive, otkriti svoje manje poznate dijelove, priznati svoje predrasude koje možda nije lako prevazići jer su postale dio njihove prirode. Najbolje je to prihvatiti i početi raditi na sebi, što je u velikoj mjeri unutarnja psihološka stvar. Nije stvar u tome da drugima kažemo da su u krivu, ili da imaju predrasude ili da su bolesni, već im pristupiti kao ravnopravnima i shvatiti zajedničku ljudskost.

► Kako se to reflektira na grupe?

Kada sociološki i institucionalno grupe ožive svojom unutarnjom strašću, vatrom koja gori iznutra, onda im to postaje bitno. Postaju im bitni slogani, natpisi, zastave, dio narodne kulture. Ali, dio kulture određenog područja može imati i negativnu stranu. Te pozitivne i negativne stvari se jako prepliću u tim utjecajima, kao što je manifestacija Narančastog reda. Za nju se može reći da je divna manifestacija protestantske kulture, da su simboli prekrasni primjeri narodne umjetnosti nastale stoljećima ranije, ljudi ih nose po pet sati na jakom suncu jer doista vjeruju u to. S druge strane se može reći da je njihova manifestacija snažna demonstracija mržnje prema drugima koja bi se morala zabraniti. Na taj način se pozitivni i negativni utjecaji prožimaju na neobičan način.

► Kako uspoređujete situaciju u Sjevernoj Irskoj s ovim prostorima?

Situacija u Sjevernoj Irskoj je da tamo postoji nesporazum među etničkim grupama tijekom duljeg vremena, što se može usporediti sa situacijom ovdje. To je najveća stvar, a postoje i druge, poput rata. Rat je kod nas trajao oko 30 godina i u njemu je umrlo oko 3.500 osoba. U usporedbi s okrutnošću ratova koji su bili ovdje, to je bio mali rat. Još jedna zajednička stvar je to što ovdje postoji pritisak da se slijedi određena šema ili tradicija.

Ali, mislim da je ekonomski život dio problema koji imate ovdje. No, moram dodati da svaki put kada dođem na ove prostore, vidim da se sve olakšava, procedure se pojednostavljuju. Mogu zamisliti ujedinen Balkan, neku formu ekonomske unije i omekšavanje granica. Strahovi određenih manjina na nekim područjima ne mogu tek tako nestati, one su realne. Stoga ih treba

adresirati i postarati se da to ne uzrokuje veće probleme, ali mislim da bi dobar ekonomski fokus doprinio poboljšanju.

► Kako uspoređujete situaciju u zemljama u kojima radite?

Najviše mogu govoriti o Hrvatskoj, a naučio sam malo i hrvatski. Smatram da se situacija u potpunosti poboljšala otkako sam prvi put došao u Hrvatsku 1997., kada je bila okrutna i represivna. To se promijenilo, politički sistem i socijalni pristup su mnogo napredovali. Više nije prihvatljivo govoriti o »slanju Srba preko Dunava«. Prevaziđena je prva faza nacionalizma za samo deset godina, što je fantastično. To se nije dešavalo u drugim zemljama u prošlosti. Očito, postoje problemi dijelom zbog privatizacije, ali je politički sistem otvoreniji i taj model nije loš. No, plaće su male i nije mi jasno kako obitelji preživljavaju. Čini mi se da Hrvatska živi na kredit i da je to veliki problem i da se za desetak go-

dina može desiti ekonomska kriza. To bi moglo izazvati političke distorzije i korak unazad. No, sada postoji labilan smisao napretka.

U Bosni je situacija vrlo zabrinjavajuća, kao da je zamrznuta pod mandatom međunarodne zajednice, kao da se ne mogu napraviti koraci u pravom smjeru, velika je razočaranost, pa time i izlazak građana na izbore. Mislim da bi građani trebali biti aktivniji u demokratskim procesima.

Za Srbiju sam mislio da nema neki značajni demokratski uspjeh i da ljudi nisu mnogo uključeni u javni život, što je bitno kako ne bi bili žrtve manjih interesnih grupa kao što su kriminalci.

Makedoniju ne poznajem dovoljno, bio sam dva puta u Tetovu i koliko sam vidio postoji mnogo nerazjašnjenih problema između Albanaca i Makedonaca.

► Koju poruku želite prenijeti svojim angažmanom?

Za ove zemlje, kao i za druge zemlje u svijetu, je zajedničko što je teško uključiti građane u društvene procese. To je problem i u Britaniji i treba ih ohrabriti time što će doista donositi neke odluke. Moraju biti uključeni u procese koji će imati vidljiv rezultat. Dio našeg posla, pored rješavanja konflikata, je pokušavati raditi s ljudima koji će možda utjecati na ljude i javni život, koji će u tome imati samopouzdanje i dati primjer i drugima da se uključe u javni život.

Poruka je da se ne predajete, da budete uključeni umjesto da se razočaravate i krivite nekog drugog. To su stvari koje treba reći i koje govori i međunarodna zajednica. Budite uključeni u javne stvari i nemojte samo psovati političare, već se trebete truditi da stvari budu bolje. ■

Carreras pjevao u Beogradu

Operski pjevač Jose Carreras u utorak navečer održao je koncert u beogradskom Centru »Sava«, uz pratnju Beogradske filharmonije, a pod dirigentskom palicom Davida Himenesa. Koncert je trajao nešto više od dva sata, a Carreras je otpjevao 12 pjesama i arija, uz nekoliko biseva. Carreras je, s tenorima Luccianom Pavarottijem i Placidom Domingom, 1990. održao koncert u Rimu, 1994. u Los Angelesu, 1998. u Parizu i 2002. u Jokohami, a te koncerte je, posredstvom televizije, pratilo preko dvije milijarde ljudi diljem svijeta. Carreras je 1988. osnovao Fondaciju za borbu protiv leukemije »Jose Carreras«. Iako su posjetitelji zamoljeni da isključe mobilne telefone i da ne koriste bliceve, tijekom cijelog koncerta mogla se čuti zvonjava telefona, a nerijetko su »sijevali« i blicevi fotoaparata. (B 92)

»Profesionalac«, film Dušana Kovačevića

Čitav život u izgubljenom kuferu

Pisca Dušana Kovačevića publika pamti kao dramskog autora kazališnih predstava i filmskih scenarija, poput »Tko to tamo pjeva«, »Radovan III.«, »Maratonci trče počasni krug«, »Balkanski špijun«, »Sabirni centar«, »Urnebesna tragedija«... Ovi tekstovi su igrani u skoro svim kazalištima diljem bivše Jugoslavije, a film »Tko to tamo pjeva« proglašen je za najbolje djelo jugoslavenske kinematografije u periodu od 1945. do 1990. godine.

Komad »Profesionalac« nastao je 1989. godine, a priča se odnosila na Brozov sistem i period komunizma, diktature, cenzure i političkog terora. Scenarij za film je dobrim dijelom izmijenjen, a radnja je premještena u period između 1991. i 2001. godine.

Teodor Teja Kraj (*Branislav Lečić*), univerzitetski profesor i pisac boem, pripadnik beogradske inteligencije, bio je ogorčeni protivnik Miloševićevog režima. Poslije pada Miloševića postao je direktor velike izdavačke kuće. Jednoga dana u njegovu kancelariju dolazi neobičan čovjek s velikim kuferom u ruci. Taj čovjek je Luka (*Bora Todorović*), bivši major državne sigurnosti, a danas taksist po »zakonu« promjene sistema. U Tejinom uredu počinje verbalni sukob dva čovjeka s nevjerovatnim podacima iz policijske službe. Tijekom njihove rasprave saznajemo da je bivši policajac dvanaest godina svakodnevno pratio i prisluškivao Teju, ispisujući obiman dosije koji je pre-

Branislav Lečić i Nataša Ninković

rastao u ozbiljnu faktografsku literaturu. Postepeno, iz prošlosti se počinju pojavljivati slike isprepletane strašnom politikom koja je povezala sudbine dva čovjeka različitih uvjerenja. Pred nama je kronika minulog vremena, prepuna užasa, strahota i apsurdnog smijeha. Sudbina dva čovjeka je zapravo priča o sudbini naroda koji se poslije pedeset godina vladavine komunizma uspio izboriti za krhku i ranjivu slobodu.

U odnosu na dramu, film »razvija« događaje, priče i sjećanja Luke, policajca. Njegovo »putovanje u prošlost«, tijekom 10 godina praćenja »državnog neprijatelja«, vratiće nas u godine za koje imamo osjećanje da su teški, ružni i košmarni snovi. Sve »strašno« je, naravno, ispričano jezikom komedije.

Odgovarajući na očekivano pitanje u svezi sa sličnostima između filma i dvanaest godina igrane predstave »Profesionalac«, dramski pisac i redatelj filma Dušan Kovačević je rekao da je film »izmijenjen onoliko koliko su izmijenjeni svi moji filmovi rađeni prema dramskim tekstovima, ali je ostala centralna priča. Jednog dana jedan čovjek došao je u posjet drugom i donio mu njegov izgubljeni život u kuferu. Ona priča koja se odnosila na Titov sistem, s kojom sam mislio da podvlačim crtu ispod jednog vremena, sada je smještena u period između 1991. i 2001. u vrijeme koje smo već počeli zab-

oravljati. S tim u svezi u filmu je korišten i dokumentarni materijal nastao tijekom demonstracija od 1991. do 2000. godine, u kome sudjeluje milijun lica. Ovo ostvarenje je svojevrsan omaž svima koji nisu više s nama. Prijatelji se ne rađaju i ne umiru, već postoje. Tako se i u »Profesionalcu« u rečenici, slici ili u sjećanju pominju ljudi poput Pekića, Popovića, Mihiza, kao ljudi naše bliske prošlosti i pripadnici kulturne baštine.«

Kovačević je napisao »Profesionalca« još 1989. godine i on je postao njegov najgledaniji dramski komad. U Zvezdara teatru je odigran skoro 500 puta s nezaboravnim *Danilom Batom Stojkovićem* i *Bogdanom Diklićem* u glavnim ulogama. Prihvaćajući se i poduhvata da od svoje najgledanije predstave napravi i film koji će sam režirati, Kovačević je svojevremeno naglasio da će to žanrovski biti »dramski triler«. Podsjetimo da »Profesionalac« nije njegov redateljski prvijenac; godine 1984. on je, zajedno s Božidarom Nikolićem, također prema svom dramskom tekstu, režirao kulturni film, čije dijaloge pamte generacije, »Balkanski špijun«.

I u »Profesionalcu«, kao i u svojim ranijim komadima, Kovačević razvija fabulu iz jednog dramskog nukleusa, oslanja se na sumornu priču u koju je bez nasilja utkan gorak humor, koja se lako

Bora Todorović

PROFESIONALAC

Scenarij i režija: Dušan Kovačević

Uloge: Bora Todorović, Branislav Lečić, Nataša Ninković, Miki Krstović, Gorica Popović, Josif Tatić, Sergej Trifunović, Aljoša Vučković...

Scenografija: Veljko Despotović

Kostimi: Nenad Lipanović

Glazba: Momčilo Bajagić - Bajaga

može sažeti u jednu konciznu rečenicu. On sukobljava dva čudna junaka, sredovječnog književnika, prije neostvarenog nego uspješnog, koji je došao u složenu duševnu krizu i bivšeg policajca, koji ga je godinama uodio, kontrolirao, čak mu unekoliko i usmjeravao karijeru, koji dolazi ispovjediti se, da bar donekle popravi što je nekad učinjeno.

Radnja teče prirodno, uspostavljen je savršen balans između dramskog i humornog, između dva junaka, između predstave i filma, između Titovog i Miloševićevog režima. Umjesto Diklića i Stojkovića na filmu vidimo Lečića i Todorovića, od kojih redatelj u prvom redu zahtijeva da ih ne proguta ono što je smiješno u priči, da nam uzdržanom kamernom glumom omoguće identifikaciju s likovima koje tumače. I oni u potpunosti uspijevaju u tome. Lečić, usprkos ministarskoj poziciji i fami koja ga tim povodom prati (o kojoj ovaj put namjerno nećemo), izrasta u glumca značajnog formata, uspijeva se dobro snaći u ulozi smušenog književnika, koji je, uglavnom, pasivna figura; srećom, iz te pasivnosti neprestano zrači i muka čovjeka, koji uzaludno traži put do sebe, koji prolazi kroz mučan proces

Upute redatelja pred snimanje

samoidentifikacije. Todorović, koji igra prividno zahvalniju ulogu, ima još teži zadatak. On tumači lik hiperaktivnog policajca, čija je sklonost k introspekciji u punoj suprotnosti, s tim što nema pravu supstancu, što postaje autentičan tek kad se ispolji njegova neautentičnost uslovljena profesijom kojoj je pripadao. I samo majstor Borinog kova u sta-nju je nametnuti poistovjećenje s takvim junakom, nepostojeće preobraziti u postojeće, izraziti

i ličnu dramu čovjeka koji se stalno pre-rušava, nestaje iza maske koju trenutno nosi. Tako, valjda, i mora biti kad se prikazuje jedna ovakva utišana tragikomedija.

Poslije nekoliko uzastopnih bledunjavih filmskih ostvarenja, domaća kinematografija je u »Profesionalacu« dobila jedan ozbiljan film koji će moći stati uz rame ostalim uspješnim domaćim crnim komedijama. ■

VIJESTI

PREDSTAVLJEN CINESTAR

-najveće hrvatsko multipleks kino-

U Zagrebu je tijekom vikenda predstavljen CineStar, najveće hrvatsko multipleks kino, čije će otvaranje biti u rujnu ove godine. CineStar će raspolagati s čak 13 dvorana i 2954 sjedala, a smješten je u Centru Branimir. Među atraktivnijim naslovima, koji će stići u CineStar, ovogodišnji je dobitnik Zlatne palme »Slon« *Gusa Van Santa*, »Raspjevani detektiv« s *Melom Gibsonom* i *Robertom Downeyjem*, »The Good Thief« s *Nickom Nolteom*, *Ralphom Fiennesom* i *Emirom Kusturicom* i »Nepodnošljiva okrutnost« s *Georgeom Clooneyjem* i *Catherine Zeta-Jones*.

MTV MOVIE AWARDS 2003.

Također, tijekom vikenda, prikazana je i dodjela popularnih MTV Movie Awards, s manje ili više iznenađujućih odluka žirija. Najveće iznenađenje je 12-godišnja *Daveigh Chase* koja je dobila nagradu za najboljeg negativca godine, za svoju ulogu u filmu »The Ring«. Evo i ostalih dobitnika, koje predvodi »Gospodar prstenova« s čak četiri nagrade:

Najbolja muška uloga

Eminem za film »8 milja«

Najbolja ženska uloga

Kirsten Dunst za film »SpiderMan«

Najbolji tim

Elijah Wood, Sean Astin i Gollum za film »Gospodar prstenova: Dvije kule«

Najbolji negativac

Daveigh Chase za film »Krug«

Najbolja komična uloga

Mike Myers za film »Austin Powers: Zlatni Organ«

Najbolja virtualna uloga

Gollum u filmu »Gospodar prstenova: Dvije kule«

Najbolji poljubac

Tobey Maguire i Kirsten Dunst u filmu »SpiderMan«

Najbolja akcijska sekvenca

Bitka za Helms Deep u filmu »Gospodar prstenova: Dvije kule«

Najbolja nova glumica

Jennifer Garner za film »Daredevil«

Najbolji novi glumac

Eminem za film »8 milja«

Najbolji film

»Gospodar prstenova: Dvije kule«

Dušan Kovačević

Daliborka Puž i Dražena Semeren, kreatorke Studija D

Moda s osobnim pečatom

Daliborku Puž i Draženu Semeren vezuje zajedničko školovanje na talijanskoj školi mode »Callegari« (završile su je 1999. godine.) i dugogodišnje amatersko, a potom i profesionalno bavljenje modom. U tijeku dvije godine sudjelovale su na desetak modnih revija i na nekoliko izložbi. Među njima posebno treba istaći osvojeno prvo mjesto »Ulična moda« – Aquarius u Zagrebu 1998. godine, kao i reviju visoke mode »Callegari« u hotelu »Intercontinental« u Zagrebu 1999. godine kada su osvojile prvo mjesto za najbolju haljinu u kategoriji stilista i kada im je specijalni gost na reviji bio *Renato Balestra*. Imale su samostalne revije u Splitu, Beogradu, Ljubljani, Cirihi...

Dražena i Daliborka od nedavno su počele izrađivati i oslikavati predmete od satenskih i svilenih materijala i ostalih materijala prirodnog porijekla. S obzirom da izrađuju sve modne detalje (torbice, cipele, pokrivke za glavu), koriste i razne druge materijale kao što su vosak, građevinska pjena, vata...

U svom Studiu D (Daliborka i Dražena) stvaraju i kreiraju svoj san.

O međusobnoj suradnji dvije kreatorice

Daliborka Puž i Dražena Semeren

Daliborka Puž za »Hrvatsku riječ« kaže:

»U principu mi smo različite kreatorice, ali se dopunjujemo, inspiriramo i tako nastaje naša modna marka. Iz svake vike i rasprave mora nastati nešto dobro. Ljudi moraju raspravljati. Da je sve savršeno, ne bi bilo dobro. To je prije svega kreativna razmirica. Rijetko kada smo zadovoljne, ali se trudimo biti sve bolje i bolje. Radimo kao *Dolce i Gabbana*. Mi smo žene u najboljim godinama.«

O modnoj sceni u Hrvatskoj Daliborka nastavlja:

»U Hrvatskoj modna scena nije jako bitna. Više se posvećuje pažnja nekoj estradnoj pjevačici nego modnom kreatoru. Moda se kod nas toliko ne prati. Kada se i održi neka modna revija prokomentira se tko je taj model nosio, a nema uopće modnih kritika u smislu je li kolekcija dobra ili ne. Problem je što država ne pomaže modu i ne stoji iza ovako značajne grane. Postoji udruženje umjetnika, koje ima sekciju za modno oblikovanje, i oni jedanput godišnje održe reviju i to je to. Nema nikakvih pomaka. Međutim, mi očekujemo neku evoluciju u modi, nadamo se brzim progresu.«

Ove godine naše sugovornice su sudjelovale na Fashion week-u u Beogradu.

»Vrlo smo sretne i zadovoljne što smo gostovale u Beogradu«, kaže Daliborka Puž. »Iznenadene smo vrhunskom profesionalnošću, počevši od organizacije koja je na najvišoj razini, preko šminkera, fri-

zera, manekena, pa do tiskanih materijala, biltena koji su izlazili svakodnevno i u kojima su se nalazile fotografije i kritike o revijama od prethodne večeri. A posebno smo zadovoljne kako smo primljene od publike i organizatora. Voljele bismo ponovo sudjelovati na Fashion weeku na jesen ili sljedeće godine. Ali bi se do tada morale mnogo bolje pripremiti, jer sve što smo imale prilike vidjeti jako je dobro.

Daliborka Puž naglašava da njih dvije preferiraju jednostavne materijale po teksturi da bi mogle intervenirati na njima, nadošiti ih, ofarbati... Dugo su, kaže, koristile šarene boje da bi prošle godine počele raditi sa svjetlim bojama. Kolekcija koju sada rade bit će svjetlih tonova – bijelo, zeleno, roza...

»Naš stil nije klasika, krojevi su nam nekako drugačiji«, kaže Dražena Semeren. »Uvijek radimo samo jedan model i samo taj određeni materijal koristimo za taj model. Nema ponavljanja. Unikat. Unikat? Nekako mi je ružna ta riječ, ali ona označava jakog individualca. Potenciramo i volimo tog individualca i zato ga negujemo kroz odjeću. Mi smo svi jedinka za sebe. Međutim, danas se ide u drugu

Što se nosi u Hrvatskoj?

Daliborka Puž: »Svi nekako vole strane markice još uvijek. Kod mlađe generacije polako se stvara individualnost i oni preferiraju hrvatske mlađe dizajnere. A, naravno, oni koji imaju novca oblače se po svjetskim metropolama. Marke koje preferiraju su Gucci, Armani, Chanel... Naravno, kao i svuda.

krajnost. U svijetu je u modi uniformiranost, generalizacija svih. Meni je jako žao što je tako. Ispada kao da su ljudi duboko u sebi jako iskompleksirani i da se plaše boja. »Ja nikada ne bih obukla kostim«, pridodaje Daliborka. »Klasični ženski kostim fakat ne volim kao ni traperice. To su

odjevni predmeti koje nemam u svom ormaru. A najbolje se osjećam u pidžami jer je ona po pravilu ležerna, udobna i neobavezna.« Na to Dražena odgovara: »Nikada ne bih obukla mini suknju, a jako se dobro osjećam u kaputu.«

M. M.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

- Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
- Izrada web-prezentacija
- Prodaja računara i računarske opreme
- Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
- Prodaja licenciranih softwera
- Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
- Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
- Bogat izbor informatičke stručne literature
- Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
- Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
- E-mail: support@tippnet.co.yu

Željeznica »naše mladosti«

Vlakovi uzvraćaju udarac

Željeznica i njezini vlakovi neraskidivo su vezani uz djetinjstva, mladosti, pa i cijele živote svih nas. Jer ne postoji osoba na ovim našim prostorima koja barem jedanput nije sjela u prvi, drugi, pa čak i negdašnji treći razred, putujući na željeno odredište putničkim, brzim ili ekspres vlakom.

Ali s razvojem novih tehnologija, dostupnošću osobnih automobila, modernizacijom autobusnog i popularizacijom avio prometa, željeznica je, zbog zaostalosti vlastitih kapaciteta izraženih u nedovoljnom komforu i brzini transfera putnika (katastrofalne pruge, prastari vagoni, dugi zastoji i još dulja kašnjenja), u jednom trenutku potpuno izgubila bitku na tržištu ljudskog prijevoza. No, svaka greška se može ispraviti, samo ako se na vrijeme sagleda - jer propusti...

NEKAD...: Počeci željezničkog transporta ljudi nisu bili nimalo udobni za putnike - pionire, jer su prvi vagoni bile, u stvari, prepravljene kočije koje su jednostavno postavljene na tračnice. Nije bilo prozora, što znači da je puhalo sa svih strana, ali je ipak predstavljalo svojevrsnu revoluciju za ondašnja putovanja, jer se gospoda (jedino su ona mogla sebi priuštiti put) više nisu morala truckati u sporim konjskim zapregama. Za 1830. godinu to je bila velika stvar...

Prva komercijalna željeznica startala je u Americi na Božić spomenute godine, dok je Europa pričekala još koju godinu, aktivno se uključujući u željeznički promet prvo u Francuskoj i Njemačkoj. Najveći »maheri« nove, revolucionarne tehnologije u to vrijeme bili su Englezi koji su počeli sve više širiti tračnice svuda po svijetu. Primjerice 1853. kolonizirani Indijci su se već vozili po svojoj ogromnoj zemlji, a ubrzo nakon njih »čelični konj«, kako je glasio prvi zvanični nadimak lokomotiva i vlakova, jurio je i kroz Afriku, Japan i Kinu. Vlak je postao najpopularnije

prijevozno sredstvo na svijetu i više nije bio nikakvi privilegij imućnih, vozili su se svi. Naravno u različitim razredima, a neki su, shodno svom društvenom (ne) statusu, morali putovati na krovu, što se zadržalo i do današnjih dana trećeg milenija. Godine 1863. američki industrijalac George Pullman, kojemu su očito dosadila neudobna dugačka putovanja koja je često upražnjavao zbog prirode svog biznisa, izmislio je i realizirao ideju vagona u kojem se može spavati. Posve normalno, isti vagoni su dobili ime po njemu - Pullman, ime koje i danas označava pojam elegantnog i udobnog načina putovanja vlakom. Ubrzo poslije ove hit- novine započela je izgradnja i vagon-restorana, i putovanje željeznicom je dobilo posve novu dimenziju.

Godine 1879. slavni izumitelj Werner von Siemens predložio je svijetu na izložbi u Berlinu prvu

lokomotivu na električni pogon, koja je samo dvije godine kasnije ušla u komercijalnu eksploataciju. Godine 1893. predstavljen je i prvi dizel stroj, ali »parnjače« koje su se također uporedo usavršavale, još uvijek su bile u neusporedivoj većini. Konačno sva romantika putovanja vlakom i dan danas se upravo veže uz velike oblake bijelog dima koji su pratili željezničke kompozicije starih vremena.

... I SAD: U današnjici dvadesetprvog stoljeća, kada supersonični zrakoplovi prelaze oceane za manje od pet sati, a osobni automobili jure trkačkim brzinama, vlako-

vi, naravno, dotjerani i najmodernijim tehnologijama ubrzani do neslučenih brzina, ponovo vraćaju oduzeti im primat luksuznog putovanja na daljinu.

Simplon-Orient Express. Vlak koji nedavno preuređen u svoj stari, originalni stil (11 spavaćih kola, restorani, saloni). Slavu zahvaljuje nenadmašnoj Agathi Cristie.

Eastern&Oriental Express. Prometuje na ruti Singapur-Kuala Lumpur-Bangkok, uz izlete na legendarnu rijeku Kwai, te otok Penang. Visoki luksuz.

Rovos Rail. Na tračnicama kroz pustinju i prašumu, stazama osvajača i istraživača kolonijalne Afrike. Putuje se od nekoliko dana, pa sve do dva tjedna.

Great South pacific Express. Već samo ime dosta govori, ovo je svojevrsan hotel na tračnicama. Pet zvjezdica kvalitete uz čari nezaboravnih doživljaja australijskog kontinenta.

Majestic Imperator. Ovo je vlak kojim se nekada vozio veliki car naših podneblja, Franjo Josip, vladar Austro-Ugarske monarhije. Na ponudi je jednodnevni izlet Beč-Budimpešta, ili višednevno »krstarenje« mittel europom.

VLAKOVI BUDUĆNOSTI: Tko zna kada ćemo već za koju buduću godinu putovati vlakom, kada sad već, za razliku od luksuznih »cruisera« postoje hiper brzi ko-

mercijalni vlakovi koji dostižu nevjerovatne brzine od 350, pa i više kilometara na sat. Prije svih japanski brzanci, potom francuski vlakovi

koji jure ispod La Mancha, i svi ostali potomci starih dobrih parnjača koje su nas u djetinstvu vukle do mora, udaljenih gradova i sela.

Jedno je sigurno, vlakovi nikada neće izgubiti primat u transferu putnika, jer jedino vozeći se njima možete isturiti glavu kroz prozor uživajući u krajoliku kroz koji prolazite. Iako je to najčešće najstrožije zabranjeno...

Prema anketi BBC-a

Homer Simpson najslavniji Amerikanac

Na anketno pitanje »Tko je najpoznatiji Amerikanac«, postavljeno u BBC-ovom online istraživanju, crtani lik Homer Simpson, glava obitelji popularnih »Simpsonsa«, osvojio je nevjerojatnih 40,83 posto glasova, na drugom mjestu je Abraham Lincoln sa skromnih 10,28 posto, a na trećem Martin Luther King sa 10,06 posto. Frapantno zvuči podatak da je Mr T. Izmišljeni filmski junak, popularniji od Abrahama Lincolna, Thomasa Jeffersona, Georga Washingtona, Benjamina Franklina, američkih velikana koji su obilježili i svjetsku povijest.

Mira Bičanić prva »Milijunašica«

Profesorica hrvatskog jezika, 31-godišnja Mira Bičanić iz Virovitice postala je prvom »milijunašicom« super popularnog kviza »Tko želi biti milijunaš«. Odgovarajući na posljednje pitanje vrijedno impresivnih milijun kuna (oko 9 milijuna dinara), uz pomoć joker publike koja joj je »sekundirala« na posljednjoj stepenici, gdje se tražilo ime novinarkе HTV koja se bavi maratonom, profesorica Mira je odvažno »zaokružila« ponuđeno ime – Sandra Antolić, rizikujući gubitak od čak 468.000 kuna u

slučaju netočnog odgovora. Točnim odgovorom svrstala se u skupinu besmrtnih kviz mahera, kviza koji se emitira u 75 zemalja

diljem svijeta, te predstavlja jedini europski TV proizvod koji se emitira u SAD i Japanu. Zbog ugovornih obveza, koje ima prema organizatorima kviza »Tko želi biti milijunaš«, a obzirom da »dobitna epizoda još nije ni emitirana na HTV-u, »milijunašica« Mira Bičanić ne smije još odavati detalje u svezi svog šampionskog pohoda na prvi »Hrvatski kviz milijun«, jer bi u protivnome, prema slovu ugovora, mogla izgubiti osvojeni dobitak.

Dolazi DJ Bobo

Prema najavi organizatora za 27. lipanj je zakazan zagrebački koncert svjetski poznatog DJ Boboa, na kojem će promovirati svoj najnoviji album »Chihuahua« koji izlazi početkom srpnja ove godine. Pored nastupa u Zagrebu Bobo & team će nastupiti u Ljubljani 26. lipnja, te u Sarajevu 29. istog mjeseca.

Boy George na partiju u Zagrebu

Negdašnja velika zvijezda pop glazbe osamdesetih godina prošlog stoljeća, provokativni dečko-devojičica (boy-girl) George, frontman iznimno popularne skupine »Culture Club«, gostovat će u petak 20. lipnja na zagrebačkom Velesajmu uz house majstore Marshala Jeffersona iz Chicaga, Alana Jinxa Chamberlaina, te hrvatsku zvijezdu housea Ivana Mastermixa.

Chanel obukao Nicole Kidman

Hiper popularna australska glumica, dobitnica ovogodišnjeg Oscara za glavnu žensku ulogu Nicole Kidman potpisala je s čuvenom francuskom modnom kućom »Chanel« ugovor o reklamiranju vrijedan 5 milijuna američkih dolara. »Chanel« je svjetsku popularnost dostigao klasičnim pristupom u modnoj industriji, a izbor Kidmanice obrazložen je njezinom ličnošću koja u sebi nosi glamur 50-tih godina prošlog vijeka, godina koje su proslavile ovu modnu marku. Začetak buduće suradnje obilježen je na samoj dodjeli Oscara kada je Nicole nosila chanelovu ružičastu haljinu, a samo par mjeseci kasnije došlo je do konkretizacije zajedničke suradnje. Interesantno je napomenuti kako ovo nije ekskluzivni ugovor, jer se mega hollywoodska diva nije željela obvezati da će isključivo nositi odjeću ovog renomiranog francuskog proizvođača.

U finalu Europskog prvenstva u vaterpolu

SCG – Hrvatska 9:8

Kranj, Slovenija. Vaterspolska reprezentacija SCG postala je novim prvakom starog kontinenta, pobijedivši Hrvatsku nakon dva produžetka (u regularnom toku bilo je 8:8) s 9:8, u izuzetnoj završnici ovogodišnjeg samita najboljih europskih nacionalnih selekcija. Pomalo neočekivanim plasmanom u finale (u polufinalnom duelu svladana je favorizirana Mađarska sa 10:9), te osvojenom srebrnom kolajnom, hrvatska momčad je ostvarila izuzetan uspjeh jedne mlade generacije pojačane s nekoliko iskusnijih igrača (Šimenc, Štriftof, Smodlaka).

Uspjeh vaterpolista SCG, branitelja europske titule, koji su pri tom i aktualni svjetski viceprvaci, došao je poslije sigurnih igara tijekom cijelog turnira, ponajviše nakon izuzetne partije protiv Rusa (11:7) u polufinalu. Nažalost, nemili događaji na tribinama, koji su uslijedili po svršetku utakmice, u potpunosti su pokvarili izuzetan dojam jedne vrhunske sportske priredbe. ■

Tenis

Šprem grabi prema vrhu

Mlada varaždinska tenisačica Karolina Šprem svojim ponovnim plasmanom u finale još jednog WTA turnira, (Beč, 170.000\$), nastavila je svoj nezaustavljivi pohod ka samom vrhu rang liste najboljih tenisačica svijeta. Pokleknuvši tek na posljednjoj stepenici, Suares je bila bolja 7:6, 2:6, 6:4, Špremove je potvrdila izuzetnu formu koju potvrđuje konstantno dobrim rezultatima. U polufinalu je svladala po drugi puta u dva tjedna bolsku pobjednicu Zvonarevu). Ne zaboravimo da je ova mlada nada hrvatskog tenisa još prije samo mjesec dana bila na skromnom 163. mjestu, a da je danas sve bliža broju 50.

Nogomet

Tavankutu šampionski naslov

Nogometaši Tavankuta zaslužno su osvojili prvo mjesto u ligaškom natjecanju prve lige Vojvodine, izborivši plasman u viši rang natjecanja (treća liga). U posljednjoj utakmici, koja svojim ishodom nije ništa značajnije odlučivala, Tavankučani su odigrali neodlučeno (2:2) sa subotičkom Bačkom, koja je poslije vrlo slabog jesenjeg dijela u nastavku natjecanja izvrsnim igrama uspjela osvojiti treće mjesto na ligaškoj tablici. ■

Nogomet

Inker novi prvoligaš

Zaprešić. Nogometaši Inkera iz Zaprešića, postali su novi članovi 1. HNL, nakon što su u uzvratnoj utakmici pobijedili Pomorac iz Kostrene sa 3:1, u prvom meču bilo je 0:0. Da podsjetimo, Inker je nekoliko godina bio prvoligaš, a u povijest hrvatskog nogometa ušao je kao osvajač prvog nogometnog kupa Hrvatske. ■

Formula1

Schumi vratio prijestol

Pobjedom na VN Kanade Michael Schumacher je po prvi puta ove natjecateljske sezone, zasjeo na »svoj« prijestol, naznačivši svojim konkurentima da je bilo dosta davanja »fore«. Najbolji vozač današnjice pobijedio je ispred brata Ralfa, te Montoye, prestigavši Raikonena u generalnom poretku. Sljedeća utrka formule1 vozi se na stazi Silverstone za VN Velike Britanije. ■

Tenis

Ivanišević otkazao Wimbledon

Senzacionalni wimbledonski pobjednik iz 2001. godine, najbolji hrvatski tenisač svih vremena Goran Ivanišević otkazao je nastup na ovogodišnjem turniru zbog ozljede koljena. Nakon briljantnih partija i niza nezaboravnih pobjeda koje su oduševile svijet, eks – šampionu se već drugi puta zaredom »ne da«, da izađe na travu koja mu je donijela toliko radosti u bogatoj sportskoj karijeri. ■

DialUp, Full i Day nalozi	DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet	Wireless internet
Izrada web prezentacija	Web honlapok kidolgozása
Prodaja računara i opreme	Számítógép és alkatrészek árusítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

New Jersey Nets i San Antonio Spurs odlučili o prvaku NBA

»Mamuze« ulovile šampionski prsten

Prema mnogim, posve ozbiljnim i studijoznim, sportskim anketama košarkaško nadmetanje najboljih američkih (čitaj svjetskih) momčadi u čuvenoj NBA (National basketball association) ligi predstavlja najkvalitetnije i najserioznije organizirano klupsko natjecanje na sportskom planetu. Iako nisu (čudom) izmislili ovu fantastičnu igru pod obručima (izmislili su je Kanada - ni), Amerikanci su je doveli do savršenstva, napravivši usput (posve razumljivo) veliki biznis u kojem se svake natjecateljske sezone okrenu astronomski dolarski iznosi. Jer NBA ne čini samo košarkaška igra, pobjede i porazi njezinih momčadi, nju čine i veliki marketinški sponzori, bezbrojne reklame i, što je također, veoma važno naglasiti, enormne količine raznovrsne »fast food« i ostale hrane. Za prosječnog američkog gledatelja jedna NBA utakmica nije samo uživanje u sportskoj potrebi, već svojevrsan show u kojem se moraju zadovoljiti sve potrebe za užitkom. A košarkaškog užitka je u tekućoj 2002.-03. sezoni bilo napretek...

NEW JERSEY: Momčad iz newyorkškog predgrađa, popularne mrežice (Nets) svima nama je posebno draga, jer je u njoj veoma uspješno igrao najveći europski košarkaški mag, pokojni velikan hrvatske košarke Dražen Petrović. Ovog lipnja se baš navršava desetogodišnjica njegove nesretne pogibije (automobilska nesreća u Njemačkoj), do koje je nosio plavi dres ove uvijek solidne NBA ligaške momčadi. Nakon odličnih igara u natjecateljskom obveznom dijelu sezone New Jersey je ušao u play off (doigravanje) sa opravdane pozicije jednog od glavnih favorita za veliko finale. Nametnutu ulogu u potpunosti je opravdao, izgubivši samo dvije utakmice na putu do sraza s pobjednikom »Zapada«. Na svom »Istoku« mrežice su poražene samo u prvom kolu doigravanja protiv Milwaukee Bucks (4:2), da bi potom na prosto u polufinalu »pregazili« Boston i Detroit u finalu konferencije sa strašnih 4:0. Mladi trener Byron Scott, koji se kao igrač LA Lakersa tri puta kitio šampionskim prstenom ('85, '87, '89), sada je čvrsto odlučio da i kao trener nastavi impresivni niz. Ali za velika sportska dostignuća potrebni su i veliki igrači, dok je igrao uz sebe je imao legendarnog »Magic« Johnsona, a danas pod njegovom koman-

Tim Duncan, zvijezda San Antonio Spursa

dom igra jedan od najboljih igrača današnjice Jason Kidd. U »jednostavnoj« formuli – jedan genijalac plus kvalitetna momčad u njegovoj službi (Mutombo, 4 puta najbolji obrambeni igrač lige, izvrsni Martin i dr.), trener mrežica je nakanio »odrezati ih« u konačnom slavlju pobjednika ovogodišnjeg velikog finala.

SAN ANTONIO: »Mamuze« (Spurs) iz San Antonia teksaskog grada, u kojem se igra najbolja košarka u najvećoj američkoj saveznoj državi, probile su se do velikog finala sigurnom i postojanom formom cijele momčadi, koju su očuvali sve do konačnice. Sva tri izlučna ogleda u doigravanja riješili su u svoju korist identičnim rezultatom (4:2), eliminirajući u prvom kolu Phoenix Suns, u polufinalu LA Lakerse (branitelje naslova) i na koncu, drugu teksasku momčad Dallas, potvrdivši izuzetnu dominaciju države na čijoj se zastavi viori »usamljena zvijezda«. Ova momčad, u kojoj su oduvijek dominirali centri (posve u skladu s Texasom u kojem je sve najveće u Americi), osvajala je već naslov najboljeg ('99), ni ove natjecateljske sezone nije odstupila od iskušanog dobitničkog recepta. Uz fenomenalnog skakača Tima Dunca - na tu je i pouzdani veteran »admiral« Ro-

binson, koji su glavni oslonci izuzetnog košarkaškog znalca Gregga Popovicha (što se iz prezimenskog korijena već samo po sebi podrazumijeva). Najbogatija savezna država može oprostiti sve osim neuspjeha svojih ljubimaca, tako da je pred negdašnjim prvacima i momčadi koja je »detronizirala« lanjske prvake, veliki teret ispunjenja želje za osvajanjem laskave titule najbolje košarkaške momčadi na svijetu.

FINALE:

San Antonio – New Jersey 101-89 (1:0)
 San Antonio – New Jersey 85 – 87 (1:1)
 New Jersey – San Antonio 79 – 83 (1:2)
 New Jersey – San Antonio 77:76 (2:2)
 New Jersey – San Antonio 83:93 (2:3)
San Antonio-New Jersey 88:77 (4:2)

Post festum

Teksas se ipak pokazao jačim od newyorkškog predgrađa, San Antonio Spurs »zagrebali« su još jednu šampionsku crtu u vlastitoj NBA povijesti.

Tim Duncan je proglašen najučinkovitijim igračem finala.

David Robinson se oprostio od aktivnog igranja.

PETAK ► 20. 6. 2003.

HTV 1

Tacones Lejanos,
kultni film Pedra Almodovara,
HRT 1 u 23.00h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Hrvatski jezik
10.30 - Engleski jezik
11.05 - Zvučnjak
11.30 - Tom i Jerry, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.00 - Hrvatski jezik
15.30 - Bajke na stranim jezicima: Zlatna ribica
15.40 - Hallo aus Berlin
15.55 - Vijesti
16.00 - Putovanja na sveta mjesta
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Među nama
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Duhovni izazovi
18.00 - Novi način
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.55 - Željka Ogresta i gosti
21.55 - Pola ure kulture
22.30 - Meridijan 16
23.00 - Tacones lejanos, španjolski film (18)
00.55 - Vijesti
01.05 - Savršeno ubojstvo, američki film (12)
02.50 - Obitelj Soprano, serija
04.05 - Treći kamenčić od Sunca 3., humoristična serija
04.30 - Seks i grad
05.00 - Dosjei X 9., serija (18)
05.45 - Tacones lejanos, španjolski film (18)

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.30 - Prevlake:
Tivatska prevlaka
11.00 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
11.45 - Trenutak spoznaje
12.15 - Pozivnica, emisija o kulturi
12.30 - Vrijeme je za jazz
13.30 - Brisani prostor
14.15 - Dijete za iznajmljivanje, njemački film
15.55 - Snaga želje, serija
16.45 - Vijesti za gluhe
17.00 - Državnik novog kova
17.30 - Treći kamenčić od Sunca
18.00 - Panorama
18.30 - Jym i Jam, crtani film
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Etiopski eksperiment
20.05 - Nicholas Nickleby, serija
20.55 - Vijesti
21.10 - Seks i grad
21.40 - Obitelj Soprano
22.40 - Dosjei X
23.25 - Zvezdane staze
00.10 - Pregled programa za subotu

HTV 3

09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos
19.30 - Jedrima oko svijeta (1.): Ujediti u Amazonu
20.00 - K(v)adar
20.30 - Savršeno ubojstvo, američki film
22.15 - Sport danas
22.25 - Pravo vrijeme
23.55 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 21. 6. 2003.

HTV 1

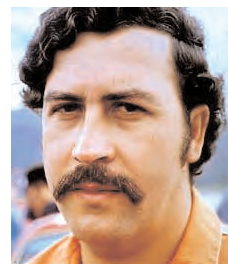
Tanka crvena linija,
mistični ratni ep,
HRT 1, 20.05 sati

08.00 - Vijesti
08.05 - Dokumentarna emisija
08.55 - Campi-Campi, crtana serija
09.45 - Život je pun iznenađenja
10.00 - Vijesti
10.05 - Parlaonica
11.05 - Sve o velikim mačkama
12.00 - Vijesti
12.20 - Biblija
12.35 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
14.00 - Fenomeni - za branitelje: Meta
14.30 - Riječ i život, religijski kontakt-program
15.30 - Vijesti
15.40 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a
16.50 - Kruške i jabuke
17.15 - Dennis The Menace, američki film
19.30 - Dnevnik
20.05 - Thin Red Line, američki film (12)
21.40 - Glamour Cafe
22.45 - Vijesti
00.15 - Počinjena šteta, mini-serija (12)
00.30 - Vijesti
02.10 - Zločin iz strasti, američki film (18)
02.15 - Ksenia - princeza ratnica
04.45 - Run for Cover, američki film (oko 91')
06.20 - Pablo Escobar, dokumentarni film

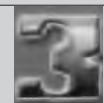

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.00 - Mjera ljepote
10.20 - Pola ure kulture
10.50 - K(v)adar, emisija o filmu
11.20 - Među nama
11.50 - Run for Cover, američki film
13.25 - Kućni ljubimci
14.10 - Zlatne djevojke
14.35 - Pleme
15.30 - Felicity
16.20 - Melrose Place
17.10 - Briljanteen
18.00 - Ksenia - princeza ratnica
18.45 - Crno-bijelo u boji
19.30 - Carstvo divljine: Rijeka Amazona
21.00 - Šibenik: Međunarodni dječji festival, prijenos
22.00 - Triler: Filharmonija
23.00 - Pablo Escobar, dokumentarni film

23.55 - Gradski ritam
00.25 - KULT. - kronike

HTV 3

09.45 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.40 - One su takve, serija (R 5 tjednih epizoda)
15.25 - Hit-depo
16.55 - Sportski program
20.15 - Rukometne kvalifikacije za EP: Hrvatska - Bjelorusija, prijenos
21.50 - Sport danas
22.05 - Art film: Kundun, američki film (oko 125')
00.10 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 22. 6. 2003.

HTV 1

Profesor Baltazar,
crtani film,
HRT 1, 08.25h

08.00 - Vijesti
08.05 - Zaboravljene igračke,
crtani film
08.15 - Potepuh, crtani film
08.25 - Baltazar, crtani film
08.35 - Leteći medvjedići,
crtana serija
09.00 - Dizalica
10.00 - Vijesti
10.05 - Don Quijote de la
Mancha, animirani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.05 - Vijesti
15.20 - Oprah Show (398)
16.05 - Obiteljski vrtuljak
16.45 - Kruške i jabuke -
kuharski dvoboj
17.25 - Živi zid,
sportsko-zabavna emisija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tko želi biti
milijunaš?, kviz
21.10 - Rusko meso,
hrvatski film
23.05 - Vijesti
23.20 - Filmovi redatelja
Takeshija Kitanoa: Hana bi
(Fireworks), japanski film (18)
01.00 - Kinoteka: Vojska u
sjeni, francuski film
03.20 - Vjetar u leda, serija
04.05 - Hana bi,
japanski film (18)
05.45 - Oprah Show (398)
06.30 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.15 - Crno-bijelo u boji
10.00 - Biblija
10.15 - Putovanja na sveta
mjestu
10.15 - Ivan Mertz,
dokumentarna emisija (45')
11.00 - Banjaluka:
Beatifikacija Ivana Mertza,
prijenos
13.05 - Ivan Pavao II
(3. i 4. dio)
14.40 - Kinoteka:
Vojska u sjeni, francuski film
16.15 - Vjetar u leda
17.20 - Run the Wild Fields,
američki film
**18.40 - Ekstremni dinosauri,
popularnoznanstveni film**

20.05 - Meri Cetinić,
snimka koncerta
21.25 - Pustinjski gmazovi,
popularnoznanstveni film
22.20 - Po ure torture
23.40 - Pregled programa za
ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.15 - Snaga želje, serija
(R 5 tjednih epizoda)
16.30 - Sportski program

22.20 - Sport danas
22.35 - Nedjeljom u 2
23.35 - Pregled programa za
ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 23. 6. 2003.

HTV 1

Latinica: Rat pušenju,
HRT 1, 20.45h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka -
serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.10 - Veliki odmor
10.55 - Učilica
11.05 - Športret
11.20 - Symfollies, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.10 - Veliki odmor
15.50 - Učilica
16.00 - Vijesti
16.05 - Športret
16.15 - Baš sam fora!
16.20 - Crtani film
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Zagreb: Obje strane
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Plonerica Tina Ujevića
18.15 - Nasamo sa svima
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Škrinja
20.45 - Latinica: Rat pušenju
22.25 - Burzovno izvješće
22.30 - Meridijan 16
23.00 - Na rubu znanosti
00.00 - Vijesti
00.05 - Glavni grad 2., serija
00.50 - Frasier 5., serija
01.15 - Filmovi Susan
Sarandon: Odlazak u smrt (12)
03.15 - Ulica Centre 100
04.05 - Iznimna hrabrost,
američki film
05.50 - Stažist,
humoristična serija
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.15 - Prizma
10.05 - Mir i dobro
10.35 - Plodovi zemlje
11.25 - Željka Ogresta i gosti
12.20 - Živi zid, sportsko-
zabavna emisija
14.10 - Obiteljski vrtuljak
14.45 - Brige oko majčinstva,
američki film
16.20 - Snaga želje, serija
17.10 - Vijesti za gluhe
17.30 - Stažist
18.00 - Panorama
18.30 - Fotografija u
Hrvatskoj: Ana Opalić
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Glavni grad 2., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Frasier 5., serija
21.30 - Iznimna hrabrost,
američki film
23.10 - Državnik novog kova
3., humoristična serija
23.35 - Zvezdane staze - nova
generacija 4., serija

HTV 3

09.10 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
13.55 - Sportski program
**16.45 - Filmovi Susan
Sarandon: Odlazak u smrt**

18.25 - Ptice i ljudi
18.55 - Auto-magazin
19.30 - Jedrima oko svijeta
20.05 - Nevažni čovjek,
britanski film
21.40 - Sport danas
21.50 - Ulica Centre 100
22.35 - Slobodna zona,
zabavno-putopisna emisija
23.20 - Pregled programa za
utorak

UTORAK ► 24. 6. 2003.

HTV 1

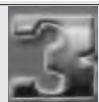
Glazbena TV, obilje spotova,
svakim radnim danom,
HRT 1, 13.25h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.05 - Najava
10.10 - Veliki odmor
10.55 - Učilica
11.05 - Mali veliki svijet
11.20 - Ovceee, crtani film
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.05 - Veliki odmor
15.50 - Učilica
16.00 - Vijesti
16.05 - Mali veliki svijet
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Zagreb: Obje strane
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Boje turizma
18.15 - Govorimo o zdravlju
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Globalno sijelo
20.40 - Forum
21.50 - Internacional, vanjskopolitički magazin
22.20 - Burzovno izvješće
22.30 - Meridijan 16
23.00 - Koncert klasične glazbe
00.00 - Vijesti
00.10 - Pravda za sve
00.55 - Prijatelji
01.20 - Tko je ta djevojka?, američki film
02.50 - Opet iznova 3., serija
03.35 - Kad se nebo ruši, britansko - irsko - američki film
05.50 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.55 - Plonerica Tina Ujevića
10.25 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
10.55 - Svjetski prvak, dokumentarna emisija
11.35 - Latinica: Rat pušenju
13.05 - Znanstveno sučeljavanje
14.10 - Divlji konji, francuski film
15.55 - Snaga želje, serija
16.45 - Vijesti za gluhe
17.00 - Državnik novog kova
17.30 - Still Standing
18.00 - Panorama
18.30 - TV izložba
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Dogon na Chincoteagueu
20.05 - Opet iznova
20.50 - Vijesti
21.05 - Prijatelji
21.35 - Pravda za sve
22.20 - Kad se nebo ruši, britansko-irsko-američki film
23.55 - Državnik novog kova
00.55 - Zvezdane staze
01.40 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.50 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.30 - Jedrima oko svijeta
20.00 - Tko je ta djevojka?, američki film

21.40 - Sport danas
21.50 - Dokumentarni film
22.20 - Glamour Cafe
23.20 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 25. 6. 2003.

HTV 1

Cliffhanger,
akcijski spektakl,
HRT 1, 21.00h

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.10 - Veliki odmor
11.05 - Kokice
11.30 - Baltazar, crtani film
11.40 - Gospodin Šeprtlja
12.00 - Vijesti
12.30 - Snaga želje, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
15.05 - Veliki odmor
15.50 - Učilica
16.05 - Kokice
16.30 - Jezikomjer
16.35 - Hugo, TV igra
17.00 - Osijek: Obje strane
17.30 - Hrvatska danas
17.45 - Žmanski ribari
18.15 - Hrvatska baština
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Znakovi vremena, kontakt-emisija
21.00 - Cliffhanger, američki film
22.30 - Meridijan 16
23.00 - KULT. - kronike - kulturna zbivanja
23.10 - »M« magazin
00.05 - Vijesti
01.10 - Henry V., britanski film
02.30 - Svi gradonačelnikovi ljudi
02.55 - Nijemi svjedok, serija
04.10 - Remek-djela svjetskih muzeja
04.20 - Na putu kući, film

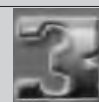

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.35 - Riječ i život, religijski program
10.35 - Govorimo o zdravlju
11.05 - Boje turizma: Pula

11.35 - Globalno sijelo
12.05 - Internacional, vanjskopolitička emisija
12.35 - Forum
13.50 - Na putu kući, američki film
15.25 - Snaga želje, serija
16.15 - Vijesti za gluhe
16.30 - Državnik novog kova
17.30 - Svi gradonačelnikovi ljudi
18.00 - Panorama
18.30 - Iz riznica hrvatskih muzeja
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Gilmoreice
21.05 - Ca Commence Aujourd' hui, francuski film
23.50 - Državnik novog kova
00.20 - Zvezdane staze
01.05 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.30 - Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos
19.30 - Jedrima oko svijeta
20.00 - Dan državnosti - domoljubne pjesme
21.30 - Sport danas
21.40 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 26. 6. 2003.

HTV 1

Tko želi biti milijunaš?,
HRT 1, 20.05h

07.00 - Vijesti
 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.30 - Cy, kiber djevojka - serija za djecu
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Veliki odmor
 10.55 - Učilica
 11.05 - Športerica
 11.20 - Cocco Bill, crtani film
 12.00 - Vijesti
 12.30 - Snaga želje, serija
 13.25 - Glazbena TV
 14.10 - Zvezdane staze
 15.05 - Veliki odmor
 16.00 - Vijesti
 16.05 - Športerica
 16.20 - Ptice, crtani film
 16.35 - Hugo, TV igra
 17.00 - Crtani film
 17.30 - Hrvatska danas
 17.45 - Prevlake:
 Konavoska prevlaka
 18.15 - Heureka,
 znanstveno-obrazovna emisija
 18.50 - Uputnik, kviz
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - Tko želi biti
 milijunaš?, kviz
 21.10 - Brisani prostor,
 politički magazin
 22.00 - Pozivnica,
 emisija o kulturi
 22.30 - Meridijan 16
 23.00 - Vrijeme je za jazz
 00.00 - Vijesti
 00.05 - Ekipa za očevid
 00.50 - Kafić »Uzdravlje«
 01.30 - Policajac i pol,
 američki film
 03.15 - Ubojstvo iz prošlosti,
 američki TV film (12)
 04.50 - Dokumentarni film
 05.50 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
 središta Hrvatske
 08.55 - Gradski ritam
 09.25 - Žmanski ribari,
 dokumentarna emisija
 09.55 - Hrvatska kulturna
 baština
 10.25 - Fenomeni - za
 branitelje: Meta
 12.05 - Rijeka: More
 12.30 - Znakovi vremena
 13.20 - Poslovni klub
 13.50 - »M« magazin
 14.45 - Ubojstvo iz prošlosti,
 američki TV film
 16.50 - Snaga želje, serija
 17.40 - Državnik novog kova
 18.05 - Kafić »Uzdravlje«
 18.45 - One su takve, serija
 19.30 - Carstvo divljine

20.05 - Igrani program
 20.50 - Vijesti
 21.05 - Ekipa za očevid
 21.50 - Ubojstvo iz prošlosti,
 američki TV film (12)
 23.25 - Državnik novog kova
 3., humoristična serija
 23.50 - Zvezdane staze - nova
 generacija 4., serija

HTV 3

08.50 - TV vodič + turistička
 središta Hrvatske
 19.30 - Jedrima oko svijeta
 20.00 - Policajac i pol,
 američki film
 21.40 - Sport danas
 21.50 - Savršeni svijet,
 emisija o filmu
 22.20 - Hit-depo
 23.50 - Pregled programa za
 petak

TV PREPORUKA

HRT 1

SUBOTA, 21.6.2003. u 20.05

THIN RED LINE

američki film

Ratna drama snimljena prema autobiografskom romanu *Jamesa Jonesa* o jedinici američkih vojnika koji se bore za otok Guadalcanal. 1942. je godina, japanske neprijateljske vojne snage drže otok Guadalcanal. Američka vojska pod svaku ga cijenu želi natrag kako bi zaustavila napredovanje neprijatelja prema Pacifiku. Taj zadatak dobiva jedinica pod imenom Charlie Company. Da bi izvršili zadatak, najprije moraju ukloniti neprijateljski bunker koji se nalazi na brdu, a tek potom se probiti u unutrašnjost. O ishodu te bitke ovisi puno toga...

Legendarni američki redatelj *Terrence Malick*, koji je sedamdesetih sa samo dva snimljena filma (Pustara, Božanski dani) stekao status jednog od vodećih suvremenih redatelja, vratio se režiji nakon skoro 20-godišnje pauze izvršnom ratnom dramom »Thin Red Line«. Vrhunski Malickov film bio je nominiran za čak 7 Oscara, no te godine Akademijini su glasači ipak preferirali ratni film *Stevena Spielberga* »Spašavanje vojnika Ryana«. Dok je Spielberg naglasak stavio na realizam i naturalizam, Malick je odabrao više ugođajni, meditacijski pristup ratu. On je u prikazu bitaka jednako vjeran žanru, ali se više bavi studijom različitih ljudskih osjećaja, filozofiranjem o životu, smrti, težnjama i strahovima.

Uloge: *Ben Chaplin, Jim Caveziel, Adrien Brody, Sean Penn, Nick Nolte, John Cusack, Woody Harrelson, George Clooney, Miranda Otto*

Redatelj: Terrence Malick

Trajanje: 166'

HRT 3

SUBOTA, 21.6.2003. u 22.05

ART FILM

KUNDUN

američki film

(KUNDUN, 1997.)

Moderna povijesna drama o životu četrnaestog *Dalaj lame*, tibetanskog duhovnog i političkog vođe - od njegovog rođenja, obrazovanja do bijega u Indiju nakon invazije komunističke Kine, gdje se nalazi i danas. Prema budističkom vjerovanju Dalaj lama je stalna reinkarnacija Budine duše. Kada Lama umre, tibetanski svećenici lutaju u potrazi za djetetom koje će preuzeti njegovu dušu. Nakon smrti trinaestog Dalaj lame 1939., svećenici ga prepoznaju u dvogodišnjem dječaku Tenzinu, na samom rubu kineske granice. Odvode ga u samostan u Lhasi, tibetanski sveti grad, gdje ga poučavaju mudrostima budizma. 1940. godine susjedna komunistička Kina prijeti invazijom na Tibet i pred mladim Dalaj lamom nalazi se teška zadaća - oduprijeti se neprijatelju. Odlazi u Peking kako bi se sastao s kineskim vođom *Mao Zedongom*. Rijetki bi odmah pogodili da se iza »Kunduna« skriva *Martin Scorsese*, poznati američki redatelj (Ulice zla, Taksist, Razjareni bik, Bande New Yorka), jer u njemu nema tipičnog nasilja i kriminala. Umjesto toga radi se o priči o nadi i snazi, vrlo polaganog ritma zbivanja i gotovo nevjerojatno uspješno uspostavljenog sanjarskog, misterioznog ozračja. Čak četiri različita glumca glume Dalaj lamu u različitim razdobljima života. Scenarij je napisala *Martha*

Špekulacija ili mašta

Poštovani čitaoci tjednika »Hrvatska riječ«!

Obraćam vam se u povodu teksta u »Hrvatskoj riječi« objavljenog u broju 20. od 13. lipnja na strani 33. pod nazivom »Posprdn o Bunjevcima«.

Nemam namjeru zlouporabiti vaš list i upuštati se u polemiku s autorom navedenog teksta, ali osjećam obvezu da čitateljima razjasnim neke navode i nejasnoće.

Nije mi u potpunosti jasno koga autor teksta uzima u zaštitu optužujući redom: Marjana Kiša kao autora serijala »Škripi đeram«, RTV Yu Eco, HKC »Bunjevačko kolo«, »nekoga« iz politike zaduženog za resor manjinskih kultura, RTV Novi Sad, gospodina Ivana Heitla...

Nejasno mi je i to kako može tvrditi da se Marjan Kiš »okreće kako vjetar i s koje strane puše«, kada me gospodin ne poznaje, a ni jedan razgovor u životu nismo obavili, niti bih ga ja uz svo uvažavanje njegovog djela i imena poznao da ga sretnem sutra na ulici.

Da krenemo redom:

Autor teksta nazvao me je veteranom subotičkih kazališnih dasaka što je i tačno u tom segmentu, ali je zaboravio ili nije znao, da sam napisao i nekoliko dječjih predstava i preko 270 radio-dramskih epizoda koje su izvedene na Radio-Subotici. Moram reći da meni nije potrebna politička potpora za ono što pišem jer iza mog pisanja stoji sud publike i rezultati. U narodu se kaže da »kera laje sebe radi a ne sela radi«, pa mi se čini da je upravo autor pomenutog teksta tražio i dobio potporu upravo onakvu kakvu meni pripisuje.

Yu Eco Televizija je stjecajem okolnosti emitirala serijal, ali sličan dogovor se mogao postići i s bilo kojom lokalnom televizijom, što znači da je inicijator, realizator, producent serijala isključivo i samo KUD »Ravnica« iz Male Bosne, bez ikakvog finansijskog, tehničkog ili organizacijskog učešća RTV Yu Eco.

HKC »Bunjevačko kolo« smo zamolili da nam priskoči u pomoć koja je bila tehničke prirode (iznajmljivanje rekvizita i nekih nošnji) na čemu im i ovom prilikom zahvaljujemo. Naravno, ni HKC »Bunjevačko kolo« nema nikakve veze s organizacijom i realizacijom a pogotovu s »potporom« serije.

Što se tiče »nekoga« iz politike, to je samo pretpostavka, špekulacija ili mašta, tada kada se gospodin odvaži i spomene ne-

ko konkretno ime, onda ću već ja, ili taj »netko« odgovoriti na prozivke.

Što se tiče gospodina Ivana Heitla i RTV Novi Sad, ne osećam se dovoljno kompetentnim odgovoriti na optužbe u njihovo ime ali mogu vas iz prve ruke obradovati i saopćiti vijest da će na jesen RTV Novi Sad zbog povoljnih reakcija gledatelja iz svih krajeva Vojvodine reprizirati kako šest prvih epizoda serijala »Škripi đeram«, tako i premijerno emitirati sve epizode nastavka koje budemo snimili.

Ne mogu se oteti dojmu da objavljen tekst ima političku pozadinu pa bih zbog toga završio ovaj dio odgovora, jer ja sa svojim suradnicima imam namjeru baviti se samo kulturom i njegovanjem tradicija i običaja ovih krajeva.

Poštovani čitaoci,

KUD »Ravnica« iz Male Bosne osnovan je prije samo dvije i pol godine. Neću nabrajati sve naše rezultate, ali ću vas samo podsjetiti da je od ekipe koja je radila serijal i koja broji više od 40 ljudi samo troje profesionalaca. Svi ostali su glumci-amateri, volonteri, koji su prije dvije godine počeli od potpune nule i koji su svojim radom i prije svega kvalitetom dospjeli do nacionalne televizije što je veliki uspjeh, bilo to nekom teško priznati ili ne. U realizaciji projekta veliku pomoć nam je pružila SO Subotica i Pokrajinski sekretarijat za kulturu i obrazovanje.

Još jedna stvar treba se treba pomenuti: to je činjenica da serijal iz ovih krajeva nije prikazan više od 30 godina na nacionalnoj televiziji. Kriterij za prikazivanje nije bio nikakva veza ni »potpora«, već isključivo kvaliteta koja je uz, naravno, dosta nedostataka koje donosi amaterizam i nedovoljnu osposobljenost, ipak zadovoljio opšte kriterijume nacionalne televizije a izborio se za prikazivanje pored prave poplave serija iz španskog govornog područja, takođe i domaće produkcije.

Podsjeticu i na to da u cijelom serijalu nema niti jedna nedolična scena, niti jedna psovka bez čega su inače domaća ostvarenja tog žanra nezamisliva, baš zato nije jasno što je autor kog vruga htio reći riječima: »najvulgarnije vrijeđanje svoje inteligencije i kulturne i etničke baštine«.

Potpuno je normalno da nešto što se javno prikazuje podliježe pohvalama i kritici tj. Sudu javnosti, mi od toga ne bježimo i uvijek smo spremni čuti i prihvatiti argumentirane primjedbe koje nam ukazuju na greške. Spremni smo ih otkloniti i su-rađivati sa svima onima koji su raspo-

loženi za suradnju zasnovanu na dobranajmijernosti i ravnopravnosti.

Da to nisu prazne riječi potvrđuje podatak da ostvarujemo vrlo uspješnu suradnju s KUD »Mladost«, HKC »Bunjevačko kolo«, KUD »Bunjevka«, KUD »Jedinstvo Egyseg« Bajmok, Garnizon vojske SCG, KUD »Nepkor«, HKC »Vladimir Nazor« iz Sombora itd. U našem predsjedništvu rade ljudi modernih svatanja i bez želje da ih usmjerava dnevna politika.

Pomenuti ću i to da je autentična i originalna kompozicija »Zaškripio stari đeram« koja je i špica serije, stekla velike simpatije u narodu i dasmo po općem mišljenju dobili pjesmu koja je pridobila simpatije ljudi iz svih slojeva društva.

Ne mogu a da se ne osvrnem na opasku vašeg novinara – urednika da se »pravi od Bunjevaca, posredno i Hrvata Bunjevaca neinteligentna bića«. Moram podsjetiti da se prije svake epizode pojavi na ekranu poruka koja glasi: »svi događaji i ličnosti u serijalu izmišljeni su, svaka sličnost je – dobro došla«.

Humor zato i služi da bi se u pravom svjetlu iza kojeg se kriju, prepoznali narcisi i oni koji misle da su idealni i koji imaju nerealan visoko mišljenje o sebi.

Poštovani čitaoci, poštovani gospodine uredniče. Meni je zaista žao što je prvi kontakt između nas, KUD »Ravnica«, to jest junaka TV serijala »Škripi đeram« i vas, čitalaca »Hrvatske riječi«, ostvaren na ovakav način. Žalosno je namjerno i svjesno negiranje i omalovažavanje nepobitne činjenice da je naše ostvarenje dobro prihvaćeno, uz zahtjeve za nastavak serijala među svim, ponavljam, među svim stanovnicima našeg grada, svidalo se to nekom ili ne, odgovaralo to nekom ili ne. Zato pozivam novinare vašeg lista da nas posjete na priredbi povodom naših uspjeha 28. lipnja u Maloj Bosni u Domu mjesne zajednice, gdje ćemo prikazati bogat i raznovrstan kulturno umjetnički program.

Posjetite nas, procijenite rad, atmosferu, ljude, rezultate i slobodno pišite...

Pišite! Samo ono što vidite i procijenite, drugim riječima, pišite istinu.

U ime svoje i članova KUD »Ravnica« kao i u ime svih članova ekipe serijala »Škripi đeram« zahvaljujem vam se na ustupljenom prostoru.

Marjan Kiš, autor serijala

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 600 dinara

☐ 1 godina = 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA
gencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

**Mala zemlja
za**

**veliki
odmor.**